

Bank Polski

Adekwatność kapitałowa
oraz inne informacje
podlegające ogłoszeniu
Grupy Kapitałowej
Powszechnej Kasy Oszczędności
Banku Polskiego Spółki Akcyjnej
według stanu na 31 grudnia 2017 roku

Wprowadzenie

Raport „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłoszeniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na 31 grudnia 2017 roku”, zwany dalej „Raportem”, został przygotowany zgodnie z art. 111a ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe¹, zwanej dalej „Ustawą prawo bankowe”, Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającym Rozporządzenie (UE) nr 648/2012, zwanym dalej „Rozporządzeniem CRR”, z uwzględnieniem aktów wykonawczych do Rozporządzenia CRR, ustawą z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym², zwaną dalej „Ustawą o nadzorze makroostrożnościowym”, a także Rekomendacją M dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, Rekomendacją P dotyczącą zarządzania ryzykiem płynności w banku oraz Rekomendacją H dotyczącą systemu kontroli wewnętrznej w banku wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, zwaną dalej „KNF”.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 Rozporządzenia CRR, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna zwana dalej „PKO Bankiem Polskim SA” lub „Bankiem”, będąca unijną instytucją dominującą, ogłasza informacje dotyczące adekwatności kapitałowej, o których mowa w części ósmej Rozporządzenia CRR w cyklu rocznym, w odrębnym dokumencie, oraz część informacji śródroczne.

Niniejszy Raport został sporządzony zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej („Zasady polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie adekwatności kapitałowej oraz innych informacji podlegających ogłoszeniu”, w rozumieniu art. 431 ust. Rozporządzenia CRR, udostępnione są na stronie internetowej Banku (www.pkobp.pl)) oraz przepisami wewnętrznymi w tym zakresie, które zawierają szczegółowe informacje dotyczące ujawnianych informacji o adekwatności kapitałowej, sposobie ich weryfikacji, zatwierdzania oraz publikacji.

Raport obejmuje rok 2017 i prezentuje dane według stanu na 31 grudnia 2017 roku oraz został przygotowany zgodnie z przepisami, o których mowa w akapicie wyżej, obowiązującymi na 31 grudnia 2017 roku. W Raporcie zostały zaprezentowane dane skonsolidowane³ Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej, zwanej dalej „Grupą Kapitałową Banku”. Część informacji zawartych w Raporcie dotyczy danych jednostkowych PKO Banku Polskiego SA z uwagi na istotny wpływ Banku na profil ryzyka Grupy Kapitałowej Banku.

O ile nie zaznaczono inaczej, dane liczbowe przedstawione w Raporcie wyrażone zostały w milionach złotych. Ewentualne różnice w sumach i udziałach wynikają z zaokrągleń kwot do milionów złotych oraz zaokrągleń udziałów procentowych do jednego miejsca dziesiętnego.

Raport został przygotowany z uwzględnieniem wszystkich dostępnych danych według stanu na 31 grudnia 2017 roku. W Raporcie odniesiono się do wymagań regulacji opisanych wyżej, w takim zakresie, w jakim dotyczą one Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. W przypadku braku odniesienia do konkretnego artykułu, oznacza to, że ujawnienia w jego zakresie nie mają zastosowania.

Niniejszy Raport był przedmiotem wewnętrznej weryfikacji przeprowadzonej przez audyt wewnętrzny Banku.

---

¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1876, 2361. z późn. zm.

² Dz. U. 2015 poz. 1513 z późn. zm.

³ Dane obejmują tylko podmioty ujęte w konsolidacji ostrożnościowej.

Spis treści

1. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej Banku.....	5
2. System zarządzania	11
2.1. Zarządzanie ryzykiem	11
2.2. Kompleksowe testy warunków skrajnych i odwrotne testy warunków skrajnych.....	16
2.3. Kontrola wewnętrzna.....	16
2.4. Ocena członków organu zarządzającego.....	17
2.5. Identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka	18
2.6. Ryzyko kredytowe.....	18
2.7. Ryzyko stopy procentowej	36
2.8. Ryzyko walutowe.....	40
2.9. Ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania.....	41
2.10. Ryzyko operacyjne.....	46
2.11. Ryzyko biznesowe	51
2.12. Ryzyko modeli	52
2.13. Ryzyko zmian makroekonomicznych.....	53
2.14. Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA.....	54
3. Fundusze własne.....	55
4. Wymogi w zakresie funduszy własnych	61
4.1. Ryzyko kredytowe	63
4.2. Ryzyko rynkowe.....	67
4.3. Ryzyko operacyjne.....	67
5. Aktywa obciążone i wolne od obciążeń.....	68
6. Bufory kapitałowe.....	70
7. Dźwignia finansowa	77
8. Kapitał wewnętrzny (filar II).....	80
9. Adekwatność kapitałowa	82
10. Polityka wynagrodzeń.....	84
10.1. Zmienne składniki wynagrodzeń członków Zarządu i kluczowych menedżerów o wysokim wpływie na profil ryzyka banku - Material Risk Takers (MRT).....	84
10.2. Zmienne składniki wynagrodzeń pracowników nie będących Material Risk Takers	87
11. Słownik użytych pojęć i skrótów.....	89

Raport Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu		Wymagania Rozporządzenia CRR w zakresie ujawnień	
1.	Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej Banku	Zakres stosowania	Artykuł 436
2.	System zarządzania	Cele i strategię w zakresie zarządzania ryzykiem	Artykuł 435
2.6.7	Korzystanie z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI)	Korzystanie z ECAI	Artykuł 444
2.6.8.	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	Artykuł 442
2.6.9.	Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego	Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego	Artykuł 453
2.6.10.	Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym	Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym	Artykuł 447
2.7.	Ryzyko stopy procentowej	Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym	Artykuł 448
2.10.	Ryzyko operacyjne	Stosowanie metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego	Artykuł 454
3.	Fundusze własne	Fundusze własne	Artykuł 437
4.	Wymogi w zakresie funduszy własnych	Wymogi kapitałowe	Artykuł 438
		Ekspozycja na ryzyko rynkowe	Artykuł 445
		Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta	Artykuł 439
		Ryzyko operacyjne	Artykuł 446
5.	Aktywa obciążone i wolne od obciążeń	Aktywa wolne od obciążeń	Artykuł 443
6.	Bufory kapitałowe	Bufory kapitałowe	Artykuł 440
7.	Dźwignia finansowa	Dźwignia finansowa	Artykuł 451
10.	Polityka wynagrodzeń	Polityka w zakresie wynagrodzeń	Artykuł 450
Nie dotyczy		Wskaźniki globalnego znaczenia systemowego	Artykuł 441
Nie dotyczy		Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne	Artykuł 449
Nie dotyczy		Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego	Artykuł 452
Nie dotyczy		Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego	Artykuł 455

1. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej Banku

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR, na potrzeby adekwatności kapitałowej stosuje się konsolidację ostrożnościową, która, w odróżnieniu od konsolidacji zgodnej z Międzynarodowym Standardami Sprawozdawczości Finansowej, obejmuje tylko podmioty zależne spełniające definicję instytucji, instytucji finansowej lub przedsiębiorstwa usług pomocniczych.

Z konsolidacji ostrożnościowej wyłączone są podmioty niefinansowe i ubezpieczeniowe. Tabele 1.1-1.2 prezentują różnice w zakresie konsolidacji Grupy Kapitałowej Banku do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

Tabela 1.1. Różnice w zakresie rachunkowym i regulacyjnym konsolidacji oraz mapowania kategorii sprawozdań finansowych z regulacyjnymi kategoriami ryzyka

Grupa Kapitałowa Banku	2017	
	a)	b)
	Wartości bilansowe wykazywane w publikowanych sprawozdaniach finansowych	Wartości bilansowe wchodzące w zakres konsolidacji regulacyjnej
Aktywa		
Kasa, środki w Banku Centralnym	17 810	17 809
Należności od banków	5 233	5 129
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych	431	430
Pochodne instrumenty finansowe	2 598	2 599
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8 157	6 410
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	205 628	205 832
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	43 675	43 164
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	1 812	1 768
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	393	1 093
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	138	339
Zapasy	186	144
Wartości niematerialne	3 242	3 055
Rzeczowe aktywa trwale	2 915	2 657
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2	2
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 767	1 756
Inne aktywa	2 925	2 390
Aktywa ogółem	296 912	294 577
Zobowiązania		
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	6	6
Zobowiązania wobec banków	4 558	4 559
Pochodne instrumenty finansowe	2 740	2 740
Zobowiązania wobec klientów	218 800	219 503
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	2 999	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	23 932	23 932
Zobowiązania podporządkowane	1 720	1 720
Pozostałe zobowiązania	5 062	4 881
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	588	587
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	36	24
Rezerwy	215	214
Kapitał własny ogółem		
Kapitał własny ogółem	36 256	36 411
Zobowiązania ogółem	296 912	294 577

Wartość bilansowa ekspozycji wchodzących w zakres konsolidacji regulacyjnej	294 577
Wartość pozabilansowa ekspozycji wchodzących w zakres konsolidacji regulacyjnej	45 771
Łączna wartość netto bilansowych i pozabilansowych ekspozycji pomniejszona o odpisy z tytułu utraty wartości i rezerwy	340 348

Wartości bilansowe wykazane w ujęciu regulacyjnym różnią się od wartości ujętych w publikowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2017 jedynie z powodu zastosowania różnych zakresów konsolidacji.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Tabela 1.2. Zarys różnic w zakresach konsolidacji (każdego podmiotu)

		2017					
		a)	b)	c)	d)	e)	f)
Lp. ¹	Nazwa podmiotu	Metoda konsolidacji rachunkowości	Metoda konsolidacji regulacyjnej			Odliczone ²	Opis podmiotu
			Pełna konsolidacja	Konsolidacja metodą proporcjonalną	Nie są skonsolidowane i nie są odliczone od kapitału		
1	PKO Bank Polski SA		Jednostka dominująca				Działalność bankowa
2	PKO Bank Hipoteczny SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność bankowa
3	PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Pełna konsolidacja	X				Tworzenie i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów
4	PKO BP BANKOWY PTE SA	Pełna konsolidacja	X				Zarządzanie otwartym i dobrowolnym funduszem emerytalnym
5	PKO Leasing SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność leasingowa i udzielanie pożyczek
	PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Działalność leasingowa
	PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Pośrednictwo ubezpieczeniowe oraz działalność pożyczkowa w ramach Grupy PKO Leasing
	PKO Leasing Finanse Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Usługi pomocnicze w zakresie przechowywania i sprzedaży przedmiotów poleasingowych
	PKO Leasing Sverige AB	Pełna konsolidacja	X				Działalność leasingowa
	ROOF Poland Leasing 2014 DAC ³	Pełna konsolidacja	X				Spółka celowa utworzona na potrzeby sekurytyzacji wierzytelności leasingowych
	PKO Faktoring SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność faktoringowa
6	PKO BP Finat Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego oraz outsourcing specjalistów IT. Na podstawie zezwolenia KNF - usługi w charakterze krajowej instytucji płatniczej
	KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Pełna konsolidacja	X				Tworzenie i zarządzanie otwartymi i zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi oraz zarządzanie portfelami klientów
	Net Fund Administration Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Usługi agenta transferowego oraz usługi w zakresie technologii informatycznych
7	PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Pełna konsolidacja				X	Ubezpieczenia na życie
	Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Działalność usługowa
8	PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Pełna konsolidacja				X	Pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe
9	PKO Finance AB	Pełna konsolidacja	X				Usługi finansowe, w tym pozyskiwanie środków finansowych w drodze emisji obligacji oraz udzielanie pożyczek spółkom z Grupy PKO Banku Polskiego SA, w tym Bankowi
10	KREDOBANK SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność bankowa
	Finansowa Kompania „Idea Kapital” Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Usługi finansowe
11	Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X				Usługi finansowe

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

		2017					
		a)	b)	c)	d)	e)	f)
Lp. ¹	Nazwa podmiotu	Metoda konsolidacji rachunkowości	Metoda konsolidacji regulacyjnej				Opis podmiotu
			Pełna konsolidacja	Konsolidacja metodą proporcjonalną	Nie są skonsolidowane i nie są odliczone od kapitału	Odliczone ²	
12	Qualia Development Sp. z o.o. ⁴	Pełna konsolidacja			X		Działalność deweloperska
	Qualia Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Komplementariusz w spółce z Grupy Qualia Development
	Qualia 2 Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Komplementariusz w spółce z Grupy Qualia Development
	Qualia 3 Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Komplementariusz w spółce z Grupy Qualia Development
	Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Zakopane Sp. k.	Pełna konsolidacja			X		Działalność deweloperska
	Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Nowy Wilanów Sp. k.	Pełna konsolidacja			X		Działalność deweloperska
	Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Neptun Park Sp. k.	Pełna konsolidacja			X		Działalność deweloperska
	Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Prowadzenie działalności operatorskiej
	Qualia - Residence Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Działalność deweloperska
	Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Działalność deweloperska
	FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	Pełna konsolidacja			X		Spółka w likwidacji
13	ZenCard Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja				X	Nieistotna spółka technologiczna zajmująca się usługami i produktami z zakresu IT i wspomagania biznesu
14	Merkury - fiz an	Pełna konsolidacja			X		Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu
	„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Zarządzanie nieruchomościami
	Molina Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Komplementariusz w spółkach komandytowo - akcyjnych funduszu
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek. Zarządzanie nieruchomościami
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		
	Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Pełna konsolidacja			X		

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

		2017					
		a)	b)	c)	d)	e)	f)
Lp. ¹	Nazwa podmiotu	Metoda konsolidacji rachunkowości	Metoda konsolidacji regulacyjnej			Odliczone ²	Opis podmiotu
			Pełna konsolidacja	Konsolidacja metodą proporcjonalną	Nie są skonsolidowane i nie są odliczone od kapitału		
15	NEPTUN - fizan	Pełna konsolidacja			X		Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu
	Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Pełna konsolidacja	X				Działalność usługowa oraz zarządzanie portfelem własnym
	„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	Pełna konsolidacja	X				Działalność windykacyjna
	„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Zarządzanie nieruchomościami spółek zależnych
	„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Zarządzanie nieruchomością
	„Promenada Sopocka” Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X		Usługi najmu i zarządzanie nieruchomością

¹ Podmioty „numerowane” inne niż PKO Bank Polski SA - podmioty bezpośrednio zależne od PKO Banku Polskiego SA; pozostałe podmioty - podmioty pośrednio zależne.

² W pozycji „odliczone” zaznaczone są zaangażowania kapitałowe Banku (inne niż podmioty objęte konsolidacją ostrożnościową) uwzględnione przy wyliczaniu odliczeń od funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku. Biorąc pod uwagę, że suma zaangażowań w instrumenty kapitału podstawowego Tier I podmiotów sektora finansowego nie przekroczyła progów wyznaczonych w Rozporządzeniu CRR, kapitał podstawowy Tier I Grupy Kapitałowej Banku w konsolidacji ostrożnościowej wg stanu na 31 grudnia 2017 roku nie został pomniejszony o wyżej wymienione zaangażowania. Grupa Kapitałowa Banku nie posiada również zaangażowań stanowiących pomniejszenia kapitału Tier II.

³ PKO Leasing SA zgodnie z MSSF 10 sprawuje kontrolę nad wyżej wymienioną spółką, mimo że nie posiada w spółce zaangażowania kapitałowego.

⁴ Grupa Kapitałowa Qualia Development Sp. z o.o. wykazywana jest w pozycji aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

W 2017 roku, w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (zgodnie z konsolidacją rachunkową) weszły nowe spółki:

- 1) ZenCard Sp. z o.o, która prowadzi działalność w zakresie technologii informatycznych i komputerowych, specjalizuje się w tworzeniu rozwiązań związanych z wykorzystaniem kart płatniczych w programach rabatowo-łojalnościowych,
- 2) KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (KBC TFI SA)⁴, której podstawowym przedmiotem działalności jest tworzenie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi,
- 3) Net Fund Administration Sp. z o.o. (NetFA Sp. z o.o.), której podstawowym przedmiotem działalności jest świadczenie usług agenta transferowego oraz usług w zakresie technologii informatycznych.

Spółka KBC TFI SA (posiadająca na dzień przedmiotowej transakcji 100% udziałów spółki NetFA Sp. z o.o.) została nabyta przez PKO BP Finat Sp. z o.o., podmiot zależny od PKO Banku Polskiego SA, w grudniu 2017 roku. Docelowo, w 2018 roku, KBC TFI SA ma zostać połączona z PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, a NetFA Sp. z o.o. połączona z PKO BP Finat Sp. z o.o.

Wyżej wymienione spółki prowadzą działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W konsolidacji ostrożnościowej według stanu na 31 grudnia 2017 roku z nowych spółek została uwzględniona KBC TFI SA. ZenCard Sp. z o.o. została wyłączona na podstawie art. 19 ust. 1 Rozporządzenia CRR, zgodnie, z którym z konsolidacji ostrożnościowej mogą być wyłączone podmioty, w przypadku których łączna kwota aktywów i pozycji pozabilansowych jest niższa niż 10 mln EUR.

Dominującym podmiotem Grupy Kapitałowej Banku jest PKO Bank Polski SA, którego udział w skonsolidowanej sumie bilansowej wynosi 86,93%⁵, a w skonsolidowanym wyniku działalności bankowej wynosi 90,01%⁶.

Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA (tj. PKO Leasing SA oraz jej spółki zależne) prowadzi przede wszystkim działalność leasingową oraz faktoringową.

W 2017 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane połączenie PKO Leasing SA i Raiffeisen-Leasing Polska SA. Połączenie nastąpiło w drodze przeniesienia całego majątku Raiffeisen-Leasing Polska SA na PKO Leasing SA (łączenie przez przejęcie). PKO Leasing SA wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki Raiffeisen-Leasing Polska SA.

Jednocześnie w 2017 roku niżej wymienione spółki zmieniły nazwy:

- 1) Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o. na PKO Leasing Nieruchomości Sp. z o.o.,
- 2) „Raiffeisen Insurance Agency” Sp. z o.o. na PKO Agencja Ubezpieczeniowa Sp. z o.o.,
- 3) Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o. na PKO Leasing Finanse Sp. z o.o.

Spółki Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA prowadzą działalność głównie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz w Szwecji (PKO Leasing Sverige AB) i Irlandii (ROOF Poland Leasing 2014 DAC).

Udział Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA w skonsolidowanej sumie bilansowej wynosi 5,21%⁵, a w skonsolidowanym wyniku z działalności bankowej wynosi 4,11%⁶.

PKO Bank Hipoteczny SA prowadzi działalność operacyjną od kwietnia 2015 roku. Podstawowym celem PKO Banku Hipotecznego SA jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami. Specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzycelności z tytułu takich kredytów od PKO Banku Polskiego SA. Spółka prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym listy zastawne są emitowane w ramach Programu Krajowego i Programu Międzynarodowego.

Udział PKO Banku Hipotecznego SA w skonsolidowanej sumie bilansowej wynosi 5,29%⁵, a w skonsolidowanym wyniku z działalności bankowej wynosi 1,18%⁶.

KREDOBANK SA prowadzi działalność bankową na terytorium Ukrainy oraz podlega ukraińskiemu nadzorowi bankowemu. KREDOBANK SA jest bankiem uniwersalnym, ukierunkowanym na obsługę klientów detalicznych oraz klientów małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność głównie w zachodniej części Ukrainy i w Kijowie. Jednocześnie dąży do pozyskania klientów korporacyjnych o wysokiej wiarygodności kredytowej.

Spółka oferuje usługi w zakresie między innymi: prowadzenia rachunków osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, gromadzenia depozytów, udzielania kredytów, poręczeń i gwarancji, leasingu, obrotu czekowego i wekslowego, operacji na rynku walutowym, a także operacji na rynku papierów wartościowych.

W marcu 2012 roku KREDOBANK SA stał się jedynym udziałowcem spółki Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o. (której przedmiotem działalności jest świadczenie usług finansowych) i utworzył Grupę Kapitałową.

Udział Grupy Kapitałowej KREDOBANK SA w skonsolidowanej sumie bilansowej wynosi 0,55%⁵, a w skonsolidowanym wyniku z działalności bankowej wynosi 1,74%⁶.

Pozostałe podmioty wymienione w tabeli 1.2, wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Banku (według konsolidacji ostrożnościowej), prowadzą działalność głównie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz na Ukrainie (Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. i „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością) i w Szwecji (PKO Finance AB).

Poprzez oddziały, PKO Bank Polski SA prowadzi również działalność w Republice Federalnej Niemiec (PKO Bank Polski S.A. Niederlassung Deutschland) oraz Republice Czeskiej (PKO BP S.A. Czech Branch).

Szczegółowa informacja o wszystkich podmiotach zależnych Banku, w tym informacja o udziałach Banku w kapitałach zakładowych poszczególnych podmiotów, została zawarta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, które

⁴ Obecnie po zmianie nazwy: GAMMA Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA

⁵ Udział został wyliczony w stosunku do skonsolidowanej sumy bilansowej spółek uwzględnianych w konsolidacji ostrożnościowej przed korektami i wyłączeniami konsolidacyjnymi według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

⁶ Udział został wyliczony w stosunku do skonsolidowanego wyniku działalności bankowej spółek uwzględnionych w konsolidacji ostrożnościowej przed korektami i wyłączeniami konsolidacyjnymi według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

zostało opublikowane 12 marca 2018 roku (nota 40. Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA i zakres działalności podmiotów Grupy Kapitałowej, strona 96).

W ramach Grupy Kapitałowej Banku występują niżej opisane ograniczenia do przedterminowej spłaty zobowiązań przez podmioty zależne oraz w zakresie przekazywania funduszy w postaci dywidend.

- 1) Z uwagi na trudną sytuację polityczną i gospodarczą na Ukrainie oraz związane z tym perturbacje na rynku walutowym, w 2017 roku utrzymano szereg ograniczeń administracyjnych, wprowadzonych w poprzednich latach, mogących wpływać na możliwość szybkiego transferu środków lub spłaty zobowiązań między podmiotami ukraińskimi z Grupy Kapitałowej Banku, a jednostką dominującą. Ograniczenia te m.in. obejmują zakaz spłaty zobowiązań dewizowych przed terminem.
- 2) Zgodnie z uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy KREDOBANK SA rozpoczętego 29 stycznia 2009 roku i kontynuowanego 23 lutego 2009 roku, wprowadzono moratorium na wypłatę dywidend. Moratorium obowiązuje do czasu podjęcia stosownej uchwały o jego uchyleniu. W 2017 roku moratorium na wypłatę dywidendy zostało utrzymane.
- 3) Strategia na lata 2017-2020, zatwierdzona przez Radę Nadzorczą PKO Banku Hipotecznego SA, nie zakłada wypłaty dywidendy w okresie objętym strategią.
- 4) Wybrane umowy kredytowe podpisane przez spółki Grupy Kapitałowej Banku zawierają postanowienia dotyczące ograniczenia wypłaty dywidendy w czasie trwania kredytu.

Jednocześnie PKO Bank Polski SA i jego podmioty zależne przy podejmowaniu decyzji o wypłacie dywidendy kierują się przepisami prawa oraz rekomendacjami KNF.

Oczekiwania nadzorcze w zakresie miar adekwatności kapitałowej zostały szerzej opisane w rozdziałach: „6. Bufory kapitałowe” oraz „9. Adekwatność kapitałowa” niniejszego Raportu.

2. System zarządzania

System zarządzania stanowi zbiór zasad i mechanizmów odnoszących się do procesów decyzyjnych, zachodzących w Banku oraz do oceny prowadzonej działalności bankowej.

System zarządzania w Banku obejmuje system zarządzania ryzykiem oraz system kontroli wewnętrznej.

2.1. Zarządzanie ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim SA, w tym także w oddziałach Banku za granicą, jak i w pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej Banku. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie prowadzenia rentownej działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową Banku tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- 1) ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- 2) ochrona depozytów klientów,
- 3) wsparcie Grupy Kapitałowej Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- 1) Grupa Kapitałowa Banku zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- 2) proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- 3) metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności oraz otoczenia, a także są okresowo weryfikowane i walidowane,
- 4) zachowana jest niezależność organizacyjna obszaru zarządzania ryzykiem od działalności biznesowej,
- 5) zarządzanie ryzykiem jest zintegrowane z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- 6) poziom ryzyka jest na bieżąco monitorowany i kontrolowany,
- 7) proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację Strategii Banku przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko.

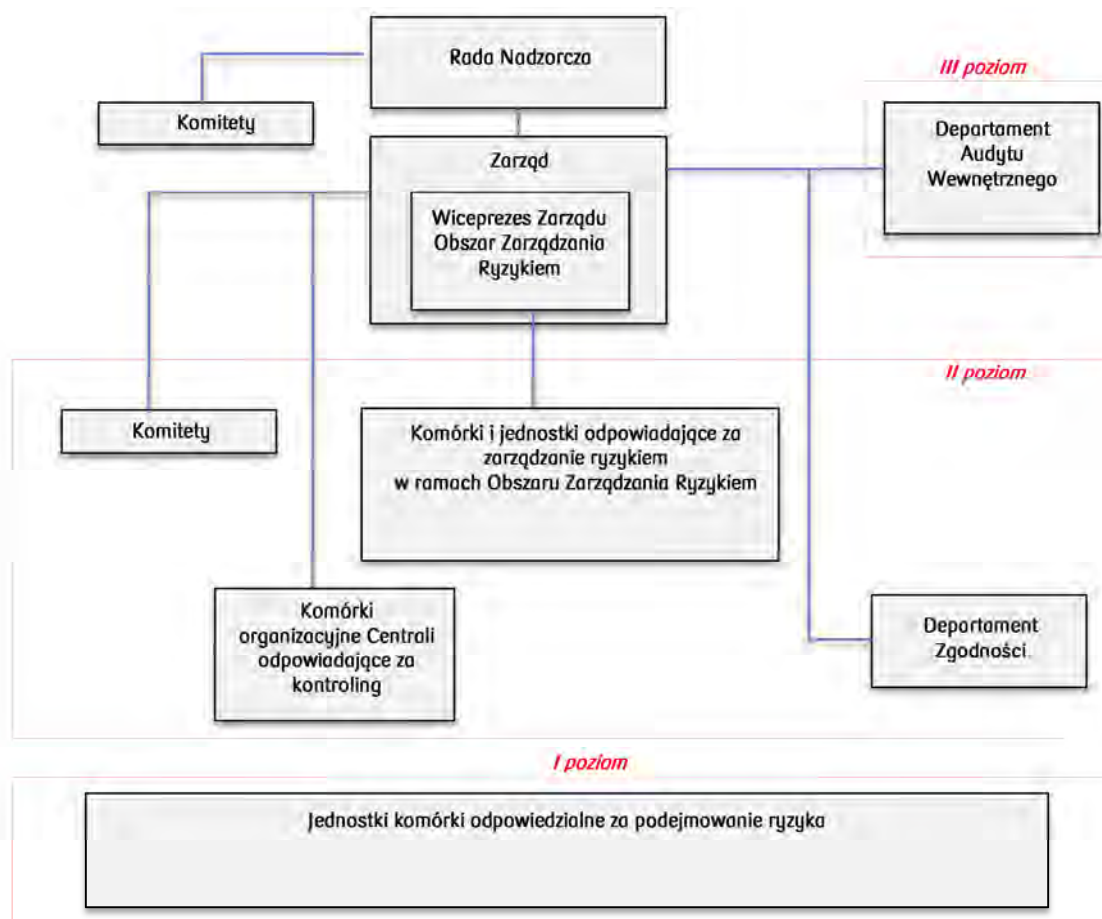
Na proces zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku składają się następujące elementy:

- 1) identyfikacja ryzyka - polegająca na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku lub Grupy Kapitałowej Banku.
- 2) pomiar i ocena ryzyka - pomiar ryzyka obejmujący określanie miar ryzyka odpowiednich do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocena ryzyka polegająca na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się prace związane z wyceną ryzyka dla potrzeb polityki cenowej oraz testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. Scenariusze testów warunków skrajnych obejmują m.in. wymagania wynikające z rekomendacji KNF. Dodatkowo przeprowadzane są w Banku kompleksowe testy warunków skrajnych (KTWS), które stanowią integralny element zarządzania ryzykiem oraz uzupełniają testy warunków skrajnych specyficzne dla poszczególnych rodzajów ryzyka. Kompleksowe testy warunków skrajnych obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Banku na sytuację finansową Banku i Grupy Kapitałowej Banku.
- 3) kontrola ryzyka - polegająca na określaniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku mechanizmów kontroli, w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia podejmowane są działania zarządcze.
- 4) prognozowanie i monitorowanie ryzyka - polegające na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyleń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka poddaje się weryfikacji. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.
- 5) raportowanie ryzyka - polegające na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców. Rada Nadzorcza, w sytuacji potencjalnych problemów płynnościowych Banku, jest niezwłocznie informowana o poziomie płynności Banku, zagrożeniach i podejmowanych działaniach zaradczych oraz w przypadku wystąpienia istotnych zdarzeń operacyjnych lub incydentów bezpieczeństwa.
- 6) działania zarządcze - polegające w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określających poziom tolerancji na ryzyko, ustalających wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji, w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

Schemat 2.1. Proces zarządzania ryzykiem

Schemat 2.2. Organizacja zarządzania ryzykiem Banku

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku i komórkach organizacyjnych Centrali.

Proces zarządzania ryzykiem jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka w Banku i Grupie Kapitałowej Banku oraz najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Radę Nadzorczą wspierają m.in. następujące komitety:

- 1) Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej (KRRN),
- 2) Komitet Audytu Rady Nadzorczej (KARN),
- 3) Komitet ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej (KWRN).

KWRN wspiera Radę Nadzorczą w wykonywaniu jej statutowych obowiązków oraz zadań wynikających z przepisów prawa, w zakresie wynagrodzeń. KWRN został szerzej opisany w rozdziale „10. Polityka wynagrodzeń” niniejszego Raportu.

Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej wspiera Radę Nadzorczą między innymi poprzez opiniowanie całościowej, bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka, wyrażonej w szczególności poprzez strategiczne limity tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, opiniowanie rozwiązań dotyczących ograniczania ryzyka prowadzonej działalności, wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorze nad wprowadzeniem przez Zarząd systemu zarządzania ryzykiem w Banku, ocenie adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, a także w nadzorowaniu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem.

Komitet Audytu Rady Nadzorczej wspiera Radę Nadzorczą w szczególności poprzez monitorowanie: procesu sprawozdawczości finansowej, skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem, wykonywania czynności rewizji finansowej oraz kontrolowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

W 2017 roku odbyło się 6 posiedzeń KRRN oraz 7 posiedzeń KARN.

Zarząd, w zakresie zarządzania ryzykiem, odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem.

System zarządzania ryzykiem jest realizowany na trzech, niezależnych wzajemnie uzupełniających się poziomach:

- 1) pierwszy poziom - tworzą struktury organizacyjne zarządzające produktem, realizujące sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie przepisów wewnętrznych. Funkcja jest realizowana we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku, w komórkach organizacyjnych Centrali i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku. Jednostki i komórki organizacyjne Centrali implementują, zaprojektowane przez jednostki i komórki organizacyjne Centrali usytuowane na drugim poziomie, odpowiednie mechanizmy kontroli ryzyka, w tym zwłaszcza limity oraz zapewniają ich przestrzeganie poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne. Jednocześnie podmioty Grupy Kapitałowej Banku obowiązuje zasada spójności i porównywalności oceny i kontroli ryzyka w Banku oraz w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, z uwzględnieniem specyfiki działalności podmiotu oraz rynku, na którym prowadzi działalność.
- 2) drugi poziom - obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar, ocenę lub kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości - zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne działające na podstawie obowiązujących przepisów wewnętrznych Banku; celem tych struktur jest zapewnienie żeby działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie uregulowane w przepisach wewnętrznych Banku i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar, ocenę i analizę ryzyka oraz efektywność działalności. Drugi poziom wspiera podejmowanie działań mających na celu eliminację niekorzystnych odchyleń od planu finansowego w zakresie wielkości wpływających na ujęte w planie finansowym ilościowe strategiczne limity tolerancji na ryzyko. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności i właściwych komitetach.
- 3) trzeci poziom - stanowi audyt wewnętrzny, realizujący niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem, oraz systemu kontroli wewnętrznej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu i może wspierać realizowane tam działania poprzez konsultacje, ale bez możliwości wpływu na podejmowane decyzje. Funkcja realizowana zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność poziomów, polega na zachowaniu organizacyjnej odrębności w następujących płaszczyznach:

- 1) funkcja drugiego poziomu w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszego poziomu,
- 2) funkcja trzeciego poziomu jest niezależna od funkcji pierwszego i drugiego poziomu,
- 3) funkcja zarządzania ryzykiem braku zgodności podlega Wiceprezesowi Zarządu Nadzorującemu Obszar Prawny i Zgodności.

Komórki organizacyjne Centrali Banku zarządzające ryzykiem istotnym oraz ryzykiem nadmiernej dźwigni i ryzykiem koncentracji w zakresie przyznaných kompetencji były w 2017 roku zgrupowane w ramach: Pionu Ryzyka Bankowego, Departamentu Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego, Centrum Restrukturyzacji i Windykacji, Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Detalicznego oraz Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Korporacyjnego, które nadzorowane są przez Wiceprezesa Zarządu nadzorującego Obszar Zarządzania Ryzykiem.

Celem Pionu Ryzyka Bankowego jest tworzenie i wdrażanie systemowych rozwiązań w zakresie zarządzania ryzykami, które zidentyfikowane zostały jako istotne, m.in. ryzykiem kredytowym, ryzykiem walutowym, ryzykiem stopy procentowej, ryzykiem płynności, w tym ryzykiem finansowania, ryzykiem operacyjnym, ryzykiem biznesowym, ryzykiem zmian makroekonomicznych, ryzykiem modeli, jak również zarządzanie adekwatnością kapitałową oraz inicjowanie i koordynacja działań integracyjnych w odniesieniu do zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku.

Pion Ryzyka Bankowego w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada w szczególności za:

- 1) identyfikację czynników i źródeł ryzyka,
- 2) pomiar, ocenę, kontrolę oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie poziomu ryzyka,
- 3) koordynowanie działań w zakresie Strategii,
- 4) pomiar i ocenę adekwatności kapitałowej,
- 5) przygotowywanie rekomendacji dla Zarządu lub komitetów dotyczących akceptowalnego poziomu ryzyka,
- 6) tworzenie i opiniowanie przepisów wewnętrznych Banku dotyczących zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową,
- 7) rozwój systemów informatycznych i aplikacji przeznaczonych do wspierania zarządzania ryzykiem i adekwatnością kapitałową,
- 8) koordynowanie wdrożenia spójnych standardów zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku,
- 9) walidację modeli stosowanych do zarządzania ryzykiem⁷.

Departament Restrukturyzacji i Windykacji Klienta Korporacyjnego odpowiada w szczególności za:

- 1) zarządzanie przejętymi wierzytelnościami trudnymi w rozumieniu odrębnych przepisów wewnętrznych Banku, w tym wypracowywanie i realizację optymalnego sposobu odzyskiwania tych wierzytelności,

⁷ walidacja modeli podlega bezpośrednio Wiceprezesowi Zarządu nadzorującemu Obszar Zarządzania Ryzykiem

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

- 2) współpracę z podmiotami Grupy Kapitałowej Banku w zakresie oceny ryzyka klienta lub transakcji oraz określania strategii postępowania z wierzytelnościami trudnymi wobec klientów wspólnych,
- 3) przygotowywanie propozycji w sprawach powierzenia dochodzenia lub sprzedaży wierzytelności trudnych,
- 4) przejmowanie majątku w wyniku dochodzenia należności,
- 5) dokonywanie przeglądu i klasyfikacji wierzytelności będących w zarządzaniu Departamentu oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych i ustalanie poziomu odpisów z tytułu utraty ich wartości związanej z ryzykiem działalności Banku.

Centrum Restrukturyzacji i Windykacji odpowiada w szczególności za:

- 1) tworzenie rozwiązań systemowych, w tym przepisów wewnętrznych Banku, aplikacji oraz modeli wykorzystywanych w procesach monitorowania opóźnień i zarządzania wierzytelnościami trudnymi,
- 2) odzyskiwanie wierzytelności trudnych poprzez ich restrukturyzację i windykację oraz zwiększanie efektywności tych działań,
- 3) outsourcing czynności monitorujących i windykacyjnych oraz zarządzanie majątkiem przejętym w wyniku dochodzenia należności Banku oraz efektywną sprzedaż wierzytelności trudnych,
- 4) działania interwencyjne w ramach wczesnego monitorowania opóźnień w spłacie wierzytelności klientów indywidualnych i instytucjonalnych Obszaru Rynku Detalicznego.

Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Detalicznego odpowiada w szczególności za:

- 1) projektowanie i kształtowanie efektywnego systemu oceny ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów obsługiwanych w ramach Obszaru Rynku Detalicznego, w tym przepisów wewnętrznych Banku dotyczących zasad (polityk) i metodyk oceny ryzyka kredytowego oraz narzędzi wspierających procesy,
- 2) ocenę, podejmowanie ryzyka kredytowego w ramach przyznanych uprawnień oraz monitorowanie ryzyka kredytowego klientów i transakcji.

Centrum Ryzyka Kredytowego Klienta Korporacyjnego odpowiada w szczególności za:

- 1) ocenę, podejmowanie ryzyka kredytowego w ramach przyznanych uprawnień oraz monitorowanie ryzyka kredytowego klientów i transakcji,
- 2) usprawnianie i optymalizację procesów kredytowych i narzędzi informatycznych wykorzystywanych w ramach realizowanych zadań,
- 3) tworzenie efektywnego systemu oceny ryzyka kredytowego klienta rynku korporacyjnego zapewniającego odpowiedni poziom kosztu ryzyka,
- 4) projektowanie i kształtowanie założeń polityki kredytowej portfeli kredytowych klienta oraz pomiar parametrów ryzyka portfeli korporacyjnych,
- 5) zarządzanie ryzykiem koncentracji dużych zaangażowań Banku.

Zarząd, w zarządzaniu ryzykiem, wspierają następujące komitety działające w Banku:

- 1) Komitet Ryzyka (KR),
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- 3) Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- 4) Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO).

KR monitoruje integralność, adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem, adekwatność kapitałową i wdrażanie zasad zarządzania ryzykiem zgodnie ze strategią Banku oraz analizuje i ocenia wykorzystanie strategicznych limitów tolerancji na ryzyko określonych w Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej Banku. KR wspiera Zarząd w procesie zarządzania ryzykiem przez formułowanie zaleceń i podejmowanie decyzji w sprawie adekwatności kapitałowej i efektywności systemu kontroli ryzyka. W 2017 roku odbyły się 4 posiedzenia Komitetu Ryzyka.

KZAP zarządza aktywami i pasywami Banku poprzez wpływanie na kształtowanie struktury bilansu Banku i pozycji pozabilansowych w sposób sprzyjający osiągnięciu optymalnego wyniku finansowego. Komitet wspiera Zarząd w działaniach Banku i Grupy Kapitałowej Banku dotyczących kształtowania struktury bilansu, zarządzania adekwatnością kapitałową, zarządzania rentownością z uwzględnieniem specyfiki działalności oraz generowanego ryzyka, zarządzania ryzykiem finansowym, w tym ryzykiem rynkowym i płynności, ryzykiem biznesowym oraz ryzykiem kredytowym (rozliczeniowym i przedroczniczym) transakcji na rynku hurtowym. W 2017 roku KZAP podejmował decyzje w trybie obiegowym oraz na 7 posiedzeniach.

KKB wydaje opinie i podejmuje decyzje kredytowe w odniesieniu do pojedynczych znaczących wartościowo zaangażowań kredytowych, bądź wydaje rekomendacje w tym zakresie dla Zarządu, wydaje rekomendacje i podejmuje decyzje w zakresie zarządzania wierzytelnościami trudnymi, a także podejmuje decyzje dotyczące zatwierdzenia modeli i parametrów ryzyka kredytowego oraz wyników walidacji tych modeli w składzie uwzględniającym przedstawicieli Obszaru Finansów i Rachunkowości. W 2017 roku KKB podejmował decyzje w trybie obiegowym oraz na 71 posiedzeniach.

KRO wspiera Zarząd w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym przez podejmowanie decyzji, wydawanie rekomendacji, zaleceń i opinii m.in. w zakresie strategicznych limitów tolerancji i limitów strat na ryzyko operacyjne, metryk kluczowych wskaźników ryzyka (KRI), założeń testów warunków skrajnych, wyników walidacji modelu pomiaru ryzyka operacyjnego, rozszerzeń i zmian w podejściu AMA oraz w zakresie podejmowania działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka operacyjnego we wszystkich obszarach działalności Grupy Kapitałowej Banku. KRO formułuje opinie i zalecenia w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, które są przekazywane w ramach sprawowanego przez Bank nadzoru właścicielskiego nad tymi podmiotami. W 2017 roku KRO podejmował decyzje w trybie obiegowym oraz na 8 posiedzeniach.

KZAP, KKB, KRO, KR, Zarząd, KRRN, KARN i Rada Nadzorcza są odbiorcami cyklicznych raportów dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz adekwatności kapitałowej.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku. W ramach tego nadzoru Bank nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem w podmiotach oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

Zasady i sposób oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne wprowadzane przez te podmioty. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku tworzą i aktualizują przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank oraz z uwzględnieniem postanowień Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej Banku. Przepisy wewnętrzne podmiotów Grupy Kapitałowej Banku dotyczące zarządzania ryzykiem uwzględniają:

- 1) zasadę spójności i porównywalności oceny ryzyka poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku,
- 2) zakres i rodzaj powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Banku,

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

- 3) specyfikę i skalę działalności podmiotu Grupy Kapitałowej Banku oraz rynku, na którym prowadzi działalność,
- 4) rodzaje ryzyka podlegające zarządzaniu w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku wynikające ze specyfiki ich działalności.

Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku jest realizowany w szczególności poprzez zaangażowanie komórek organizacyjnych Centrali i specjalistycznych jednostek organizacyjnych z Obszaru Zarządzania Ryzykiem, Departamentu Zgodności, Departamentu Planowania i Kontrolingu lub właściwych komitetów działających w Banku w opiniowanie transakcji podmiotów Grupy Kapitałowej Banku zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku. Nie rzadziej niż raz w roku ustalana jest lista podmiotów kluczowych Grupy Kapitałowej Banku, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Grupy Kapitałowej Banku. Dla tych podmiotów, komórki organizacyjne Centrali i specjalistyczne jednostki organizacyjne z Obszaru Zarządzania Ryzykiem, Departament Zgodności oraz Departament Planowania i Kontrolingu, zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku, opiniują podejście dotyczące strategicznych limitów tolerancji na ryzyka specyficzne dla danego podmiotu oraz sposób ich raportowania.

Priorytetem Grupy Kapitałowej Banku jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej, w tym efektywne zarządzanie adekwatnością kapitałową, wspieranie polskiej przedsiębiorczości, satysfakcja klienta, innowacyjność, zaangażowanie się w kreowanie nowych standardów w skali rynku, przeciwdziałanie cyberzagrożeniom, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania i skutecznej kontroli kosztów, adekwatnego poziomu funduszy własnych oraz odpowiedniej oceny i poziomu ryzyka. W tym celu w 2017 roku przeprowadzone zostały następujące działania:

- 1) Bank zamienił zapadające własne obligacje krótkoterminowe na nowe obligacje krótkoterminowe w kwotach 670 mln PLN (w maju) i 650 mln PLN (w listopadzie) oraz spłacił własne obligacje krótkoterminowe w kwocie 200 mln EUR (w kwietniu).
- 2) Bank, w ramach programu EMTN, wyemitował: 25 lipca 2017 roku obligacje własne w kwocie 750 mln EUR o terminie wymagalności 4 lata oraz 2 listopada 2017 roku obligacje własne o wartości nominalnej 400 mln CHF i 4 letnim okresie wymagalności.
- 3) Bank zaliczył do funduszy własnych (zgodnie z decyzją podjętą przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku) zysk Banku za rok obrotowy 2016 w kwocie 2 888 mln PLN, bez przeznaczania kwot na wypłatę dywidendy, przy czym część zysku za rok 2016 (1 589 mln PLN) była uwzględniona już w funduszach własnych według stanu na 31 grudnia 2016 roku w związku z uzyskaniem przez Bank odpowiednich zgód KNF na zaliczenie do kapitału podstawowego Tier I zysku netto Banku osiągniętego za 3 kwartały 2016 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia.
- 4) Po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, Bank zaliczył do kapitału podstawowego Tier I zysk netto Banku osiągnięty za 3 kwartały 2017 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia, w wysokości 1 822 mln PLN.
- 5) Po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, wykonał opcję call obligacji podporządkowanych w kwocie 1 600 mln PLN oraz dokonał wcześniejszej spłaty pożyczki podporządkowanej o wartości 224 mln CHF (o równowartości 884 mln PLN wg stanu na moment spłaty).
- 6) 23 sierpnia 2017 roku Bank uplasował emisję obligacji podporządkowanych o łącznej wartości nominalnej 1 700 mln PLN i cenie emisyjnej jednej obligacji równej wartości nominalnej i wynoszącej 0,1 mln PLN. Obligacje są oprocentowane w półrocznych okresach odsetkowych, a odsetki od obligacji naliczane od wartości nominalnej według zmiennej stopy procentowej równej stawce WIBOR 6M powiększonej o marżę równą 155 pb. w całym okresie emisji. Rozliczenie emisji nastąpiło 28 sierpnia 2017 roku. Termin wykupu wyemitowanych obligacji wynosi 10 lat, przy czym Bank ma prawo do przedterminowego wykupu przedmiotowych obligacji w terminie 5 lat od daty emisji za zgodą KNF. 30 sierpnia 2017 roku KNF wyraził zgodę na przeznaczenie środków uzyskanych z emisji obligacji podporządkowanych przeprowadzonej na podwyższenie funduszy uzupełniających Banku i Grupy Kapitałowej. Od 27 września 2017 roku obligacje notowane są na rynku Catalystr. Następnie za zgodą KNF Bank zaliczył pozyskane środki do kapitału Tier II.
- 7) 21 grudnia 2017 roku, po uzyskaniu niezbędnych zgód korporacyjnych, Bank zawarł z kontrahentem umowę gwarancji zapewniającej nierzeczywistą ochronę kredytową w odniesieniu do portfela wyselekcjonowanych korporacyjnych wierzytelności kredytowych Banku, zgodnie z Rozporządzeniem CRR. Całkowita wartość portfela wierzytelności Banku objętego Gwarancją wynosi (po zaokrągleniu) 5 495 mln PLN, a portfel składa się z portfela obligacji o wartości 1 097 mln PLN oraz portfela pozostałych wierzytelności o wartości 4 398 mln PLN.
- 8) W 2017 roku, w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, Bank prowadził prace przygotowawcze do rozpoczęcia działalności nowego oddziału Banku w Republice Czeskiej, który rozpoczął działalność operacyjną 3 kwietnia 2017 roku. W ramach tych prac w lutym 2017 roku Bank uzyskał zgodę KNF na łączne stosowanie podejścia zaawansowanego (AMA) i wskaźnika bazowego (BIA) do wyliczenia wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego z zastosowaniem metody BIA w odniesieniu do działalności Oddziału w Niemczech i Oddziału w Czechach oraz z zastosowaniem podejścia AMA dla pozostałej działalności Banku.
- 9) W Banku, od 1 stycznia 2017 roku obowiązują zmiany w procesie zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań, które stanowią realizację wymogów Rekomendacji C KNF dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji. Przedmiotowe zmiany obejmują m.in. cele i proces zarządzania ryzykiem koncentracji, nowe miary tolerancji na ryzyko koncentracji, w tym wewnętrzne limity ograniczające ryzyko nadmiernej koncentracji oraz sposób przeprowadzania testów warunków skrajnych na ryzyko koncentracji.
- 10) W ramach Grupy Kapitałowej Banku, do PKO Banku Hipotecznego SA przenoszone są sukcesywnie portfele kredytów hipotecznych udzielonych wcześniej przez PKO Bank Polski SA. Wartość portfela przeniesionego w 2017 roku wyniosła w cenie nabycia 5 554 mln PLN.
- 11) W 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził trzy emisje złotych listów zastawnych skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 1 265 mln PLN z okresem wykupu od 4 do 6 lat od dnia emisji. Listy zastawne PKO Banku Hipotecznego SA są jednymi z najbezpieczniejszych instrumentów dłużnych na rynku finansowym w Polsce. Wyrazem tego jest najwyższy możliwy do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe rating Aa3 nadany przez agencję Moody's. Ponadto, w 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził cztery emisje listów zastawnych, denominowanych w walucie EUR, skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 1 079 mln EUR z okresem wykupu od 5 do 7 lat od dnia emisji. Wśród instytucji, które nabyły listy zastawne zarówno złotowe, jak i walutowe, znaleźli się zarówno inwestorzy zagraniczni, jak i krajowi.
- 12) W następstwie fuzji prawnej pomiędzy PKO Leasing SA, a Raiffeisen-Leasing Polska SA (28 kwietnia 2017 roku) podjęto działania koncepcyjne, a następnie wdrożeniowe, związane z integracją w zakresie zarządzania ryzykiem w połączonej Grupie PKO Leasing SA. W 2017 roku prace obejmowały m.in. ujednolicenie części przepisów zarządzania dla podejmowanych istotnych rodzajów ryzyka (w szczególności kredytowe, rynkowe, operacyjne), a także wdrożenie nowych narzędzi jego pomiaru oraz oceny, rozumianych jako systemy informatyczne udostępniane także spółkom zależnym PKO Leasing SA.
- 13) Transakcje przeprowadzane w 2017 roku wewnątrz Grupy Kapitałowej Banku z podmiotami powiązanymi oraz z powiązanymi stronami Grupy Kapitałowej Banku nie miały istotnego wpływu na profil ryzyka Banku.

Komórki organizacyjne Centrali z Pionu Ryzyka Bankowego, Departament Zgodności oraz Departament Planowania i Kontrolingu, nie rzadziej niż raz w roku, dokonują przeglądu Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej Banku, w tym w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko, w celu adaptacji do bieżących i prognozowanych warunków rynkowych oraz potrzeb Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

W uzasadnionych przypadkach wynikających z istotnych zmian sytuacji makroekonomicznej lub na podstawie wyników przeprowadzonych testów warunków skrajnych przegląd może zostać przeprowadzony częściej niż raz w roku. Ponadto metody zarządzania ryzykiem istotnym oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka dostosowuje się do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Banku i jego otoczenia oraz okresowo weryfikuje się i waliduje.

2.2. Kompleksowe testy warunków skrajnych i odwrotne testy warunków skrajnych

Kompleksowe testy warunków skrajnych (KTWS) stanowią integralny element zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku oraz uzupełnienie testów warunków skrajnych specyficznych dla poszczególnych istotnych rodzajów ryzyka. KTWS dla Grupy Kapitałowej Banku stanowią uzupełnienie KTWS dla Banku. Testy uwzględniają zbiorczo rodzaje ryzyka uznane z punktu widzenia Banku lub Grupy Kapitałowej Banku za istotne. Obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu makroekonomicznym lub funkcjonowaniu Grupy Kapitałowej Banku na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku, w szczególności: rachunek zysków i strat, sprawozdanie z sytuacji finansowej, fundusze własne, adekwatność kapitałową, w tym wymogi w zakresie funduszy własnych, kapitał wewnętrzny, miary adekwatności kapitałowej, jakoś portfela kredytowego i wybrane miary płynności. Wyliczenia przeprowadza się z wykorzystaniem wewnętrznych modeli Banku, z uwzględnieniem przyjętych założeń makroekonomicznych. Dane analizowane są z wysokim stopniem szczegółowości, z uwzględnieniem podziałów na portfele oraz typy produktów.

Kompleksowe testy warunków skrajnych obejmują testy cykliczne i testy nadzorcze. Testy cykliczne przeprowadzane są raz w roku, w 3 letnim horyzoncie czasowym. Scenariusze stresowe testów cyklicznych zakładają szokowe osłabienie sytuacji gospodarczej względem scenariusza bazowego, odzwierciedlające historyczne przypadki kryzysów finansowych na świecie. Testy nadzorcze przeprowadzane są na żądanie organów nadzorczych, w określonym przez nadzór horyzoncie czasowym, w oparciu o zmienne makroekonomiczne i finansowe zawarte w zadanych przez organy nadzorcze scenariuszach.

Kompleksowe testy warunków skrajnych uwzględniają zbiorczo następujące rodzaje ryzyka:

- 1) ryzyko kredytowe i koncentracji,
- 2) ryzyko rynkowe,
- 3) ryzyko płynności,
- 4) ryzyko operacyjne,
- 5) ryzyko biznesowe,
- 6) ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej.

Odwrotne testy warunków skrajnych (OTWS) uzupełniają wyniki kompleksowych testów warunków skrajnych i mają na celu ocenę odporności Banku na zmiany makroekonomiczne. OTWS przeprowadzane są w formie analizy wrażliwości i polegają na sformułowaniu potencjalnych, negatywnych scenariuszy dotyczących płynności lub adekwatności kapitałowej Banku, a następnie znalezieniu zdarzeń przyczyniających się do ich materializacji.

2.3. Kontrola wewnętrzna

W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który jest elementem systemu zarządzania Bankiem. Za jego zaprojektowanie, wprowadzenie i funkcjonowanie odpowiada Zarząd Banku.

Celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej,
- 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku,
- 4) zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku, rekomendacjami nadzorczymi oraz przyjętymi przez Bank standardami rynkowymi.

System kontroli wewnętrznej jest zorganizowany w Banku na trzech odrębnych, niezależnych od siebie poziomach:

- 1) pierwszy poziom tworzą struktury organizacyjne Banku realizujące działalność operacyjną, w szczególności: sprzedaż produktów i obsługę klientów oraz inne struktury organizacyjne Banku realizujące zadania operacyjne generujące ryzyko, funkcjonujące na podstawie odrębnych przepisów wewnętrznych Banku,
- 2) drugi poziom obejmuje działalność komórki do spraw zgodności oraz identyfikację, pomiar lub szacowanie, kontrolę, monitorowanie i raportowanie istotnych rodzajów ryzyka, a także stwierdzanych zagrożeń i nieprawidłowości – zadania realizowane są przez wyspecjalizowane struktury organizacyjne, działające na podstawie obowiązujących zasad, metod i procedur; celem tych struktur jest zapewnienie by działania realizowane na pierwszym poziomie były właściwie zaprojektowane i skutecznie ograniczały ryzyko, wspierały pomiar i analizę ryzyka oraz efektywność działalności,
- 3) trzeci poziom stanowi działalność komórki audytu wewnętrznego, realizującej niezależne audyty elementów systemu zarządzania Bankiem, w tym systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej; audyt wewnętrzny funkcjonuje odrębnie od pierwszego i drugiego poziomu.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnił:

- 1) funkcję kontroli,
- 2) komórkę do spraw zgodności,
- 3) niezależną komórkę audytu wewnętrznego.

Funkcja kontroli zapewnia przestrzeganie mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku i obejmuje wszystkie jednostki oraz usytuowane w nich stanowiska organizacyjne.

Na funkcję kontroli składają się:

- 1) mechanizmy kontrolne,
- 2) niezależne monitorowanie mechanizmów kontrolnych,
- 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.

Komórka do spraw zgodności pełni kluczową rolę w zakresie zapewnienia zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności rozumianym jako ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji wskutek niezastosowania się Banku, pracowników Banku lub podmiotów działających w jego imieniu do powszechnie obowiązujących przepisów prawa, przepisów wewnętrznych Banku oraz przyjętych przez Bank standardów rynkowych.

Celem komórki do spraw zgodności jest kształtowanie rozwiązań w zakresie zapewnienia zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz identyfikacja, ocena, kontrola, monitorowanie oraz raportowanie tego ryzyka w Banku.

Audyt wewnętrzny stanowi niezależną i obiektywną działalność o charakterze zapewniającym i doradczym polegającą na systematycznej i dokonywanej w uporządkowany sposób ocenie poszczególnych obszarów działania Banku oraz wskazywaniu kierunków działań wpływających na podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania Banku.

Celem komórki audytu jest dokonywanie oceny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz przysporzenie wartości i usprawnienie procesów w Banku.

W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność komórki do spraw zgodności i komórki audytu wewnętrznego, do których w szczególności należą:

- 1) zatwierdzenie przez Zarząd i Radę Nadzorczą Karty Audytu oraz zasad zapewnienia zgodności i zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- 2) podległość komórki do spraw zgodności bezpośrednio Wiceprezesowi Zarządu odpowiedzialnemu za Obszar Prawny i Zgodności,
- 3) podległość funkcjonalna komórki audytu wewnętrznego Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej oraz administracyjna Prezesowi Zarządu,
- 4) niepodleganie komórki audytu wewnętrznego, jako trzeciego poziomu, niezależnemu monitorowaniu ze strony jednostek organizacyjnych Banku usytuowanych w ramach drugiego poziomu,
- 5) zapewnienie dyrektorom wyżej wymienionych komórek bezpośredniego kontaktu z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej,
- 6) uczestniczenie dyrektorów wyżej wymienionych komórek w posiedzeniach Zarządu,
- 7) uczestniczenie dyrektorów wyżej wymienionych komórek w posiedzeniach Rady Nadzorczej oraz odpowiednich Komitetów, w przypadku gdy przedmiotem ich posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej lub zarządzaniem ryzykiem,
- 8) powoływanie i odwoływanie oraz zatwierdzanie wysokości wynagrodzenia dyrektorów wyżej wymienionych komórek za zgodą Komitetu Audytu Rady Nadzorczej lub Rady Nadzorczej,
- 9) informowanie KNF o zmianach na stanowisku dyrektorów wyżej wymienionych komórek wraz ze wskazaniem przyczyny zmiany,
- 10) zapewnienie pracownikom wyżej wymienionych komórek dostępu do wszelkich niezbędnych informacji (w tym poufnych i wrażliwych), pomieszczeń oraz systemów informatycznych (bez możliwości ingerencji w zasoby systemu), jak również komunikacji z pracownikami Banku, w zakresie, w którym uznają to za konieczne do wykonywania zadań,
- 11) nieuczestniczenie pracowników wyżej wymienionych komórek w realizacji bieżących zadań biznesowych,
- 12) zapewnienie wynagrodzeń gwarantujących niezależność i obiektywizm wypełniania przez nich zadań oraz umożliwiających zatrudnianie osób o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniach i umiejętnościach,
- 13) ochrona pracowników wyżej wymienionych komórek przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem stosunku pracy,
- 14) zapewnienie środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz systematycznego podnoszenia umiejętności i kwalifikacji przez pracowników wyżej wymienionych komórek.

Informacje na temat nieprawidłowości zidentyfikowanych w ramach poszczególnych elementów systemu kontroli wewnętrznej w Banku, wyniki ocen i inne, istotne informacje dotyczące funkcjonowania elementów tego systemu, uwzględniane są w raportach przeznaczonych dla Zarządu, Komitetu Audytu Rady Nadzorczej lub Rady Nadzorczej.

Na podstawie tych informacji oraz innych istotnych informacji przekazywanych m.in. przez Zarząd Banku i biegłego rewidenta, Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej oraz corocznie ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu. Wspiera ją w tym Komitet Audytu Rady Nadzorczej, który odpowiedzialny jest w szczególności za monitorowanie skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.

W podmiotach zależnych Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej dostosowany do specyfiki działalności prowadzonej przez dany podmiot. System kontroli wewnętrznej w podmiotach zależnych Banku określają przepisy wewnętrzne tworzone i wprowadzane przez te podmioty. Podmioty zależne Banku tworzą i aktualizują wyżej wymienione przepisy wewnętrzne, po uprzednim zasięgnięciu opinii Banku oraz z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank. Bank okresowo zwraca się do podmiotów zależnych, z prośbą o przekazanie informacji lub dokumentów, dotyczących funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w tych podmiotach.

2.4. Ocena członków organu zarządzającego

Członkowie Zarządu podlegają ocenie przez Radę Nadzorczą począwszy od momentu rekrutacji, przez cały okres pełnienia funkcji.

Wybór członków Zarządu oraz ich ocena dokonywana jest przez Radę Nadzorczą i odbywa się przy zastosowaniu kryteriów sformułowanych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa (w szczególności Kodeksu spółek handlowych⁸, zwanego dalej „k.s.h.” oraz Ustawy Prawo bankowe), wytycznych i regulacjach nadzorczych oraz standardach rynkowych, jak również w Statucie Banku. W 2017 roku dodatkowo uwzględniono m.in. wymagania Ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym⁹ oraz Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa¹⁰.

Zgodnie z wymogami, członkowie Zarządu powinni mieć wiedzę, umiejętności i doświadczenie, odpowiednie do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych obowiązków oraz dawać rękojmię należytego wykonywania tych obowiązków. Ponadto w ocenie uwzględniane są kryteria związane z ograniczeniem ryzyka wystąpienia konfliktu interesów. Dodatkowo uwzględniane jest ewentualne występowanie warunków ograniczających, stanowiących podstawę do wykluczenia z pełnienia funkcji członka Zarządu (np. pełnienie niektórych funkcji społecznych czy politycznych lub zajmowanie stanowiska członka organu zarządzającego w innych spółkach handlowych).

Przy wyborze członków Zarządu uwzględniana jest różnorodność. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków Zarządu dopełniają się w sposób, który umożliwia odpowiedni poziom zarządzania Bankiem. W składzie Zarządu zapewniony jest odpowiedni udział osób, które posługują się językiem polskim oraz wykazują się zróżnicowanym doświadczeniem i kompetencjami, jak również wiedzą i znajomością polskiego rynku finansowego niezbędnymi w zarządzaniu Bankiem. Więcej informacji na temat różnorodności zostało zawarte w Sprawozdaniu Zarządu na temat informacji niefinansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2017 rok, które zostało opublikowane 12 marca 2018 roku (nota 17. Zarządzanie różnorodnością, strona 62).

W trakcie sprawowania funkcji przez członków Zarządu, zgodnie z art. 395 § 2 pkt 3 k.s.h. zwyczajne walne zgromadzenie raz w roku udziela absolutorium osobno każdemu z członków Zarządu. Udzielenie absolutorium stanowi pozytywną ocenę pracy tych osób, niezależnie od zatwierdzenia przez zwyczajne

⁸ Ustawa z 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych Dz.U.2017 poz. 1577

⁹ Ustawa z 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym Dz.U. 2016 poz. 2259, z późn. zm.

¹⁰ Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa, Wrzesień 2017 r.

walne zgromadzenie sprawozdania Zarządu z działalności spółki, a nieudzielenie takiego absolutorium stanowi wyraz negatywnej oceny pracy członka Zarządu i w konsekwencji może być podstawą odwołania go ze składu organu spółki.

Według stanu na 31 grudnia 2017 roku było 11 członków Rady Nadzorczej i 8 członków Zarządu, na tę datę wszyscy członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej spełniali wymogi określone w art. 22aa ustawy Prawo bankowe.

2.5. Identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka

W Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zidentyfikowane zostały ryzyka, które podlegają zarządzaniu i część z nich uznana jest za istotne. W 2017 roku w PKO Banku Polskim SA zainicjowane zostały działania doskonalące proces oceny na jakie ryzyka Bank lub Grupa Kapitałowa Banku są narażone. Zastosowano zmienione podejście do oceny istotnych rodzajów ryzyka w Banku i na poziomie Grupy Kapitałowej Banku oraz ustalony został katalog istotnych rodzajów ryzyka. Ocena istotności ryzyka, na które z dużym prawdopodobieństwem Bank lub Grupa Kapitałowa Banku mogą być narażone w horyzoncie rocznym, przeprowadza się nie rzadziej niż raz w roku. Ocena istotności może być przeprowadzona z większą częstotliwością, w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania Banku lub Grupy Kapitałowej Banku lub środowisku zewnętrznym. Ocena istotności ryzyka w Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku dokonywana jest na podstawie karty ryzyka.

Ocena istotności przebiega w trzech etapach:

- 1) określenie stopnia występowania poszczególnych czynników wpływających na dany rodzaj ryzyka,
- 2) określenie, czy analizowany rodzaj ryzyka jest ryzykiem istotnym podlegającym monitorowaniu,
- 3) dla tych rodzajów ryzyka, które zostały uznane za istotne, określa się metodę szacowania kapitału wewnętrznego.

Dla rodzajów ryzyka uznanych za podlegające monitorowaniu w Banku i podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, z częstotliwością roczną dokonuje się porównania bieżących wartości wskaźników istotności z ich wartościami progowymi.

W Grupie Kapitałowej Banku istotne są wszystkie ryzyka określone jako istotne w Banku. Za istotne uznaje się w Banku: ryzyko kredytowe niewypłacalności, ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania, ryzyko operacyjne, ryzyko biznesowe, ryzyko zmian makroekonomicznych, ryzyko modeli. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku mogą uznać za istotne w tych podmiotach inne rodzaje ryzyka z uwzględnieniem specyfiki i skali swojej działalności oraz rynku, na którym podmiot prowadzi działalność. Dla tych rodzajów ryzyka, Bank weryfikuje istotność ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej Banku. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku uczestniczą w ocenie istotności rodzajów ryzyka inicjowanej przez podmiot dominujący i ocenianej na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

2.6. Ryzyko kredytowe

2.6.1. Wstęp

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Grupy Kapitałowej Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Grupy Kapitałowej Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań.

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych z rozpoznaną utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank oraz podmioty zależne Grupy Kapitałowej Banku kierują się przede wszystkim następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- 1) transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- 2) pomiar ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonywany jest na etapie rozpatrywania wniosku o zawarcie transakcji oraz cyklicznie, w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców,
- 3) ocena ryzyka kredytowego ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub ich wartość jest dokonywana przez jednostki oceny ryzyka kredytowego, niezależne od jednostek biznesowych,
- 4) oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tą transakcję,
- 5) decyzje kredytowe mogą być podejmowane jedynie przez osoby do tego uprawnione,
- 6) ryzyko kredytowe jest zdywersyfikowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- 7) oczekiwany poziom ryzyka kredytowego jest zabezpieczany poprzez przyjmowane przez Bank zabezpieczenia, marże kredytowe pobierane od klientów oraz odpisy i rezerwy z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych.

2.6.2. Pomiar i ocena ryzyka kredytowego

2.6.1.1. Metody pomiaru ryzyka kredytowego

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych, Grupa Kapitałowa Banku wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- 1) prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD),
- 2) oczekiwaną stratę kredytową (EL),
- 3) nieoczekiwaną stratę kredytową (UL),
- 4) stratę w przypadku niewypłacalności (LGD),
- 5) wartość zagrożoną ryzykiem kredytowym (CVaR),
- 6) udział i strukturę kredytów z rozpoznaną utratą wartości (według MSR),
- 7) wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości (według MSR) odpisami (coverage ratio),
- 8) koszt ryzyka kredytowego.

PKO Bank Polski SA systematycznie ulepsza zakres wykorzystywanych parametrów ryzyka kredytowego z uwzględnieniem metody wewnętrznych ratingów IRB, jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie odpisów z tytułu utraty wartości.

Bank przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych uwzględniając w szczególności rekomendacje S, T, C KNF. Testy warunków skrajnych oraz analizy dotyczą wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Banku, a wyniki prezentowane są w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Banku.

2.6.1.2. Metody ratingowe i scoringowe

Ocena ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych jest dokonywana w Banku z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych, które są tworzone, rozwijane i nadzorowane przez Obszar Zarządzania Ryzykiem. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Banku, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Banku uwzględnia wymagania KNF określone w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie oraz Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

Bank ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym i jakościowym. Ocena zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena zdolności kredytowej w ujęciu jakościowym obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych baz danych Banku oraz zewnętrznych baz danych.

W przypadku klientów instytucjonalnych z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw, spełniających określone kryteria, Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę historycznych i bieżących zachowań klienta MSP oraz jego właścicieli (osób fizycznych) we współpracy kredytowej z bankami. W pozostałych przypadkach stosowana jest metoda ratingowa.

Ocena ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych dokonywana jest w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny jest ocena wiarygodności klienta, czyli rating oraz ocena transakcji, tj. zdolności do spłaty zobowiązania w określonej wysokości i terminach. Modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych opracowane są z wykorzystaniem wewnętrznych danych Banku, co zapewnia, że są dostosowane do profilu ryzyka klientów Banku. Modele opierają się na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza. Dodatkowo, Bank stosuje model oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalający na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe, powierzchnie magazynowe oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna, przemysłowa, użyteczności publicznej).

Modele oceny ryzyka podlegają monitoringowi nie rzadziej niż raz na kwartał zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi okresowej weryfikacji modeli ryzyka kredytowego

Informacja o ocenach ratingowych i scoringowych jest szeroko wykorzystywana w Banku w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

2.6.3. Kontrola ryzyka kredytowego

Kontrola ryzyka kredytowego polega na określeniu narzędzi do diagnozowania poziomu ryzyka kredytowego oraz stosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka do ograniczania poziomu ryzyka kredytowego, zarówno w procesach kredytowych, jak i na poziomie portfelowym. Głównym narzędziem kontrolowania ryzyka kredytowego na poziomie Banku i Grupy Kapitałowej Banku są ustalone strategiczne limity tolerancji na ryzyko kredytowe oraz limity określające apetyt na ryzyko kredytowe poszczególnych portfeli Banku.

Bank kontroluje poziom ekspozycji kredytowej wobec klientów Banku lub grup powiązanych klientów w rozumieniu ustawy Prawo bankowe ustalając limity kompetencji określające maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych dotyczących transakcji kredytowych, w tym zmian ich warunków, o których mowa w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących podziału kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych.

2.6.4. Monitorowanie ryzyka kredytowego

Monitorowanie ryzyka kredytowego odbywa się na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych oraz na poziomie portfelowym.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych określają w szczególności przepisy wewnętrzne Banku dotyczące:

- 1) tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz odpisów aktualizujących na należności wymagalne z tytułu nierozliczonych transakcji terminowych,
- 2) funkcjonowania w Banku Systemu Wczesnego Ostrzegania (SWO),
- 3) wczesnego monitorowania opóźnień w spłacie wierzytelności,
- 4) klasyfikacji ekspozycji kredytowych i ustalania poziomu rezerw celowych.

W celu skrócenia czasu reakcji na zaobserwowane sygnały ostrzegawcze sygnalizujące wzrost poziomu ryzyka kredytowego, Bank wykorzystuje i rozwija aplikację informatyczną SWO oraz rozwija scoringowe modele oceny behawioralnej.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym polega na:

- 1) nadzorowaniu poziomu portfelowego ryzyka kredytowego na podstawie:
  - a) przyjętych narzędzi pomiaru ryzyka kredytowego z uwzględnieniem zidentyfikowanych źródeł ryzyka kredytowego,
  - b) analizy skutków i działań podjętych w ramach zarządzania systemowego,
- 2) rekomendowaniu działań zaradczych w przypadku stwierdzenia podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego.

2.6.4.1. Koncentracja ryzyka

Grupa Kapitałowa Banku monitoruje ryzyko koncentracji zaangażowań w odniesieniu do:

- 1) zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów,
- 2) zaangażowań wobec grup klientów lub portfeli kredytowych narażonych na jeden czynnik ryzyka.

Grupa Kapitałowa Banku analizuje ryzyko koncentracji wobec:

- 1) regionów geograficznych,
- 2) walut,
- 3) branż,
- 4) ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- 5) największych podmiotów,
- 6) największych grup kapitałowych.

Ryzyko koncentracji zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup powiązanych klientów monitorowane jest w odniesieniu do limitu koncentracji zaangażowań, gdzie łączna kwota jednostkowego zaangażowania nie może przekraczać 25% skonsolidowanych funduszy własnych.

Tabela 2.1. Zaangażowanie wobec 10 największych klientów*

	2017		2016	
	Wartość	% Funduszy własnych	Wartość	% Funduszy własnych
1	2 936	8,6%	3 200	10,4%
2	2 856	8,4%	2 887	9,4%
3	2 450	7,2%	2 450	7,9%
4	2 332	6,9%	2 371	7,7%
5	1 895	5,6%	2 064	6,7%
6	1 747	5,1%	1 583	5,1%
7	1 602	4,7%	1 571	5,1%
8	1 566	4,6%	1 482	4,8%
9	1 322	3,9%	1 435	4,6%
10	1 101	3,2%	1 081	3,5%
Razem	19 807	58,2%	20 124	65,2%

* Zaangażowanie łączne wobec klientów niebankowych (bilansowe i pozabilansowe) będące podstawą do porównania z limitem koncentracji zaangażowań

Na 31 grudnia 2017 roku oraz na 31 grudnia 2016 roku limity koncentracji nie były przekroczone. Na 31 grudnia 2017 największe zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu wyniosło 8,6% skonsolidowanych funduszy własnych. Wśród 10 największych kredytobiorców Grupy Kapitałowej Banku występują wyłącznie klienci PKO Banku Polskiego SA.

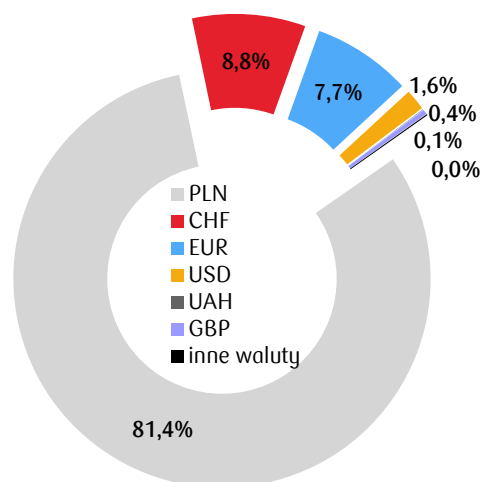
Na 31 grudnia 2017 roku największa koncentracja zaangażowania Grupy Kapitałowej Banku w grupę podmiotów powiązanych w rozumieniu ustawy Prawo bankowe wyniosła 9,2% skonsolidowanych funduszy własnych.

Tabela 2.2. Zaangażowanie wobec 5 największych grup kapitałowych*

	2017		2016	
	Wartość	% Funduszy własnych	Wartość	% Funduszy własnych
1	3 122	9,2%	3 160	10,2%
2	3 064	9,0%	2 468	8,0%
3	2 336	6,9%	2 396	7,8%
4	2 169	6,4%	2 118	6,9%
5	1 989	5,8%	2 091	6,8%
Razem	12 680	37,3%	12 233	39,6%

* Zaangażowanie łączne wobec klientów niebankowych (bilansowe i pozabilansowe) będące podstawą do porównania z limitem koncentracji zaangażowań

Wykres 2.1. Struktura walutowa portfela kredytowego Grupy Kapitałowej Banku

Największą część zaangażowania walutowego Grupy Kapitałowej Banku stanowią ekspozycje w CHF i dotyczą one portfela kredytowego Banku. Udział kredytów w CHF stanowił na koniec 2017 roku 47% portfela walutowego Grupy Kapitałowej, co oznacza spadek w relacji do końca 2016 roku o 12%. Kolejną grupę kredytów w walutach stanowią kredyty w EUR, udział tych kredytów w portfelu walutowym wyniósł na koniec 2017 roku 41% co oznacza wzrost w relacji do końca 2016 roku o 7%.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Tabela 2.3. Podział geograficzny ekspozycji Grupy Kapitałowej Banku

		2017													
		a)	b)	c)	d)	e)	f)	h)	i)	j)	k)	l)	m)	n)	o)
		Wartość netto ekspozycji													
		Polska	Ukraina	Belgia	Wielka Brytania	Luksemburg	Niemcy	Francja	Austria	Szwecja	Stany Zjednoczone	Holandia	Norwegia	Inne kraje	Łącznie
1	Rządy centralne lub banki centralne	56 553	428	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56 981
2	Samorządy terytorialne	10 232	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10 232
3	Podmioty sektora publicznego	3 095	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 095
4	Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	2	352	0	0	0	0	0	0	0	0	355
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Instytucje	4 109	89	1 187	911	333	838	667	616	270	438	276	37	766	10 538
7	Przedsiębiorstwa	70 377	502	0	91	367	176	37	0	262	0	75	295	576	72 757
8	Detaliczne	106 411	597	2	45	0	9	2	1	2	2	1	4	19	107 094
9	Zabezieczone hipoteką na nieruchomości	55 155	129	2	39	1	15	5	0	3	1	2	4	21	55 377
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 525	31	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	6 559
11	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	526	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	526
12	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
15	Ekspozycje w papierach kapitałowych	1 349	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 349
16	Inne ekspozycje	15 369	111	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15 480
17	Metoda standardowa ogółem	329 705	1 886	1 192	1 089	1 052	1 039	711	618	536	442	354	340	1 384	340 348
18	Łącznie	329 705	1 886	1 192	1 089	1 052	1 039	711	618	536	442	354	340	1 384	340 348

Wykazane w tabeli, w pozycji 9 ekspozycje zabezpieczone hipoteką na nieruchomości obejmują ekspozycje detaliczne oraz ekspozycje wobec przedsiębiorstw, do wysokości efektywnie zabezpieczonej hipotekami na nieruchomości.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Tabela 2.4. Koncentracja ekspozycji Grupy Kapitałowej Banku według rodzaju kontrahenta lub branży

Grupa Kapitałowa Banku		2017											
		Klienci instytucjonalni							Osoby fizyczne	Rząd	Banki	Pozostałe	Łącznie
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i klimatyzację	Przetwórstwo przemysłowe	Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Administracja publiczna i obrony; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Inne usługi							
1	Rządy centralne lub banki centralne	0	0	0	0	3	0	428	0	55 624	0	926	56 981
2	Samorządy terytorialne	0	0	0	0	83	0	7 452	0	0	0	2 697	10 232
3	Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	10	0	596	0	0	0	2 489	3 095
4	Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	355	0	355
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Institucje	0	0	0	0	0	0	363	0	0	3 639	6 536	10 538
7	Przedsiębiorstwa	19 290	3 872	884	1 623	463	150	34 200	2 919	0	0	9 354	72 757
8	Detaliczne	1 526	2 265	1 357	1 953	52	185	13 648	85 294	0	0	814	107 094
9	Zabezieczone hipoteką na nieruchomości	221	106	79	55	27	199	1 184	53 492	0	0	15	55 377
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 234	177	78	74	25	65	3 093	1 743	0	0	70	6 559
11	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	526	526
12	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	5
15	Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 349	1 349
16	Inne ekspozycje	0	0	0	0	0	0	130	0	0	0	15 350	15 480
17	Metoda standardowa ogółem	22 272	6 420	2 398	3 704	663	600	61 100	143 448	55 624	3 994	40 126	340 348
18	Łącznie	22 272	6 420	2 398	3 704	663	600	61 100	143 448	55 624	3 994	40 126	340 348

2.6.5. Raportowanie ryzyka kredytowego

W Banku sporządzane są miesięczne i kwartalne raporty dotyczące ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego. Poza informacją dotyczącą Banku, raporty zawierają również informację o poziomie ryzyka kredytowego podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, w których zidentyfikowano istotny poziom ryzyka kredytowego (m.in. w Grupie Kapitałowej KREDOBANK SA, Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA).

Ponadto w Banku opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym raporty dotyczące ekspozycji kredytowych z tytułu ryzyka instrumentów pochodnych, przy czym raporty kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko instrumentów pochodnych oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KKB, KZAP, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza.

2.6.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka kredytowego

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Banku należą w szczególności:

- 1) minimalne warunki transakcji (parametry ryzyka) określone dla danego typu transakcji (np. minimalna wartość wskaźnika LtV, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),
- 2) reguły określania dostępności do kredytowania, w tym punkty odjęcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego i MSP), bądź klasa ratingu klienta (dla klienta instytucjonalnego), od których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
- 3) limity koncentracji – limity określone w art. 395 ust. 1 Rozporządzenia CRR oraz w ustawie Prawo bankowe lub wewnętrzne limity określające apetyt na ryzyko koncentracji,
- 4) limity branżowe – określające apetyt na ryzyko kredytowe ograniczające poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
- 5) limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku wynikające między innymi z Rekomendacji S i T KNF,
- 6) limity kredytowe określające maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego oraz limity rozliczeniowe i limity na okres zaangażowania,
- 7) limity kompetencyjne określające maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Banku; limity zależą przede wszystkim od kwoty zaangażowania kredytowego Banku w stosunku do klienta (lub grupy klientów powiązanych) i okresu transakcji kredytowej; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
- 8) minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Bank określonej transakcji kredytowej z danym klientem instytucjonalnym, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie nie może być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.

Szczególną rolę w ustalaniu warunków transakcji kredytowej stanowi polityka zabezpieczeń. Prowadzona przez Bank i podmioty Grupy Kapitałowej Banku polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa Banku, w tym przede wszystkim ustanowienie najbardziej płynnych zabezpieczeń. Zabezpieczenie może zostać uznane za płynne, jeśli możliwe jest jego zbycie bez istotnego obniżenia jego ceny i w czasie, który nie naraża Banku na zmianę wartości zabezpieczenia ze względu na właściwą danemu zabezpieczeniu fluktuację cen. Grupa Kapitałowa Banku dąży do dywersyfikacji zabezpieczeń (w zakresie form jak i przedmiotów zabezpieczenia). Grupa Kapitałowa Banku ocenia zabezpieczenia pod kątem faktycznej możliwości ich wykorzystania, jako ewentualne źródło dochodzenia swoich roszczeń. Ustanawianie określonych typów zabezpieczeń uzależnione jest od produktu oraz rodzaju klienta.

2.6.7. Korzystanie z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI)

W procesie wyliczania wymogów w zakresie funduszy własnych Bank wykorzystuje oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez następujące zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej (agencje ratingowe):

- 1) Moody's Investors Service,
- 2) Standard and Poor's Ratings Services,
- 3) Fitch Ratings.

Proces przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego na potrzeby wyliczania wymogów w zakresie funduszy własnych jest zgodny z przepisami Rozporządzenia CRR, części III, tytuł II, rozdział 2.

PKO Bank Polski SA współpracuje na rynku hurtowym z instytucjami finansowymi, których siedziby znajdują się na terytorium 67 krajów. Bank, w ramach wyznaczonych limitów, może zawierać transakcje z 317 kontrahentami, w tym z bankami krajowymi i zagranicznymi, zakładami ubezpieczeń, funduszami emerytalnymi i funduszami inwestycyjnymi. Zakres zawieranych transakcji obejmuje transakcje lokacyjno-depozytowe, transakcje na papierach wartościowych, wymiany walutowej oraz transakcje pochodne.

Bank posiada dostęp do dwóch izb rozliczeniowych (w jednej, jako uczestnik pośredni, w drugiej bezpośrednio), za pośrednictwem których rozlicza określone w Rozporządzeniu EMIR¹¹ transakcje pochodne na stopę procentową z wybranymi kontrahentami krajowymi i zagranicznymi.

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego transakcji pochodnych oraz transakcji na papierach wartościowych Bank zawiera z kontrahentami umowy ramowe (na standardzie ZBP, ISDA i ICMA). Umożliwiają one kompensację wzajemnych wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego) oraz niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego) wynikających z transakcji, jak również skorzystanie z mechanizmu nettingu upadłościowego (*close-out netting*) w momencie rozwiązywania umowy ramowej na skutek wystąpienia przypadku naruszenia lub przypadku uzasadniającego rozwiązanie w stosunku do jednej lub dwóch stron umowy.

¹¹ EMIR (ang. *European Market Infrastructure Regulation*) - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z 4 lipca 2012 roku w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji, które weszło w życie 16 sierpnia 2012 roku

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Dodatkowo Bank zawiera z kontrahentami umowy zabezpieczające (CSA – *Credit Support Annex* na standardzie ISDA lub Umowę zabezpieczającą według standardów ZBP), na podstawie których każda ze stron, po spełnieniu przesłanek określonych w tej umowie, zobowiązuje się do ustanowienia stosownego zabezpieczenia wraz z prawem do jego potrącenia.

Dla transakcji kredytowych z instytucjami finansowymi mającymi siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się międzynarodowe standardy umów kredytowych *Loan Market Association*.

Zawarcie umowy ramowej z kontrahentem stanowi podstawę weryfikacji wysokości wewnętrznego limitu na kontrahenta oraz długości okresów zaangażowań Banku w terminowe transakcje finansowe lub operacje sprzedaży papierów wartościowych ze zobowiązaniem do ich odkupu.

Bank na bieżąco monitoruje sytuację finansową kontrahentów oraz ustala adekwatne do wysokości ponoszonego ryzyka limity na ekspozycje przedroliczeniową i rozliczeniową pojedynczych kontrahentów. Bank wyznacza limity kredytowe i rozliczeniowe. Limit kredytowy określa maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego. Limit rozliczeniowy określa maksymalną, akceptowalną wysokość wpływów od pojedynczego kontrahenta lub kraju w jednym dniu.

Zgodnie z obowiązującą w Banku metodologią, wysokość limitów dla instytucji finansowych uzależniona jest od ratingu kontrahenta oraz poziomu funduszy własnych Banku i kontrahenta, a w przypadku instytucji niefinansowych również od ankiety skarbowej określającej zapotrzebowanie klienta na transakcje zabezpieczające.

Ocena ryzyka kredytowego kontrahenta stanowi podstawę do szacowania korekt CVA i DVA.

Wysokość kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe niewypłacalności kontrahentów będących instytucją finansową, krajem lub bankiem centralnym wyznacza się w oparciu o ekwiwalent bilansowy transakcji bilansowych i pozabilansowych. W zależności od posiadanego ratingu ekspozycje zalicza się do poszczególnych stopni jakości kredytowej i przypisuje odpowiednią wagę ryzyka wyliczoną w oparciu o metody wewnętrzne. Monitorowanie i raportowanie poziomów kapitału wewnętrznego na ryzyko kontrahenta stanowi jeden z elementów zarządzania tym ryzykiem.

Na 31 grudnia 2017 roku Bank miał podpisane umowy zabezpieczające CSA z kontrahentami, w których wysokość zabezpieczenia powiązana jest z ratingiem Banku. W przypadku obniżenia ratingu Banku poniżej poziomu określonego daną umową, ma to wpływ na obliczenie zgodnie z metodą opisaną w umowie, wysokości zabezpieczenia składanego przez Bank na bazie dziennej lub konieczność wniesienia przez Bank dodatkowego zabezpieczenia wstępnego. Na dzień raportu wielkość wypływu tytułem złożenia dodatkowego zabezpieczenia w przypadku spadku ratingu Banku o 3 notche wyniosłaby 800 mln PLN.

Dodatnia wartość godziwa brutto instrumentów pochodnych zawartych z instytucjami finansowymi na 31 grudnia 2017 roku wyniosła 1 377 mln PLN. Wartość tę obliczono sumując dodatnie rynkowe wartości dla wszystkich trwających transakcji. Wartość netto ekspozycji kredytowej po uwzględnieniu saldowania transakcji dla kontrahentów posiadających umowy ramowe wyniosła 1 021 mln PLN (z wyłączeniem transakcji centralnie rozliczanych). Korzyści z saldowania wyniosły 356 mln PLN. Wartość przyjętego od kontrahentów zabezpieczenia w ramach umów CSA i umów zabezpieczających ZBP wyniosła 799 mln PLN.

Na 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał żadnych kredytowych instrumentów pochodnych.

Na 31 grudnia 2017 roku Bank uwzględnił korekty z tytułu wyceny kredytowej w wycenie pochodnych instrumentów finansowych zawartych z niefinansowymi podmiotami gospodarczymi na podstawie przeprowadzonej analizy odzyskiwalności ekspozycji. W korekcie Bank uwzględnił wartość rynkową ryzyka kredytowego z punktu widzenia Banku. Analizą zostały objęte wszystkie istotne ekspozycje z tytułu dodatniej dla Banku wyceny pochodnych instrumentów finansowych zawartych z niefinansowymi podmiotami gospodarczymi. W szczególności w korekcie uwzględniono ryzyko niewykonania umów zawartych z kontrahentem, na podstawie m.in. analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotów, prawdopodobieństwo spłat poszczególnych kontraktów, jak również wartość odzyskiwalną z zabezpieczeń.

Instytucje finansowe, z którymi Bank zawiera transakcje na rynku międzybankowym, posiadają zróżnicowany poziom ratingów zewnętrznych pomiędzy AAA a BBB (tabela 2.5).

Tabela 2.5. Jakość zaangażowań* wobec instytucji finansowych**

PKO Bank Polski SA		
Rating	2017	2016
AAA	6,3%	4,0%
AA	24,7%	32,0%
A	51,7%	54,0%
BBB	10,9%	8,0%
BB	0,0%	1,0%
B	0,0%	0,0%
CCC	0,0%	0,0%
Brak ratingu	6,4%	1,0%
Razem	100,0%	100,0%

* Zaangażowanie stanowi sumę zaangażowania nominalnego z tytułu lokat i papierów wartościowych oraz sumę wycen instrumentów pochodnych, z uwzględnieniem ich nettowania dla kontrahentów, z którymi obowiązują umowy ramowe o kompensowaniu

** Zaangażowanie wobec instytucji spoza Grupy Kapitałowej Banku

Powyższe zestawienie bazuje na ratingach zewnętrznych przyznanych przez agencje Moody's, Standard and Poor's Ratings Services i Fitch, zmapowanych na jednolitą skalę ratingową.

Wartość ekspozycji na ryzyko kontrahenta wyliczana jest metodą wyceny według wartości rynkowej zgodnie z częścią trzecią, tytułem II, rozdziałem 6, sekcją 3 Rozporządzenia CRR. Do określenia aktualnego kosztu odtworzenia wszystkich umów o dodatniej wartości, Bank przypisuje umowom ich bieżącą wartość rynkową.

2.6.8. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego

2.6.1.1. Utrata wartości ekspozycji kredytowych

Jako ekspozycje przeterminowane wykazywane są ekspozycje kredytowe, w przypadku których występuje opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek dotyczące kwot przekraczających ustalone wartości progowe. Analogiczne proggi kwotowe uwzględniane są przy rozpoznawaniu przeterminowania (ponad 90 dni) jako przesłanki niewykonania zobowiązania.

Utratę wartości ekspozycji kredytowej rozpoznaje się w odniesieniu do ekspozycji kredytowych, w przypadku których zidentyfikowano przesłankę niewykonania zobowiązania i w wyniku oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych rozpoznano utratę ich wartości oraz utworzono równoważący ją odpis aktualizujący.

Zmianę warunków spłaty ekspozycji kredytowej rozpoznaje się jako przesłankę niewykonania zobowiązania jeśli jest ona wymuszona trudną sytuacją dłużnika i wprowadza udogodnienia w spłacie, które w innym przypadku nie byłyby mu przyznane. Jako przesłankę niewykonania zobowiązania rozpoznaje się, co do zasady, każdą zmianę warunków spłaty, w przypadku której spełniony jest którykolwiek z poniższych warunków:

- 1) na dzień podpisania nowej umowy (aneksu do umowy pierwotnej zadłużenie jest w całości wymagalne lub opóźnienie w spłacie ekspozycji jest równe lub większe niż 90 dni,
- 2) nowa umowa zmniejsza oprocentowanie (marżę), z wyjątkiem przypadku, gdy jest to związane z dobezpieczeniem kontraktu lub dostosowaniem marży do benchmarku rynkowego lub aktualnego poziomu marż w Banku,
- 3) przewidywana jest warunkowa redukcja zadłużenia, zmiana schematu zarachowania wpłat,
- 4) umowa przesunęła termin płatności lub termin końcowej spłaty kredytu o więcej niż 1 kwartał
- 5) jest to kolejna umowa restrukturyzacyjna na kontrakcie.

Grupa Kapitałowa Banku dokonuje comiesięcznego przeglądu ekspozycji kredytowych w celu zidentyfikowania ekspozycji kredytowych z rozpoznaną utratą wartości, pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz utworzenia odpisów lub rezerw. Na proces ustalania odpisów i rezerw składają się następujące etapy:

- 1) rozpoznanie przesłanek utraty wartości i zdarzeń istotnych z punktu widzenia rozpoznania tych przesłanek,
- 2) rejestrowanie w systemach informatycznych zdarzeń istotnych z punktu widzenia rozpoznania przesłanek utraty wartości ekspozycji kredytowych,
- 3) ustalenie metody pomiaru utraty wartości,
- 4) dokonanie pomiaru utraty wartości i ustalenie odpisu lub rezerwy,
- 5) weryfikacja i agregacja wyników pomiaru utraty wartości,
- 6) ewidencja wyników pomiaru utraty wartości.

Metoda ustalania wysokości odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek uzależniona jest od rodzaju rozpoznanych przesłanek utraty wartości oraz indywidualnego znaczenia ekspozycji kredytowej. Zdarzeniami uznawanymi za przesłanki indywidualnej utraty wartości są w szczególności:

- 1) niedotrzymanie postanowień umownych przez dłużnika czyli np. opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek dłuższe niż 90 dni (przy określaniu okresu przeterminowania kredytu uwzględniane są kwoty niespłaconych w terminie odsetek lub rat kapitałowych przekraczające ustalone wartości progowe),
- 2) pogorszenie oceny ratingowej dłużnika do poziomu wskazującego na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia wynikające z wystąpienia znaczących trudności finansowych dłużnika (w odniesieniu do klientów niefinansowych rating „H1”, w odniesieniu do instytucji finansowych – rating G, H),
- 3) zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności (przesłanka rozpoznawana jest, gdy udzielone klientowi udogodnienia wymuszone są względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z jego trudności finansowych),
- 4) zaistnienie wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub restrukturyzacji dłużnika,
- 5) postawienie wierzytelności w stan wymagalności,
- 6) postępowanie egzekucyjne wobec dłużnika,
- 7) ogłoszenie upadłości dłużnika lub złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości,
- 8) kwestionowanie należności przez dłużnika,
- 9) wszczęcie postępowania naprawczego wobec dłużnika,
- 10) ustanowienie zarządu komisarzyckiego nad działalnością dłużnika lub zawieszenie jego działalności,
- 11) dodatkowe przesłanki, rozpoznawane w odniesieniu do ekspozycji wobec spółdzielni mieszkaniowych z tytułu kredytów mieszkaniowych „starego portfela” objętych poręczeniami Skarbu Państwa.

Przy określaniu okresu przeterminowania ekspozycji uwzględniane są kwoty niespłaconych w terminie odsetek lub rat kapitałowych przekraczające ustalone wartości progowe.

Grupa Kapitałowa Banku dokonuje podziału kredytów i pożyczek ze względu na wielkość zaangażowania. W Grupie Kapitałowej Banku stosowane są trzy metody oszacowania utraty wartości:

- 1) metoda zindywidualizowana, stosowana dla kredytów indywidualnie znaczących, spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości lub wymagających indywidualnej oceny ze względu na specyfikę transakcji, z której wynikają oraz zdarzeń warunkujących spłatę ekspozycji. W portfelu ekspozycji indywidualnie znaczących każda pojedyncza ekspozycja kredytowa jest poddawana zindywidualizowanej analizie pod kątem istnienia przesłanek utraty wartości oraz poziomu rozpoznanej straty.
- 2) metoda portfelowa, stosowana dla kredytów nieznaczących indywidualnie, dla których stwierdzono przesłankę indywidualnej utraty wartości. W odniesieniu do ekspozycji indywidualnie nieznaczących rozpoznania i pomiaru straty dokonuje się z wykorzystaniem portfelowych parametrów ryzyka, oszacowanych metodami statystycznymi. Jeśli w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej strata zostanie rozpoznana, tworzony jest na nią adekwatny odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.
- 3) metoda grupowa (IBNR), stosowana dla kredytów, w odniesieniu do których nie zidentyfikowano przesłanek indywidualnej utraty wartości, ale stwierdzono możliwość wystąpienia poniesionych a nierozpoznanych strat. Jeśli na poziomie indywidualnej ekspozycji strata nie zostanie rozpoznana, ekspozycja podlega zaszeregowaniu do portfela aktywów o podobnej charakterystyce ocenianego grupowo i obejmowana jest ustalonym dla danej grupy odpisem z tytułu zaistniałej niezareportowanej straty (odpisem IBNR).

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechnej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Odpis z tytułu utraty wartości bilansowej ekspozycji jest różnicą pomiędzy wartością bilansową ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji:

- 1) przy ustalaniu odpisu metodą zindywidualizowaną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji indywidualnie, z uwzględnieniem możliwych scenariuszy dotyczących realizacji umowy, ważonych prawdopodobieństwem ich realizacji,
- 2) odpis z tytułu utraty wartości dla ekspozycji kredytowych objętych metodą portfelową lub metodą grupową jest różnicą pomiędzy wartością bilansową tych ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), oszacowaną z wykorzystaniem metod statystycznych, na podstawie historycznych obserwacji ekspozycji z homogenicznych portfeli.

Rezerwę na pozabilansowe ekspozycje kredytowe tworzy się w wysokości równoważącej wynikającą z nich przewidywaną (możliwą do oszacowania) utratę korzyści ekonomicznych. Rezerwę ustala się jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego (od daty, na którą dokonywana jest ocena, do daty wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę indywidualnej utraty wartości), a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania pozabilansowego.

Przy ustalaniu rezerwy metodą zindywidualizowaną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji indywidualnie. Przy ustalaniu rezerwy metodą portfelową lub metodą grupową wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych, na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce.

Ekspozycje o utraconej wartości to ekspozycje, w których zidentyfikowano przesłankę niewykonania zobowiązania i w wyniku oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych rozpoznano utratę ich wartości oraz utworzono równoważący ją odpis aktualizujący.

Do kategorii pozycji zagrożonych Bank klasyfikuje ekspozycje, których dotyczy wystąpienie jednego lub obu z poniższych zdarzeń:

- 1) Bank stwierdzi, że istnieje małe prawdopodobieństwo wywiązania się w pełni przez dłużnika ze swoich zobowiązań kredytowych wobec Banku lub którejkolwiek z jednostek zależnych Banku bez konieczności podejmowania działań takich jak realizacja zabezpieczenia (dla ekspozycji detalicznych warunki są weryfikowane na poziomie ekspozycji kredytowej a nie na poziomie dłużnika),
- 2) zwłoka w wykonaniu przez dłużnika wszelkich istotnych zobowiązań kredytowych wobec Banku lub którejkolwiek z jednostek zależnych Banku przekracza 90 dni.

Definicja pozycji zagrożonych dla pozostałych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku nie odbiega istotnie od definicji Banku.

W zakresie korekty z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego, Bank wykorzystuje odpis z tytułu utraty wartości aktywów, który został uwzględniony w funduszach Tier I Banku, zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz przepisami wykonawczymi do Rozporządzenia CRR.

Tabela 2.6. Całkowita i średnia kwota netto ekspozycji

	2017		2016	
	a)	b)	a)	b)
	Wartość netto ekspozycji na koniec okresu	Średnia wartość netto ekspozycji w okresie	Wartość netto ekspozycji na koniec okresu	Średnia wartość netto ekspozycji w okresie
1 Rządy centralne lub banki centralne	56 981	52 774	50 890	48 964
2 Samorządy terytorialne	10 232	10 187	10 045	10 825
3 Podmioty sektora publicznego	3 095	3 115	3 124	3 104
4 Wielostronne banki rozwoju	355	224	202	159
5 Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0
6 Instytucje	10 538	9 504	9 407	8 192
7 Przedsiębiorstwa	72 757	74 353	76 456	72 936
8 W tym: MŚP	7 751	5 489	8 981	7 434
9 Detaliczne	107 094	105 465	106 633	102 574
10 W tym: MŚP	26 228	24 377	21 971	18 572
11 Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	55 377	54 480	49 321	45 529
12 W tym: MŚP	1 166	1 000	1 065	554
13 Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 559	6 681	6 675	7 204
14 Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	526	670	850	767
15 Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0
16 Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0
17 Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	5	15	18	143
18 Ekspozycje w papierach kapitałowych	1 349	1 170	879	873
19 Inne ekspozycje	15 480	15 158	15 598	14 897
20 Metoda standardowa ogółem	340 348	333 796	330 097	316 167
21 Łącznie	340 348	333 796	330 097	316 167

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Tabela 2.7. Zapadalność ekspozycji

	2017					
	a)	b)	c)	d)	e)	f)
	Wartość ekspozycji netto					Brak określonego terminu zapadalności
Na żądanie	do 1 roku	od 1 do 5 lat	powyżej 5 lat			
1 Rządy centralne lub banki centralne	0	14 649	210	41 291	831	56 981
2 Samorządy terytorialne	1 435	82	191	8 522	1	10 232
3 Podmioty sektora publicznego	2 589	1	25	480	0	3 095
4 Wielostronne banki rozwoju	0	173	50	132	0	355
5 Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0
6 Instytucje	2 890	4 658	2 148	567	275	10 538
7 Przedsiębiorstwa	10 955	4 409	23 869	30 947	2 578	72 757
8 Detaliczne	6 582	11 951	19 179	69 323	59	107 094
9 Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	63	47	233	55 033	0	55 377
10 Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	847	488	1 280	3 885	60	6 559
11 Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	23	504	526
12 Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0
13 Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0
14 Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	5	0	5
15 Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	0	0	26	1 323	1 349
16 Inne ekspozycje	19	6 714	23	67	8 657	15 480
17 Metoda standardowa ogółem	25 381	43 172	47 208	210 300	14 287	340 348
18 Łącznie	25 381	43 172	47 208	210 300	14 287	340 348

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.8 Jakość kredytowa ekspozycji według kategorii ekspozycji i instrumentu

		2017						
		a)		b)	c)	d)	e)	f)
		Wartość bilansowa brutto		Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania	Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Wartość ekspozycji netto (a+b-c-d)
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania							
1	Rządy centralne lub banki centralne	0	56 984	3	0	0	56 981	
2	Samorządy terytorialne	0	10 247	16	0	0	10 232	
3	Podmioty sektora publicznego	0	3 096	1	0	0	3 095	
4	Wielostronne banki rozwoju	0	355	0	0	0	355	
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	
6	Institucje	0	10 584	45	0	0	10 538	
7	Przedsiębiorstwa	0	73 069	312	0	0	72 757	
8	<i>W tym: MŚP</i>	0	7 770	19	0	0	7 751	
9	Detaliczne	0	107 460	366	0	5	107 094	
10	<i>W tym: MŚP</i>	0	26 399	171	0	2	26 228	
11	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	0	55 518	141	0	0	55 377	
12	<i>W tym: MŚP</i>	0	1 186	20	0	0	1 166	
13	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	12 753	0	6 194	0	1 226	6 559	
14	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	526	0	0	0	526	
15	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	
16	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0	
17	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	5	0	0	0	5	
18	Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	1 349	0	0	0	1 349	
19	Inne ekspozycje	0	15 489	9	0	0	15 480	
20	Metoda standardowa ogółem	12 753	334 682	7 087	0	1 231	340 348	
21	Łącznie	12 753	334 682	7 087	0	1 231	340 348	
22	<i>W tym: Pożyczki</i>	11 093	178 508	6 303	0	1 231	183 299	
23	<i>W tym: Dłużne papiery wartościowe</i>	0	45 081	0	0	0	45 081	
24	<i>W tym: Ekspozycje pozabilansowe</i>	694	51 205	92	0	0	51 807	

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Tabela 2.9. Jakość kredytowa ekspozycji według rodzaju kontrahenta lub branży

		2017					
		a)	b)	c)	d)	e)	f)
		Wartość bilansowa brutto		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Wartość ekspozycji netto
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania	(a+b-c-d)					
Klienci instytucjonalni	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i klimatyzację	1 668	21 081	534	0	167	22 215
	Przetwórstwo przemysłowe	224	3 459	115	0	18	3 567
	Budownictwo	129	1 396	82	0	7	1 443
	Handel hurtowy i detaliczny	70	1 010	76	0	0	1 004
	Administracja publiczna i obrony; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	40	571	17	0	1	595
	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	24	0	0	0	24
	Inne usługi	5 777	84 924	2 874	0	564	87 828
Osoby fizyczne	4 768	125 315	3 329	0	475	126 755	
Rząd	0	54 684	3	0	0	54 681	
Banki	0	15 815	42	0	0	15 773	
Pozostałe	76	26 401	15	0	0	26 462	
łącznie		12 753	334 682	7 087	0	1 231	340 348

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Tabela 2.10. Jakość kredytowa ekspozycji w podziale geograficznym

		2017						Wartość (a+b-c-d)
		a)	b)	c)	d)	e)	f)	
		Wartość bilansowe brutto		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Narzuty wynikające z korekt z tytułu ryzyka kredytowego	
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania							
1	Polska	12 621	324 281	6 891	0	1 230	0	330 011
2	Ukraina	84	2 048	87	0	0	0	2 045
3	Belgia	0	1 192	0	0	0	0	1 192
4	Wielka Brytania	0	1 053	1	0	0	0	1 052
5	Luksemburg	5	1 029	5	0	0	0	1 029
6	Niemcy	1	998	1	0	0	0	998
7	Francja	2	706	1	0	0	0	707
8	Austria	0	617	0	0	0	0	617
9	Szwecja	0	501	0	0	0	0	501
10	Stany Zjednoczone	0	442	0	0	0	0	442
11	Holandia	0	338	1	0	0	0	337
12	Norwegia	0	258	0	0	0	0	258
13	Inne kraje	40	1 218	100	0	1	0	1 159
14	Łącznie	12 753	334 682	7 087	0	1 231	0	340 348

Tabela 2.11. Struktura czasowa ekspozycji przeterminowanych

PKO Bank Polski		2017					powyżej 1 roku
		a)	b)	c)	d)	e)	
		Wartości bilansowe brutto					
	do 30 dni włącznie	od 30 dni do 60 dni włącznie	od 60 dni do 90 dni włącznie	od 90 dni do 180 dni włącznie	od 180 dni do 1 roku włącznie		
1	Kredyty	4 223	221	135	567	728	5 938
2	Dłużne papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0
3	Ogół ekspozycji	4 223	221	135	567	728	5 938

Tabela 2.12. Zmiany dotyczące korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego

		2017	
		a)	b)
		Skumulowana korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Skumulowana korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego
1	Saldo początkowe	-7 072	-
2	Zwiększenia wynikające z kwot odpisanych z tytułu szacowanych strat kredytowych w danym okresie	-10 080	-
3	Zmniejszenia wynikające z kwot rozwiązanych z tytułu szacowanych strat kredytowych w danym okresie	8 926	-
4	Zmniejszenia wynikające z kwot wpisanych w ciężar skumulowanych korekt o ryzyko kredytowe	1 231	-
5	Transfery między korektami o ryzyko kredytowe	0	-
6	Wpływ różnic kursowych	0	-
7	Połączenia przedsiębiorstw, w tym przejęcia i zbycia jednostek zależnych	0	-
8	Inne korekty	-92	-
9	Saldo końcowe	-7 087	-
10	Kwoty odzyskane poprzez korekty o ryzyko kredytowe wykazywane bezpośrednio w rachunku zysków i strat	33	-
11	Korekty o szczególne ryzyko kredytowe wykazywane bezpośrednio w rachunku zysków i strat	0	-

Tabela 2.13. Zmiany dotyczące kredytów i dłużnych papierów wartościowych, których dotyczy niewykonanie zobowiązania lub utrata wartości

		2017
		a)
		Wartość brutto ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania
1	Saldo początkowe	12 110
2	Kredyty i dłużne papiery wartościowe, których zaczęło dotyczyć niewykonanie zobowiązania lub obniżenie wartości od ostatniego okresu sprawozdawczego	2 503
3	Przywrócono status ekspozycji, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania	397
4	Kwoty umorzone	-1 231
5	Inne zmiany	-1 026
6	Saldo końcowe	12 753

2.6.9. Stosowanie technik ograniczania ryzyka kredytowego

Podstawą oceny wartości nieruchomości, zabezpieczeń rzeczowych i praw jest wartość rynkowa. Wartość rynkową ustala się na podstawie oszacowania Grupy Kapitałowej Banku lub wyceny sporządzonej przez niezależnego rzeczoznawcę zgodnie z odrębnymi przepisami dotyczącymi oceny zabezpieczeń, w tym oceny nieruchomości.

W ocenie zabezpieczenia uwzględnia się w szczególności:

- 1) sytuację majątkową, ekonomiczno-finansową albo społeczno-finansową podmiotów udzielających zabezpieczenia osobistego,
- 2) stan i wartość rynkową przedmiotów zabezpieczenia rzeczowego oraz ich podatność na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia (wpływ zużycia technologicznego przedmiotu zabezpieczenia na jego wartość),
- 3) potencjalne korzyści ekonomiczne wynikające z określonego sposobu zabezpieczenia wiarytelności, w tym w szczególności możliwość pomniejszenia odpisów z tytułu utraty wartości,
- 4) sposób ustanowienia zabezpieczenia, w tym typowy czas trwania i złożoność czynności formalnych, jak również niezbędne koszty (koszty utrzymania zabezpieczenia i egzekucji z zabezpieczenia), z wykorzystaniem przepisów wewnętrznych dotyczących oceny zabezpieczeń,
- 5) złożoność, czasochłonność oraz uwarunkowania ekonomiczne i prawne skutecznej realizacji zabezpieczenia, w kontekście ograniczeń egzekucyjnych oraz obowiązujących zasad podziału sum uzyskanych z egzekucji indywidualnej lub w postępowaniu upadłościowym, kolejność zaspokajania się z zabezpieczenia.

Ustanawianie określonych typów zabezpieczeń uzależnione jest od produktu oraz segmentu klienta.

Przy udzielaniu kredytów przeznaczonych na finansowanie nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych zabezpieczenie obligatoryjnie ustanawiane jest w postaci hipoteki na nieruchomości.

Do czasu skutecznego ustanowienia zabezpieczenia (w zależności od rodzaju kredytu oraz jego kwoty) może zostać przyjęte zabezpieczenie przejściowe w innej formie.

Przy udzielaniu kredytów konsumpcyjnych przyjmuje się najczęściej zabezpieczenie osobiste (poręczenie cywilne, poręczenie wekslowe) albo ustanawia się zabezpieczenia na rachunku bankowym, na samochodzie lub papierach wartościowych.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Zabezpieczenie kredytów przeznaczonych na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów korporacyjnych ustanawia się m.in. na wierzitelnościach gospodarczych, rachunkach bankowych, rzeczach ruchomych, nieruchomościach czy papierach wartościowych lub formie gwarancji BGK (powszechnie stosowane w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw).

Tabela 2.14. Techniki ograniczania ryzyka kredytowego – przegląd ekspozycji

		2017				
		a)	b)	c)	d)	e)
		Ekspozycje niezabezpieczone	Ekspozycje zabezpieczone	Ekspozycje zabezpieczone w formie zabezpieczenia rzeczowego	Ekspozycje zabezpieczone przez gwarancje finansowe	Ekspozycje zabezpieczone przez pochodne instrumenty kredytowe
1	Kredyty ogółem*	283 146	12 121	6 016	6 104	0
2	Dłużne papiery wartościowe ogółem	45 081	0	0	0	0
3	Ogół ekspozycji	328 227	12 121	6 016	6 104	0
4	W tym ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	6 127	432	248	184	0

*W wierszu kredyty ogółem prezentowane są wszystkie ekspozycje po odjęciu dłużnych papierów wartościowych, ujętych w oddzielnym wierszu

Tabela 2.15. Metoda standardowa – ekspozycja na ryzyko kredytowe (bez instrumentów pochodnych) i efekty ograniczania ryzyka kredytowego

		2017					
		a)	b)	c)	d)	e)	f)
		Ekspozycje przed zastosowaniem współczynników konwersji kredytowej i ograniczeniem ryzyka kredytowego		Ekspozycje po zastosowaniu współczynników konwersji kredytowej i ograniczeniu ryzyka kredytowego		Aktywa ważone ryzykiem i ich zagęszczenie	
	Kategorie ekspozycji	Kwota bilansowa	Kwota pozabilansowa	Kwota bilansowa	Kwota pozabilansowa	Aktywa ważone ryzykiem	Zagęszczenie aktywów ważonych ryzykiem
1	Rządy centralne lub banki centralne	56 980	1	62 745	59	5 864	9%
2	Samorządy regionalne lub władze lokalne	8 688	1 544	8 821	329	1 853	20%
3	Podmioty sektora publicznego	469	2 626	387	48	217	50%
4	Wielostronne banki rozwoju	302	0	302	0	0	0%
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0%
6	Instytucje	4 790	3 092	4 815	1 525	1 804	28%
7	Przedsiębiorstwa	42 685	29 084	33 872	4 981	37 820	97%
8	Detaliczne	92 680	14 414	91 490	2 547	66 554	71%
9	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	55 019	359	55 019	56	49 039	89%
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	5 879	680	5 672	172	7 217	124%
11	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	526	0	526	0	790	150%
12	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0%
13	Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0%
14	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	5	0	5	0	5	100%
15	Ekspozycje kapitałowe	1 349	0	1 349	0	3 348	248%
16	Inne pozycje	15 473	7	15 473	3	5 156	33%
17	Łącznie	284 843	51 807	280 474	9 719	179 664	62%

Łączna wartość ekspozycji nie obejmuje instrumentów pochodnych, transakcji odkupu, transakcji udzielania lub zaciągania pożyczek papierów wartościowych lub towarów, transakcji z długim terminem rozliczenia oraz transakcji z obowiązkiem uzupełnienia zabezpieczenia kredytowego w kwocie 3 698 mln PLN.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Tabela 2.16. Metoda standardowa – ekspozycje w podziale na klasę aktywów i wagę ryzyka

Kategorie ekspozycji		2017															Łącznie	W tym bez ratingu	
		Waga ryzyka																	
		0%	2%	4%	10%	20%	35%	50%	70%	75%	100%	150%	250%	370%	1250%	Inne kwestie	Odliczone		
1	Rządy centralne lub banki centralne	59 449	0	0	0	895	0	0	0	0	0	463	1 996	0	0	0	0	62 804	0
2	Samorządy regionalne lub władze lokalne	0	0	0	0	9 072	0	77	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9 150	5 275
3	Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	1	0	433	0	0	0	0	0	0	0	0	0	434	395
4	Wielostronne banki rozwoju	355	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	355	355
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Instytucje	450	0	0	0	5 322	0	2 454	0	0	53	13	0	0	0	0	0	8 292	450
7	Przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	291	0	0	39 549	0	0	0	0	0	0	39 840	3 412
8	Detaliczne	0	0	0	0	0	0	0	0	94 038	0	0	0	0	0	0	0	94 038	94 038
9	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	0	0	0	0	0	28 328	142	0	14	1 318	25 271	0	0	0	0	0	55 074	55 074
10	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 097	2 747	0	0	0	0	0	5 843	5 843
11	Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	526	0	0	0	0	0	526	526
12	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	5	5
15	Ekspozycje kapitałowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0	1 332	0	0	0	0	1 349	1 349
16	Inne pozycje	10 308	0	0	0	15	0	0	0	0	5 153	0	0	0	0	0	0	15 477	15 477
17	Łącznie	70 562	0	0	0	15 306	28 328	3 398	0	94 052	49 191	29 021	3 329	0	0	0	0	293 187	182 199

W tabeli 2.16 przedstawiona została całkowita kwota ekspozycji pozycji bilansowych i pozabilansowych Grupy Kapitałowej Banku w wysokości 293 187 mln PLN, co stanowi łączną ekspozycję po odliczeniu korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego i odpisów z tytułu utraty wartości oraz po zastosowaniu odpowiednich współczynników konwersji dla ekspozycji pozabilansowych, tj. po przemnożeniu kwot ekspozycji pozycji pozabilansowych przez odpowiadające im współczynniki 0%, 20%, 50% lub 100%.

	Ekspozycje po odliczeniu korekt wartości i rezerw (a)	Techniki ograniczania ryzyka kredytowego mające wpływ na kwotę ekspozycji – ochrona kredytowa rzeczywista (b)	W pełni skorygowana wartość ekspozycji (c=a-b)		Podział ekspozycji pozabilansowych według współczynników konwersji				Ekspozycje pozabilansowe po zastosowaniu współczynników konwersji (j=f*0%+g*20%+h*50%+i*100%)	Wartość ekspozycji (k=d+j)	
			w tym:		0%	20%	50%	100%			
			Ekspozycje bilansowe (d)	Ekspozycje pozabilansowe (e=f+g+h+i)							
Całkowite ekspozycje	340 348	6 016	334 331	283 468	50 863	19 632	22 066	7 719	1 446	9 719	293 187

Według stanu na 31 grudnia 2017 roku, Bank nie stosował kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych zgodnie z art. 205 Rozporządzenia CRR, dlatego art. 453 lit. a Rozporządzenia CRR dotyczący ujawnienia informacji o zasadach i procedurach dotyczących kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zakresu, w jakim dana jednostka takie kompensowanie wykorzystuje, nie ma zastosowania.

Według stanu na 31 grudnia 2017 roku, Bank wykorzystywał na potrzeby wyznaczania ekwiwalentu bilansowego dla transakcji pochodnych wpływ umów o kompensowaniu zobowiązań zgodnie z art. 298 Rozporządzenia CRR. Umowy takie zawierane są przede wszystkim z kontrahentami instytucjonalnymi. Umożliwiają one rozliczenia, również w przypadku niewypłacalności jednej ze stron, wszystkich transakcji objętych daną umową, jedną kwotą będącą sumą wartości rynkowych poszczególnych transakcji. Wykorzystywane umowy o kompensowaniu zobowiązań spełniają warunki z artykułów 295-297 Rozporządzenia CRR.

2.6.10. Ekspozycje w papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym

PKO Bank Polski SA oraz jego podmioty zależne objęte konsolidacją ostrożnościową posiadają zaangażowania kapitałowe w innych podmiotach, które są zaklasyfikowane do portfela bankowego.

Ekspozycje, ze względu na rodzaj zaangażowania oraz na cel nabycia, dzielą się na następujące grupy:

- 1) zaangażowania Banku i jego podmiotów zależnych objętych konsolidacją ostrożnościową w podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową – w grupie tej znajdują się spółki, które uzupełniają podstawową ofertę Banku w zakresie usług ubezpieczeniowych, zamknięte fundusze inwestycyjne utworzone w celu optymalizacji działań zarządczych i sprzedażowych w zakresie nadzorowanych aktywów oraz nowe spółki nabyte w 2017 roku w celu rozszerzenia oferty produktowej i zwiększenia pozycji rynkowej Grupy Kapitałowej Banku,
- 2) zaangażowania Banku w spółki finansowe i infrastruktury rynku finansowego – inwestycje w spółki stanowiące wspólne przedsięwzięcia, stowarzyszone oraz z mniejszościowym udziałem Banku w kapitale tych spółek, świadczące usługi finansowe lub przyczyniające się do rozwoju rynków finansowych; w grupie tej znajduje się m.in. spółka Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o., wspólnie z którą PKO Bank Polski SA oferuje kompleksowe usługi w zakresie posadowienia terminali POS oraz rozliczania transakcji dokonywanych instrumentami płatniczymi z wykorzystaniem tych terminali,
- 3) zaangażowanie Banku w fundusz *The 2020 European Fund for Energy, Climate Change and Infrastructure* (tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania) utworzony w celu realizacji projektów inwestycyjnych dotyczących infrastruktury w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej,
- 4) jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych – głównie inwestycje spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (PKO TFI SA) w jednostki uczestnictwa zarządzanych przez siebie nowych funduszy inwestycyjnych; aktywa nabywane są celem zapewnienia środków wymaganych do powstania funduszu,
- 5) pozostałe zaangażowania kapitałowe - inwestycje Banku i inwestycje spółek zależnych objętych konsolidacją ostrożnościową w większości przeznaczone do sprzedaży; w grupie tej znajdują się m.in. podmioty zależne Banku przekazane i planowane do przekazania do NEPTUN – Fizan lub spółki zależnej od tego funduszu, aktywa nabyte w ramach restrukturyzacji wierzycielności kredytowych oraz przejęte na własność przedmioty zabezpieczenia.

Tabela 2.17. Ekspozycje kapitałowe – portfel bankowy

	2017		2016	
	Wartość bilansowa	Wartość godziwa*	Wartość bilansowa	Wartość godziwa*
Łącznie	1 864	1 964	1 732	1 727
Inwestycje wyceniane metodą praw własności (podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone)	1 093	1 102	947	942
w tym: akcje dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	19	22	26	20
Udziały w innych podmiotach, w tym wykazywane w pozycji aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	339	343	326	326
Kapitałowe papiery wartościowe	175	262	142	143
Akcje dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	48	48	34	34
Akcje niedopuszczone do obrotu na rynku regulowanym**	127	214	108	109
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych PKO TFI SA	5	5	18	18
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania***	252	252	298	298

* Szacowana wartość godziwa, w tym dla akcji dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym – wartość rynkowa; wartości 2017 roku zawierają wycenę do wartości godziwej aktywów finansowych podmiotów niepublicznych według nowych modeli wyceny opracowanych na potrzeby wdrożenia MSSF 9.

** W pozycji tej są również wykazywane akcje niedopuszczone do obrotu na rynku regulowanym spółek publicznych.

*** W pozycji tej wykazywane są tytuły uczestnictwa w podmiotach innych niż podmioty zależne Banku; podmioty zależne wykazane są w pozycji „Inwestycje wyceniane metodą praw własności”.

Ekspozycje kapitałowe prezentowane w powyższej tabeli podlegają okresowej wycenie.

Inwestycje w podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone

Inwestycje w podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone rozliczane są metodą praw własności z wyjątkiem sytuacji, gdy wykazywane są w pozycji aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży. Udział Grupy Kapitałowej Banku w wyniku finansowym wyżej wymienionych podmiotów od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych dochodów całkowitych od dnia nabycia – w innych dochodach całkowitych. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

Każdorazowo, na koniec okresu sprawozdawczego, oceniane jest istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w podmiotach zależnych nieobjętych konsolidacją ostrożnościową, wspólnych przedsięwzięciach i stowarzyszonych. W przypadku istnienia takiej przesłanki, dokonywane jest oszacowanie wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa (test na utratę wartości). W przypadku, gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, w rachunku zysków i strat ujmowany jest odpis z tytułu utraty wartości. Wartość użytkowa jest szacowana metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych przy założeniu dalszego posiadania akcji lub udziałów, na podstawie planów finansowych podmiotów, z wykorzystaniem stopy dyskontowej ustalonej dla zaangażowań kapitałowych Banku.

Inwestycje w podmioty zależne nieobjęte konsolidacją ostrożnościową, spółki stanowiące wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone wykazywane jako aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w wartości bilansowej albo w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży – w zależności, która z tych wartości jest niższa.

Akcje i udziały w pozostałych spółkach wyceniane są:

- 1) według wartości godziwej ustalonej według wartości rynkowej dla spółek, dla których istnieje aktywny rynek lub według wartości ustalonej na podstawie wyceny zewnętrznej lub na podstawie otrzymanej oferty kupna – dla spółek, dla których nie istnieje aktywny rynek,
- 2) według ceny nabycia pomniejszonej o odpis z tytułu utraty wartości – dla akcji i udziałów, dla których nie ma możliwości wiarygodnego ustalenia wartości godziwej.

Skutki zmiany wartości godziwej akcji i udziałów odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, z wyjątkiem odpisów z tytułu utraty wartości, które ujmowane są w rachunku zysków i strat.

Jednostki oraz tytuły uczestnictwa

Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych oraz tytuły uczestnictwa w instytucjach wspólnego inwestowania wyceniane są według wartości godziwej ze skutkiem odnoszonym na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

Wartość godziwa istotnych zaangażowań kapitałowych, ustalana na podstawie wewnętrznych modeli wyceny, została opisana w sprawozdaniach finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku za 2017 rok w notach dotyczących hierarchii wartości godziwej.

W 2017 roku Grupa Kapitałowa Banku (według konsolidacji ostrożnościowej) zrealizowała skumulowany zysk brutto ze sprzedaży papierów wartościowych stanowiących ekspozycje kapitałowe portfela bankowego w wysokości 3,8 mln PLN. Całkowita wartość niezrealizowanych zysków brutto Grupy Kapitałowej Banku z aktualizacji wyceny ekspozycji kapitałowych portfela bankowego (w tym wykazanych w kapitale z aktualizacji wyceny) według stanu na koniec 2017 roku wynosiła 315,6 mln PLN. Wyżej wymieniona wartość uwzględnia niezrealizowany zysk Grupy Kapitałowej Banku w wysokości 178,5 mln PLN z tytułu przeszacowania do wartości godziwej ceny nabycia udziałów jednej ze spółek.

W 2017 roku PKO Bank Polski SA z tytułu posiadanych akcji i udziałów stanowiących ekspozycje kapitałowe otrzymał dywidendę brutto w łącznej wysokości 23,4 mln PLN.

2.7. Ryzyko stopy procentowej

2.7.1. Wstęp

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Grupy Kapitałowej Banku, wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku. Bank aktywnie zarządza ryzykiem stopy procentowej wynikającym zarówno z pozycji w portfelu handlowym, jak i z pozycji nienależących do portfela handlowego.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.

2.7.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka stopy procentowej

Identyfikacja ryzyka stopy procentowej polega na identyfikacji aktualnych i potencjalnych jego źródeł oraz na szacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Proces oraz organizacja zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej Banku są zgodne z zasadami opisanymi w punkcie 2.1.

Proces zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz o najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Rada Nadzorcza zatwierdza także raporty potwierdzające zgodność pomiędzy profilem ryzyka stopy procentowej a tolerancją na ryzyko stopy procentowej określoną na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. Zarząd odpowiada za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej Banku, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Zarząd uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Strategia zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA określa akceptowalny poziom ryzyka stopy procentowej zarówno w Banku jak i Grupie Kapitałowej Banku oraz określa zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej Banku. Dodatkowo Strategia zarządzania ryzykiem stopy procentowej w portfelu bankowym w PKO Banku Polskim SA określa podejście do zarządzania ryzykiem stopy procentowej w portfelu bankowym.

Przypisanie transakcji do modeli biznesowych według MSSF 9 oraz podział pomiędzy portfelem handlowym a bankowym określa Polityka Inwestycyjna Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w poszczególnych podmiotach zależnych Grupy Kapitałowej Banku. W ramach nadzoru Bank wpływa na metody zarządzania ryzykiem stopy procentowej w tych podmiotach oraz wspiera ich rozwój. Bank uwzględnia także poziom ryzyka stopy procentowej w działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka stopy procentowej na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

Ryzyko stopy procentowej generowane w działalności podstawowej Banku jest przenoszone za pomocą systemu cen transferowych w celu scentralizowanego zarządzania tym ryzykiem. Model biznesowy Banku zakłada aktywne zarządzanie ryzykiem stopy procentowej za pomocą odpowiedniego kształtowania oferty produktowej oraz wykorzystania dostępnych instrumentów finansowych, w ramach przyjętych w Banku limitów i wartości progowych na ryzyko stopy procentowej.

W celu określenia poziomu ryzyka stopy procentowej Bank wykorzystuje miarę wrażliwości dochodu odsetkowego, miarę wrażliwości wartości ekonomicznej, model wartości zagrożonej (VaR), analizy szokowe oraz luki przeszacowań.

Wrażliwość dochodu odsetkowego jest miarą określającą zmianę dochodu odsetkowego wynikającą ze skokowej zmiany stóp procentowych. Miara ta uwzględnia różnicowanie terminów przeszacowań poszczególnych pozycji odsetkowych w każdym z wybranych horyzontów czasowych.

Wrażliwość wartości ekonomicznej (*Basis Point Value – BPV*) definiowana jest jako zmiana wartości godziwej instrumentu finansowego, która wynika z równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o jeden punkt bazowy w górę.

Wartość zagrożona (*VaR*) definiowana jest jako potencjalna wartość straty wynikająca z utrzymywanej struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zmienności stóp procentowych, przy założonym poziomie prawdopodobieństwa i z uwzględnieniem korelacji między czynnikami ryzyka. *VaR* dla potrzeb zarządzania ryzykiem rynkowym wyznacza się przy poziomie ufności 99% i 10-dniowym okresie utrzymania pozycji. Do zarządzania ryzykiem stopy procentowej wykorzystuje się między innymi wartość *VaR* wyznaczoną dla poszczególnych instrumentów finansowych oraz dla portfeli Banku, a także w podziale na rodzaje działalności Banku.

Analizy szokowe (*stress-testy, crash-testy, odwrócone stress-testy*) służą do oszacowania potencjalnych strat wynikających z utrzymywanej struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w przypadku wystąpienia sytuacji na rynku, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. Dodatkowo Bank stosuje analizy szokowe w postaci odwróconego *stress-testu* ryzyka stopy procentowej.

W Banku stosowane są cztery rodzaje scenariuszy analiz szokowych:

- 1) *stress-testy* hipotetyczne – w których arbitralnie przyjmowane są zmiany stóp procentowych: równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o ± 50 p.b., ± 100 p.b., ± 200 p.b., wartości przekraczające 200 p.b. oraz scenariusze wygięcia (nierównoległego przesunięcia typu „*peak*” oraz „*twist*”) krzywych dochodowości,
- 2) *stress-testy* historyczne – w których zmiany stóp procentowych są przyjmowane na podstawie zachowań stóp procentowych w przeszłości, obejmujące: największą historyczną zmianę, wygięcie krzywej dochodowości z uwzględnieniem pozycji na portfelach, największe historyczne nierównoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych dla papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych je zabezpieczających,
- 3) *crash-testy* – w których zmiany stóp procentowych przyjmuje się na podstawie zachowania stóp procentowych w przeszłości w taki sposób, aby maksymalizować potencjalną stratę Banku,
- 4) odwrócone *stress-testy* – których celem jest znalezienie takiego scenariusza przesunięcia krzywych dochodowości, którego wyniki odpowiadałyby zadanej zmianie wartości pozycji bilansowych i pozabilansowych Banku.

Luka przeszacowań prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeszacowaniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje te ujmowane są w dacie transakcji.

W procesie pomiaru ryzyka stopy procentowej, w odniesieniu do sald kredytów oraz depozytów o nieokreślonym terminie przeszacowania, Bank stosuje podejście oparte na replikowanych profilach ryzyka stopy procentowej z uwzględnieniem niestabilności sald tych produktów (określonej na podstawie ich kształtowania się w przeszłości). Ponadto, Bank cyklicznie monitoruje wpływ przedterminowej spłaty kredytów na miary ryzyka stopy procentowej i według ostatnich analiz uznaje ten wpływ za nieistotny.

2.7.3. Kontrola ryzyka stopy procentowej

Kontrola ryzyka stopy procentowej obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka stopy procentowej, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej.

2.7.4. Monitorowanie ryzyka stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej Banku monitorowane jest w cyklach dziennych, natomiast Grupy Kapitałowej w cyklach miesięcznych. W 2017 roku ryzyko stopy procentowej Grupy Kapitałowej Banku było zdeterminowane głównie niedopasowaniem terminów przeszacowań aktywów i zobowiązań.

Na 31 grudnia 2017 roku niedopasowanie terminów przeszacowań Grupy Kapitałowej Banku w przypadku złotej stopy procentowej, a także w przypadku stóp procentowych w USD, EUR oraz CHF składało się głównie z niedopasowania Banku. Niedopasowanie terminów przeszacowań stóp procentowych dla tych walut, generowane przez pozostałe podmioty Grupy Kapitałowej Banku nie wpływało w istotny sposób na ryzyko stopy procentowej całej Grupy Kapitałowej Banku i tym samym nie zmieniało istotnie jej profilu ryzyka.

Tabele 2.18 – 2.21 przedstawiają luki przeszacowań Banku i podmiotów zależnych Grupy Kapitałowej Banku według stanu na 31 grudnia 2017 roku w podziale na waluty.

Tabela 2.18. Luka przeszacowań złotowa (w mln PLN)

2017	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	49 532	38 793	-11 526	-15 058	-14 735	-28 139	4 130	22 996
Luka skumulowana	49 532	88 325	76 799	61 740	47 005	18 866	22 996	-
Spółki Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	3 683	-1 404	-751	344	176	569	119	2 735
Luka skumulowana	3 683	2 279	1 528	1 871	2 047	2 616	2 735	-
Razem - Luka okresowa	53 215	37 389	-12 278	-14 715	-14 560	-27 570	4 249	25 731
Razem - Luka skumulowana	53 215	90 604	78 326	63 612	49 052	21 482	25 731	-

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.19. Luka przeliczeń USD (w mln USD)

2017	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	924	-376	-429	-85	-8	-119	0	-93
Luka skumulowana	924	548	119	34	26	-93	-93	-
Spółki Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	-83	29	-16	1	20	10	2	-37
Luka skumulowana	-83	-54	-70	-69	-49	-39	-37	-
Razem - Luka okresowa	841	-347	-445	-84	12	-109	1	-131
Razem - Luka skumulowana	841	494	49	-35	-23	-132	-131	-

Tabela 2.20. Luka przeliczeń EUR (w mln EUR)

2017	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	3 658	-1 607	-736	-551	-900	135	18	17
Luka skumulowana	3 658	2 051	1 315	763	-136	-1	17	-
Spółki Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	208	-187	-67	4	12	6	0	-25
Luka skumulowana	208	21	-46	-42	-30	-25	-25	-
RAZEM - Luka okresowa	3 866	-1 794	-803	-548	-888	141	18	-8
RAZEM - Luka skumulowana	3 866	2 072	1 269	721	-166	-26	-8	-

Tabela 2.21. Luka przeliczeń CHF (w mln CHF)

2017	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	284	874	75	-83	-217	-2	-590	341
Luka skumulowana	284	1 158	1 233	1 150	933	931	341	-
Spółki Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	5	-7	0	0	0	0	0	-2
Luka skumulowana	5	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-
RAZEM - Luka okresowa	289	867	75	-83	-217	-2	-590	339
RAZEM - Luka skumulowana	289	1 155	1 231	1 148	931	929	339	-

VaR dla Banku oraz analiza *stress-testowa* narażenia Grupy Kapitałowej Banku na ryzyko stopy procentowej według stanu na 31 grudnia 2017 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2016 roku zostały przedstawione poniżej.

Tabela 2.22. Wrażliwość aktywów finansowych narażonych na ryzyko stopy procentowej

	2017		2016	
	VaR 10-dniowy	Stress-test ± 200 p.b.*	VaR 10-dniowy	Stress-test ± 200 p.b.*
PKO Bank Polski SA	301	2 097	269	2 131
Grupa Kapitałowa Banku	-	2 151	-	2 105

*W tabeli zaprezentowano wartość bezwzględnej najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na 31 grudnia 2017 roku wartość zagrożona dla stopy procentowej w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła dla Banku 301,5 mln PLN. Na 31 grudnia 2016 roku miara VaR dla Banku wyniosła 268,8 mln PLN.

Wyniki testów warunków skrajnych pokazujące zmiany wartości rynkowej wynikające z przesunięcia krzywych dochodowości w podziale na poszczególne waluty zostały przedstawione w Tabeli 2.24.

Tabela 2.23. Wyniki testów warunków skrajnych* - zmiana wartości portfela Banku w wyniku równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę lub w dół (w zależności od tego, który scenariusz generuje większą stratę)

Waluta	Bank		Podmioty Grupy Kapitałowej Banku		Razem	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
PLN	-1 809	-1 802	-48	-5	-1 857	-1 807
EUR	-142	-138	-5	-8	-147	-146
USD	-30	-20	-1	-12	-31	-32
CHF	-111	-181	0	0	-111	-181
GBP	0	-115	0	0	0	-115

* Wartości dla głównych walut obcych zostały przedstawione w ekwiwalencie złotowym

Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku generujących istotne ryzyko stopy procentowej oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa Banku nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Podmioty te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Miarę VaR 10-dniowy dla stopy procentowej dla głównych walut stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na 31 grudnia 2017 roku wyniosła 9,6 mln PLN, a na 31 grudnia 2016 roku 8,9 mln PLN.

2.7.5. Raportowanie ryzyka stopy procentowej

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym, przy czym raporty kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko stopy procentowej oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Pomiar narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej dokonywany jest w trybie dziennym. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.

2.7.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka stopy procentowej

Do głównych narzędzi zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej Banku należą:

- 1) procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- 2) limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej,
- 3) określanie charakterystyk oraz poziomu narażenia poszczególnych produktów na ryzyko stopy procentowej,
- 4) określenie dopuszczalnych typów transakcji opartych na stopie procentowej.

W Grupie Kapitałowej Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej, m.in. na wrażliwość dochodu odsetkowego, na wrażliwość wartości ekonomicznej, a także limity i wartości progowe strat oraz limity instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Metody zarządzania ryzykiem stopy procentowej w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez te podmioty, dla których ryzyko stopy procentowej jest istotne. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych przez Bank.

Akceptowalny poziom ryzyka zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Bank co najmniej raz do roku przeprowadza przegląd procesu zarządzania ryzykiem w celu weryfikacji spójności procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej z procesem zarządzania pozostałymi ryzykami, wymogami regulacyjnymi oraz ze stopniem dopasowania do skali i złożoności ryzyka stopy procentowej na jakie narażony jest Bank, co zapewnia utrzymanie stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i środków ograniczających ryzyko. Dodatkowo skuteczność procesu zarządzania ryzykiem jest stale monitorowana w ramach raportów określonych w rozdziale 2.7.5 niniejszego Raportu.

2.8. Ryzyko walutowe

2.8.1. Wstęp

Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych. Akceptowalny poziom ryzyka zarówno dla Banku, jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach wprowadzonej przez Zarząd i zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Ogólna struktura zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem walutowym, zawarta jest w rozdziale 2.1 niniejszego Raportu. Zgodnie z obowiązującymi w Banku, wprowadzonymi przez Zarząd, Zasadami zarządzania ryzykiem walutowym, pozycja walutowa generowana z działalności bankowej (np. spłata przez klienta zaciągniętego kredytu walutowego w PLN, przewalutowanie kredytu) jest codziennie przenoszona do Departamentu Skarbu. Oznacza to, że pozycja walutowa Banku na koniec dnia może się składać wyłącznie z wygenerowanej w tym dniu niedomkniętej pozycji w działalności bankowej oraz ograniczonej limitami pozycji walutowej pochodzącej z działalności handlowej, co powoduje, że narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie.

2.8.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka walutowego

Identyfikacja ryzyka walutowego polega na identyfikacji aktualnych i potencjalnych jego źródeł oraz na szacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Proces oraz organizacja zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej Banku są zgodne z zasadami opisanymi w rozdziale 2.1 niniejszego Raportu.

Proces zarządzania ryzykiem walutowym jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz o najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania tym ryzykiem. Rada Nadzorcza zatwierdza także raporty potwierdzające zgodność pomiędzy profilem ryzyka walutowego a tolerancją na ryzyko walutowe określoną na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. Zarząd odpowiada za zarządzanie ryzykiem walutowym Banku, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym. Zarząd uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym.

Strategia zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA określa akceptowalny poziom ryzyka walutowego zarówno w Banku jak i Grupie Kapitałowej Banku oraz określa zasady zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem zarządzania ryzykiem walutowym w poszczególnych podmiotach zależnych Grupy Kapitałowej Banku. W ramach nadzoru Bank wpływa na metody zarządzania ryzykiem walutowym w tych podmiotach oraz wspiera ich rozwój. Bank uwzględnia także poziom ryzyka walutowego w działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka walutowego na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

W celu określenia poziomu ryzyka walutowego Bank wykorzystuje model wartości zagrożonej (VaR) oraz analizy szokowe.

Analizy szokowe (*stress-testy*, *crash-testy*, *odwrócone stress-testy*) dla ryzyka walutowego służą do oszacowania potencjalnej straty z zajętych pozycji walutowych w przypadku wystąpienia nadzwyczajnej sytuacji na rynku walutowym, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. Dodatkowo Bank stosuje analizy szokowe w postaci odwróconego *stress-testu* z tytułu ryzyka walutowego.

W Banku przeprowadzane są analizy *stress-testowe*, analizy *crash-testowe* oraz analizy odwróconych *stress-testów* z wykorzystaniem następujących scenariuszy zmian kursów walutowych:

- 1) scenariusze hipotetyczne – w których przyjmuje się hipotetyczną aprecjację lub deprecjację kursów walutowych (20-procentową oraz 50-procentową),
- 2) scenariusze historyczne – scenariusze zachowań kursów walutowych zaobserwowane w przeszłości,
- 3) odwrócone *stress-testy* – badające potencjalne zmiany kursów walutowych skutkujące stratą Banku na określonym poziomie funduszy własnych Banku.

2.8.3. Kontrola ryzyka walutowego

Głównym narzędziem kontrolowania ryzyka walutowego zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku są ustalone strategiczne limity tolerancji na ryzyko walutowe oraz wprowadzane przez KZAP limity określające dopuszczalne narażenie poszczególnych portfeli Banku na ryzyko walutowe.

W Grupie Kapitałowej Banku zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz stratę na rynku walutowym.

2.8.4. Monitorowanie ryzyka walutowego

W 2017 roku ryzyko walutowe Grupy Kapitałowej Banku kształtowało się na niskim poziomie, gdyż Bank, co do zasady, prowadzi politykę domykania pozycji w walutach głównych, tj. EUR, USD, CHF i GBP. *VaR* 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na 31 grudnia 2017 roku wyniósł 2,9 mln PLN. *VaR* i analiza testów warunków skrajnych aktywów finansowych Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku (łącznie dla wszystkich walut) narażonych na ryzyko walutowe według stanu na 31 grudnia 2017 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2016 roku przedstawiały się następująco:

Tabela 2.24. Wrażliwość aktywów finansowych narażonych na ryzyko walutowe

	2017		2016	
	VaR 10-dniowy	Stress-test ±20%*	VaR 10-dniowy	Stress-test ±20%*
PKO Bank Polski SA	3	184	9	78
Grupa Kapitałowa Banku	-	2	-	25

* W tabeli zaprezentowano wartość bezwzględną najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Podobnie jak w przypadku ryzyka stopy procentowej, biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Bank nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Podmioty te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miarę VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA, jej wartość według stanu na 31 grudnia 2017 roku wyniosła 0,11 mln PLN, a według stanu na 31 grudnia 2016 roku 0,35 mln PLN.

2.8.5. Raportowanie ryzyka walutowego

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka walutowego w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym, przy czym raporty kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko walutowe oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.

2.8.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka walutowego

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej Banku są:

- 1) procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- 2) limity i wartości progowe na ryzyko walutowe,
- 3) określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych oraz stosowanych w tych transakcjach kursów walutowych.

Metody zarządzania ryzykiem walutowym w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne wprowadzane przez te podmioty, dla których ryzyko walutowe jest istotne. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych przez Bank.

Akceptowalny poziom ryzyka walutowego zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Bank co najmniej raz do roku przeprowadza przegląd procesu zarządzania ryzykiem w celu weryfikacji spójności procesu zarządzania ryzykiem walutowym z procesem zarządzania pozostałymi ryzykami, wymogami regulacyjnymi oraz ze stopniem dopasowania do skali i złożoności ryzyka walutowego na jakie narażony jest Bank, co zapewnia utrzymanie stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i środków ograniczających ryzyko. Dodatkowo skuteczność procesu zarządzania ryzykiem jest stale monitorowana w ramach raportów określonych w rozdziale 2.8.5 niniejszego Raportu.

2.9. Ryzyko płynności, w tym ryzyko finansowania

2.9.1. Wstęp

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się ze zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury bilansu, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie, poprzez odpowiednie kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych, niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności Bank zarządza również:

- 1) ryzykiem finansowania, które uwzględnia ryzyko utraty posiadanych źródeł finansowania oraz braku możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania,
- 2) ryzykiem płynności produktu, w celu oszacowania którego, określa koszt upłynnienia płynnych papierów wartościowych, który następnie jest wykorzystywany w głównych miarach ryzyka płynności, testach warunków skrajnych oraz w ramach systemu wewnętrznych cen transferowych w Banku.

Proces oraz organizacja zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej Banku są zgodne z opisanymi w rozdziale 2.1 niniejszego Raportu.

Proces zarządzania ryzykiem płynności jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz o najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem płynności. Rada Nadzorcza zatwierdza także raporty potwierdzające zgodność pomiędzy profilem ryzyka płynności a tolerancją na ryzyko płynności określoną na poziomie Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku. Zarząd odpowiada za zarządzanie ryzykiem płynności Banku, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem płynności. Zarząd uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem płynności.

Strategia zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA określa akceptowalny poziom ryzyka płynności zarówno w Banku jak i Grupie Kapitałowej Banku oraz określa zasady zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej Banku.

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem zarządzania ryzykiem płynności w poszczególnych podmiotach zależnych Grupy Kapitałowej Banku. W ramach nadzoru, Bank wpływa na metody zarządzania ryzykiem płynności w tych podmiotach oraz wspiera ich rozwój. Bank uwzględnia także poziom

ryzyka płynności w działalności poszczególnych podmiotów w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka płynności na poziomie Grupy Kapitałowej Banku.

Funkcje skarbowe oraz zarządzania ryzykiem płynności są w Banku rozdzielone pomiędzy Obszar Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej a Obszar Zarządzania Ryzykiem, natomiast w ramach poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku są scentralizowane. Wewnętrzny transfer płynności w ramach Grupy Kapitałowej Banku ograniczany jest do poziomu zgłaszanego zapotrzebowania na finansowanie oraz przyznanym limitów.

Grupa Kapitałowa Banku, posiada różnego rodzaju długoterminowe źródła zewnętrznego finansowania, w ramach których należy wymienić kredyty pozyskane od międzynarodowych instytucji finansowych, emisje obligacji w ramach Programu Emisji Obligacji Własnych PKO Banku Polskiego SA na rynku krajowym oraz zagranicznym, emisje obligacji na rynku zagranicznym za pośrednictwem PKO Finance AB w ramach programu Euro Medium Term Notes (EMTN) oraz emisje listów zastawnych przez PKO Bank Hipoteczny SA.

2.9.2. Identyfikacja pomiar i ocena ryzyka płynności

Identyfikacja ryzyka płynności polega na identyfikacji aktualnych i potencjalnych jego źródeł oraz na szacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu na działalność Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Podstawą polityki Grupy Kapitałowej Banku w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego poziomu nadwyżki płynności poprzez wzrost portfela płynnych papierów wartościowych oraz stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności wykorzystuje się również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

W Grupie Kapitałowej Banku wykorzystywane są m.in. następujące miary ryzyka płynności:

- 1) kontraktowa luka płynności – zestawienie wszystkich pozycji bilansu ze względu na ich umowny termin zapadalności i wymagalności,
- 2) urealniona luka płynności – zestawienie poszczególnych kategorii bilansu ze względu na ich urealniony termin zapadalności lub wymagalności,
- 3) rezerwa płynności – różnica pomiędzy najbardziej płynnymi aktywami, a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym okresie,
- 4) nadwyżka płynności – miara określająca zdolność Banku do utrzymania płynności, w każdym dniu w trakcie okresu zwanego „horyzontem przeżycia”, w warunkach skrajnych, uwzględniających scenariusze o różnym stopniu dotkliwości i prawdopodobieństwa,
- 5) wskaźnik pokrycia wypływów netto (LCR) – miara określająca relację płynnych aktywów wysokiej jakości do wypływów netto w horyzoncie 1 miesiąca w warunkach skrajnych (miara nadzorczą określoną w Rozporządzeniu CRR),
- 6) wskaźnik pokrycia stabilnego finansowania netto (NSFR) – miara określająca relację pozycji zapewniających stabilne finansowanie do pozycji wymagających stabilnego finansowania,
- 7) krajowe wskaźniki nadzorcze M1-M4¹² – miary określone w uchwale 386/2008 KNF w sprawie wiążących banki norm płynności,
- 8) wskaźnik relacji stabilnych środków finansowania do aktywów niepłynnych – relacja stanu stabilnej bazy depozytowej, funduszy własnych oraz stabilnych rynkowych źródeł finansowania do kredytów, aktywów trwałych oraz niepłynnych papierów wartościowych,
- 9) miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- 10) wskaźniki wczesnego ostrzegania - monitorowanie ich poziomu ma na celu wczesne wykrycie niekorzystnych zjawisk mogących mieć negatywny na sytuację płynnościową Banku lub sektora finansowego,
- 11) testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

Podstawowym celem przeprowadzania testów warunków skrajnych (stress-testu) w ramach zarządzania ryzykiem płynności jest zidentyfikowanie i określenie czynników stanowiących największe zagrożenie prowadzące do ograniczenia płynności Banku oraz ich wpływu na płynność Banku, gdyby doszło do ich materializacji.

W Banku w pomiarze ryzyka płynności wykorzystywane są następujące rodzaje scenariuszy:

- 1) scenariusz horyzontu przeżycia Banku w warunkach skrajnych,
- 2) scenariusze masowego wycofywania depozytów przez klientów niefinansowych,
- 3) scenariusze wrażliwości wpływów i wypływów na zmianę warunków rynkowych,
- 4) scenariusze oddziaływania skrajnych warunków rynkowych na oczekiwane straty na portfelu kredytów mieszkaniowych,
- 5) scenariusze prognozowanego ryzyka płynności w warunkach szokowych,
- 6) scenariusze dotyczące dodatkowego zabezpieczenia zawartych instrumentów pochodnych na wypadek obniżenia oceny kredytowej Banku,
- 7) stress-testy odwrócone.

Wyniki testów warunków skrajnych wykorzystywane są w szczególności w:

- 1) monitorowaniu ekspozycji Banku na ryzyko płynności w warunkach skrajnych,
- 2) procesie ustalania limitów i wartości progowych nałożonych na miary ryzyka płynności,
- 3) kontrolowaniu utrzymania nadwyżki płynności, w każdym dniu w trakcie okresu zwanego „horyzontem przeżycia”,
- 4) procesie planowania finansowego w Banku,
- 5) określaniu symptomów uruchamiających płynnościowy plan awaryjny Banku.

2.9.3. Kontrola ryzyka płynności

Kontrola ryzyka płynności obejmuje ustalanie dostosowanych do skali oraz złożoności Banku i Grupy Kapitałowej Banku, limitów strategicznych tolerancji na ryzyko płynności, limitów i wartości progowych określających akceptowalny poziom narażenia podmiotów Grupy Kapitałowej Banku na ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej.

¹²Normy nadzorcze dotyczące minimalnego poziomu miar M1 i M2 obowiązywały do 31 grudnia 2017 roku, zgodnie z art. 94 ust. 2 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym.

2.9.4. Monitorowanie ryzyka płynności

Prezentowane poniżej urealnione luki płynności zawierają zestawienie zapadających aktywów i wymagalnych zobowiązań oraz dodatkowo zostały urealnione w zakresie niektórych pozycji bilansowych w celu właściwego zobrazowania pozycji płynnościowej Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej Banku.

Najważniejsze urealnienia dotyczą:

- 1) osadu depozytów (z wyłączeniem rynku międzybankowego) i ich wymagalności – depozyty klientów (rachunki bieżące, konta oszczędnościowe oraz depozyty terminowe) zostały zakwalifikowane do odpowiednich przedziałów czasowych uwzględniając ich stabilność (utrzymywanie się odpowiedniego poziomu salda lub odnawialność po terminie wymagalności),
- 2) osadu kredytów w rachunkach bieżących podmiotów niefinansowych i ich zapadalności – kredyty w rachunku bieżącym zostały zakwalifikowane do odpowiednich przedziałów czasowych uwzględniających odnawialność tych kredytów,
- 3) płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności – płynne papiery wartościowe zostały zakwalifikowane do przedziału do 7 dni zgodnie z możliwym terminem ich upłynięcia (zastawu, sprzedaży).

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące luki okresowej oraz skumulowanej luki okresowej Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, według stanu na 31 grudnia 2017 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2016 roku.

Tabela 2.25. Urealniona luka płynności* - aktywa i zobowiązania

2017	a'vista	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	15 256	22 934	-1 927	1 912	12 096	10 242	34 258	-94 771
Luka skumulowana	15 256	38 190	36 263	38 175	50 271	60 513	94 771	-
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	755	4 286	1 056	-2 089	-6 006	-92	-3 858	5 947
Luka skumulowana	755	5 041	6 097	4 008	-1 997	-2 090	-5 947	-
Razem - Luka okresowa	16 011	27 220	-871	-177	6 091	10 150	30 400	-88 824
Razem - Luka skumulowana	16 011	43 231	42 360	42 183	48 274	58 424	88 824	0

2016	a'vista	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat
PKO Bank Polski SA								
Luka okresowa	12 018	20 185	641	-223	8 593	9 101	23 850	-74 165
Luka skumulowana	12 018	32 203	32 844	32 621	41 214	50 316	74 165	-
Podmioty Grupy Kapitałowej Banku								
Luka okresowa	-98	-162	-153	285	-2 596	1 800	1 089	-165
Luka skumulowana	-98	-260	-413	-128	-2 724	-924	165	-
Razem - Luka okresowa	11 920	20 023	488	62	5 997	10 901	24 939	-74 330
Razem - Luka skumulowana	11 920	31 943	32 430	32 493	38 490	49 391	74 330	0

* Wyznaczona jako suma urealnionej luki płynności PKO Banku Polskiego SA, PKO Banku Hipotecznego i KREDOBANK oraz kontraktowej luki płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej Banku.

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej Banku wykazywała wartości dodatnie. Oznacza to skumulowaną nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kontraktowej pozabilansowej luki płynności instrumentów pochodnych Grupy Kapitałowej Banku.

Tabela 2.26. Kontraktowa pozabilansowa luka płynności instrumentów pochodnych dla Grupy Kapitałowej Banku

2017	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Razem - Luka okresowa	-120	7	-43	96	551	1 389	500	2 380
Razem - Luka skumulowana	-120	-113	-156	-60	491	1 880	2 380	-
2016	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Razem - Luka okresowa	-141	83	-110	-102	325	-82	448	421
Razem - Luka skumulowana	-141	-58	-168	-270	55	-27	421	-

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności i nadwyżkę płynności Banku według stanu na 31 grudnia 2017 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2016 roku.

Tabela 2.27. Rezerwa płynności do 1 miesiąca i nadwyżka płynności Banku

Miara wrażliwości	2017	2016
Rezerwa płynności do 1 miesiąca	36 883	31 204
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni	14 318	13 022

Bank utrzymuje wysoki, bezpieczny poziom nieobciążonych, wysokiej jakości aktywów płynnych, które stanowią zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy skrajnych płynności (nadwyżka płynności). Do aktywów łatwo zbywalnych zaliczane są: gotówka (pomniejszona o minimalny stan utrzymywany w bankomatach i oddziałach Banku), środki na rachunkach nostro (z wyłączeniem średniego poziomu rezerwy obowiązkowej), lokaty międzybankowe ulokowane w innych bankach oraz płynne papiery wartościowe.

Tabela 2.28. Pozycje nadwyżki płynności dotyczące aktywów płynnych w Banku

Pozycja	2017	2016
Gotówka	4 617	3 974
Rachunki nostro i lokaty	6 005	3 435
Bony i obligacje skarbowe	33 134	25 172
Bony pieniężne	4 199	8 999
Inne płynne papiery wartościowe	1 627	2 298

Poniższa tabela przedstawia nadzorcze miary płynności Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku według stanu na 31 grudnia 2017 roku oraz według stanu na 31 grudnia 2016 roku.

Tabela 2.29. Nadzorcze miary płynności

PKO Bank Polski SA		
Miara	2017	2016
M1	22 446	24 464
M2	1,66	1,89
M3	13,92	11,63
M4	1,19	1,19

Grupa Kapitałowa Banku		
Miara	2017	2016
LCR	156,0%	136,3%
NSFR	113,9%	115,2%

W okresie od 31 grudnia 2016 roku do 31 grudnia 2017 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych.

Struktura źródeł finansowania Banku została opisana w rocznym Sprawozdaniu finansowym Banku za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku opublikowanym 12 marca 2018 roku (nota 61. Zarządzanie ryzykiem płynności, Struktura źródeł finansowych, strona 155). Bank stosuje strategię polegającą na wykorzystaniu jako podstawowego źródła finansowania we wszystkich walutach stabilnej części bazy depozytowej. Istotny udział w finansowaniu Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku (w szczególności w przypadku walut obcych) stanowią także emisje obligacji denominowane w EUR, CHF, PLN i USD oraz listów zastawnych denominowanych w EUR i PLN. Nadwyżki finansowania pozyskanego z rynku w danej walucie (emisje papierów wartościowych) wykorzystywane są do zarządzania walutowymi potrzebami płynnościowymi Banku przy zastosowaniu transakcji pochodnych (przede wszystkim CIRS, FX swap).

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 2.30. - Wskaźnik pokrycia wypływów netto Grupy Kapitałowej Banku (średnia za 2017 rok)

		2017	
Zakres konsolidacji (indywidualne/skonsolidowane)		Całkowita wartość nieważona (średnia)	Całkowita wartość ważona (średnia)
Waluta i jednostki (PLN mln)			
Koniec kwartału (DD miesiąc RRR)		31-12-2017	31-12-2017
Liczba punktów danych użytych do obliczenia średnich		12	12
AKTYWA PŁYNNE WYSOKIEJ JAKOŚCI			
1	Aktywa płynne wysokiej jakości ogółem		46 153
WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH			
2	Depozyty detaliczne i depozyty klientów będących małymi przedsiębiorstwami, w tym:	149 888	10 491
3	<i>Depozyty stabilne</i>	108 855	5 443
4	<i>Depozyty mniej stabilne</i>	41 032	5 047
5	Niezabezpieczone finansowanie hurtowe	56 344	16 474
6	<i>Depozyty operacyjne (wszyscy kontrahenci) i depozyty w ramach sieci współpracy banków spółdzielczych</i>	49 429	11 499
7	<i>Depozyty nieoperacyjne (wszyscy kontrahenci)</i>	6 174	4 233
8	<i>Dług niezabezpieczony</i>	741	741
9	Zabezpieczone finansowanie hurtowe		0
10	Dodatkowe wymogi	51 790	9 516
11	<i>Wpływy związane z ekspozycją na instrumenty pochodne i inne wymogi w zakresie zabezpieczeń</i>	3 199	3 199
12	<i>Wpływy związane z utratą finansowania z tytułu produktów dłużnych</i>	0	0
13	<i>Instrumenty kredytowe i instrumenty wsparcia płynności</i>	48 591	6 317
14	Inne zobowiązania umowne związane z finansowaniem	1 921	1 144
15	Inne zobowiązania warunkowe związane z finansowaniem	16 624	3 767
16	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM		41 391
WPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH			
17	Zabezpieczone transakcje kredytowe (np. z udzielonym przyrzeczeniem odkupu)	1 303	91
18	Wpływy z w pełni obsługiwanych ekspozycji	8 199	6 014
19	Inne wpływy środków pieniężnych	2 258	1 580
EU-19a	(Różnica pomiędzy sumą ważonych wpływów ogółem a sumą ważonych wypływów ogółem wynikających z transakcji w państwach trzecich, w których występują ograniczenia transferu lub transakcji denominowanych w walutach niewymienialnych)		0
EU-19b	(Nadwyżka wpływów z powiązanych wyspecjalizowanych instytucji kredytowych)		0
20	WPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM	11 760	7 685
EU-20a	<i>Wpływy całkowicie wyłączone</i>	0	0
EU-20b	<i>Wpływy podlegające ograniczeniu wynoszącemu 90%</i>	0	0
EU-20c	<i>Wpływy podlegające ograniczeniu wynoszącemu 75%</i>	11 760	7 685
WARTOŚĆ SKORYGOWANA OGÓŁEM			
21	ZABEZPIECZENIE PRZED UTRATĄ PŁYNNOŚCI		46 153
22	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NETTO OGÓŁEM		33 706
23	WSKAŹNIK POKRYCIA WYPŁYWÓW NETTO (%)		137%

Wskaźnik pokrycia wpływów netto wyznaczany jest jednostkowo przez każdy podmiot Grupy Kapitałowej Banku objęty wymogiem wyznaczania tego wskaźnika oraz skonsolidowany dla Grupy Kapitałowej Banku razem. Lista spółek uwzględnionych w ramach konsolidacji jest określana zgodnie z zakresem konsolidacji ostrożnościowej.

Według stanu na koniec grudnia 2017 roku Grupa Kapitałowa Banku posiadała 3 waluty, dla których stosunek wartości zobowiązań w danej walucie do łącznej wartości zobowiązań we wszystkich walutach wynosił co najmniej 5%: PLN, EUR oraz CHF. Grupa Kapitałowa Banku posiada nadwyżkę finansowania w PLN oraz CHF, która była wykorzystywana do pokrycia niedoboru w EUR.

Według stanu na koniec grudnia 2017 roku wpływy z tytułu instrumentów pochodnych wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem CRR wyniosły 0,9 mld PLN, natomiast wpływ scenariusza niekorzystnych warunków rynkowych na instrumenty pochodne, transakcje finansowania oraz inne umowy stanowił 0,9% całkowitej nieważonej wartości wpływów ujmowanych we wskaźniku pokrycia wpływów netto.

Na koniec grudnia 2017 roku Bank udzielił PKO Bankowi Hipotecznemu SA linie kredytowe o charakterze stand-by na łączną kwotę 2,4 mld PLN, z czego niewykorzystana kwota udzielonych zobowiązań wyniosła 0,9 mld PLN.

2.9.5. Raportowanie ryzyka płynności

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka płynności w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym, przy czym raporty kwartalne dotyczą także Grupy Kapitałowej Banku. Raporty zawierają informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko. Odbiorcami raportów są przede wszystkim: KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.

2.9.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka płynności

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej Banku są:

- 1) procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności plany awaryjne,
- 2) limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności,
- 3) transakcje depozytowe, lokacyjne, pochodne, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- 4) transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Metody zarządzania ryzykiem płynności w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez podmioty, dla których ryzyka płynności jest istotne. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych przez Bank.

Akceptowalny poziom ryzyka zarówno na poziomie Banku jak i Grupy Kapitałowej Banku określany jest w ramach Strategii zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA i Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Bank co najmniej raz do roku przeprowadza przegląd procesu zarządzania ryzykiem w celu weryfikacji spójności procesu zarządzania ryzykiem płynności z procesem zarządzania pozostałymi ryzykami, wymogami regulacyjnymi oraz odpowiedni do skali i złożoności ryzyka płynności na jaki narażony jest Bank, co zapewnia utrzymanie stałej skuteczności instrumentów zabezpieczających i środków ograniczających ryzyko. Dodatkowo skuteczność procesu zarządzania ryzykiem jest stale monitorowana w ramach raportów określonych w rozdziale 2.9.5 niniejszego Raportu.

2.10. Ryzyko operacyjne

2.10.1. Wstęp

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów lub zdarzeń zewnętrznych; obejmuje ryzyko prawne, nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej przez udoskonalanie efektywnych, dostosowanych do profilu i skali działalności mechanizmów identyfikacji, oceny, pomiaru, kontroli, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez każdego pracownika Grupy Kapitałowej Banku w zakresie swoich zadań i obowiązków i polega na zapobieganiu materializacji zdarzeń operacyjnych powstających przy obsłudze produktów, realizacji procesów i eksploatacji aplikacji oraz na reagowaniu na występujące zdarzenia operacyjne. Reagowanie obejmuje:

- 1) identyfikowanie zdarzeń oraz wyjaśnianie przyczyn ich powstawania,
- 2) określanie skutków zdarzeń operacyjnych,
- 3) rejestrowanie danych o zdarzeniach operacyjnych i ich skutkach,
- 4) monitorowanie informacji o zdarzeniach operacyjnych i ich skutkach,
- 5) likwidowanie negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- 6) wdrażanie działań naprawczych i prewencyjnych.

Profil ryzyka operacyjnego Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku rozumiany jako skala i struktura ekspozycji na ryzyko operacyjne, określony jest przez strategiczne limity tolerancji na ryzyko operacyjne.

Przepisy wewnętrzne Banku jednoznacznie określają podział kompetencji pomiędzy Radą Nadzorcą, a Zarządem w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym. Rada Nadzorcza, w ramach zarządzania ryzykiem operacyjnym, nadzoruje proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym:

- 1) zatwierdza strategiczne limity tolerancji na ryzyko operacyjne Banku i Grupy Kapitałowej Banku,
- 2) zatwierdza strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 3) ocenia proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, w szczególności na podstawie cyklicznych raportów ryzyka operacyjnego oraz wyników przeglądu strategii i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Zarząd, w ramach zarządzania ryzykiem operacyjnym, ustala proces zarządzania ryzykiem operacyjnym, w szczególności:

- 1) wyznacza cel zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 2) kształtuje strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 3) podejmuje uchwały w sprawie zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne oraz zmian i rozszerzeń podejścia AMA,
- 4) akceptuje wartość korekty kierowniczej, dotyczącej wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem AMA,
- 5) przyjmuje raporty i informacje na temat ryzyka operacyjnego.

Prawidłowość realizacji procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym weryfikowana jest cyklicznie w ramach:

- 1) przeglądu strategii i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym mającego na celu ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 2) samooceny utrzymania zgodności z wymogami dotyczącymi podejścia AMA,

- 3) walidacji podejścia AMA,
- 4) audytu wewnętrznego.

Podmioty wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Banku zarządzają ryzykiem operacyjnym spólnie z zasadami zarządzania tym ryzykiem w Banku, z uwzględnieniem zakresu i rodzaju powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Banku, specyfiki i skali działalności poszczególnych podmiotów.

2.10.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka operacyjnego

2.10.2.1. Identyfikacja, metoda pomiaru i oceny ryzyka operacyjnego

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem operacyjnym, Bank gromadzi dane wewnętrzne i zewnętrzne o zdarzeniach operacyjnych oraz przyczynach i skutkach ich powstania, dane o czynnikach otoczenia biznesowego, wyniki samooceny ryzyka operacyjnego, dane dotyczące wartości kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (*KRI*) oraz dane dotyczące jakości kontroli wewnętrznej.

Samoocena ryzyka operacyjnego obejmuje identyfikację i ocenę ryzyka operacyjnego dla produktów, procesów i aplikacji informatycznych Banku oraz zmian organizacyjnych i jest przeprowadzana cyklicznie oraz przed wprowadzaniem nowych lub zmienianych produktów, procesów i aplikacji Banku z wykorzystaniem zgromadzonych danych o zdarzeniach operacyjnych oraz informacji pozyskiwanych w trakcie pomiaru, monitorowania, współpracy z podmiotami Grupy Kapitałowej Banku oraz raportowania ryzyka operacyjnego, w tym audytów wewnętrznych oraz audytów bezpieczeństwa.

W 2017 roku decydujący wpływ na profil ryzyka operacyjnego Grupy Kapitałowej Banku miały: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa Qualia Development, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, oraz Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA. Pozostałe podmioty Grupy Kapitałowej Banku ze względu na ich znacznie mniejszą skalę oraz rodzaj działalności, generują jedynie ograniczone ryzyko operacyjne.

Pomiar ryzyka operacyjnego w Banku ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka operacyjnego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje:

- 1) obliczanie *KRI*,
- 2) obliczanie wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem AMA (Bank) oraz BIA (oddziały w Niemczech i w Czechach oraz podmioty Grupy Kapitałowej Banku objęte konsolidacją ostrożnościową),
- 3) testy warunków skrajnych,
- 4) obliczanie kapitału wewnętrznego dla Grupy Kapitałowej Banku.

Wymóg BIA w zakresie działalności prowadzonej przez Bank objętej podejściem BIA obliczany jest zgodnie z Rozporządzeniem CRR (część III, tytuł III) i dotyczy tej części działalności prowadzonej przez Bank, do której Bank posiada zezwolenie KNF uzyskane w związku z łączeniem podejścia BIA i AMA do obliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego.

Bank szacuje parametry rozkładów wykorzystywanych do pomiaru ryzyka operacyjnego na podstawie danych wewnętrznych i zewnętrznych o zdarzeniach operacyjnych. Algorytm szacowania tych parametrów uwzględnia progi strat, od których gromadzone są informacje o zdarzeniach operacyjnych. Wysokość progów dla zdarzeń wewnętrznych została ustalona z uwzględnieniem ekonomicznego kosztu gromadzenia informacji o zdarzeniach operacyjnych i ich wartości dodanej w pomiarze ryzyka operacyjnego. Wykorzystywane zewnętrzne dane o zdarzeniach operacyjnych pochodzą m. in. z systemu wymiany informacji na temat zdarzeń z obszaru ryzyka operacyjnego, prowadzonego przez Związek Banków Polskich (ZORO). Dodatkowo w pomiarze ryzyka operacyjnego uwzględniane są dane makroekonomiczne oraz dane obrazujące rozmiar działalności operacyjnej i biznesowej Banku.

Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem AMA odpowiada wartości zagrożonej na ryzyko operacyjne, powiększonej o wynik analizy scenariuszowej oraz skorygowanej o wartość korekty z tytułu zmian jakości kontroli wewnętrznej i korekty kierowniczej, zgodnie z poniższą formułą:

$$AMA = (LDA+AS)*(1+KW)+KK$$

gdzie:

- AMA - wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego (wymóg AMA),
- LDA - wartość zagrożona,
- AS - wynik analizy scenariuszowej,
- KW - korekta z tytułu zmian jakości kontroli wewnętrznej,
- KK - korekta kierownicza.

Miara wymogu AMA obejmuje potencjalnie poważne przypadki skrajne, osiągając normę ostrożnościową porównywalną z poziomem ufności 99,9% przez okres jednego roku.

Wyliczenia wartości zagrożonej dokonuje się za pomocą podejścia rozkładu strat (*LDA*). W ramach tego podejścia, na podstawie historycznych wewnętrznych i zewnętrznych danych o zdarzeniach operacyjnych oraz o otoczeniu operacyjnym, mierzy się potencjalną stratę, która nie zostanie przekroczona w ciągu najbliższego roku.

Celem analizy scenariuszowej jest uwzględnienie w wymogu AMA ryzyka operacyjnego związanego z typami zdarzeń operacyjnych, które nie zostały pokryte podejściem *LDA*.

Korekta z tytułu zmian jakości kontroli wewnętrznej pozwala na uwzględnienie możliwości pogorszenia jakości kontroli wewnętrznej w Banku skutkującej wzrostem częstotliwości lub dotkliwosti zdarzeń operacyjnych.

Celem korekty kierowniczej jest uwzględnienie w kalkulacji wymogu AMA nadzwyczajnych zdarzeń, które ze względu na swoją specyfikę nie zostały uwzględnione w wymogu AMA w ramach podejścia *LDA* ani w ramach analizy scenariuszowej.

W ramach pomiaru ryzyka przeprowadzane są testy warunków skrajnych, które dotyczą potencjalnych następstw realizacji skrajnie niekorzystnych, lecz możliwych, scenariuszy. Ma to na celu określenie wrażliwości wyników Banku na realizację scenariusza testowego oraz ustalenie czy wymóg AMA pokrywa łączną kwotę strat wynikających z realizacji tych scenariuszy. Dotychczasowe wyniki testów warunków skrajnych nie podważają dostatecznego konserwatywności wymogu AMA. Dodatkowo Bank dokonuje testowania wstecznego poprawności obliczonego wymogu AMA. Wyniki testowania wstecznego potwierdzają dostateczny konserwatywny wymóg AMA.

Departament Walidacji Modeli, jako niezależna komórka organizacyjna Centrali, cyklicznie dokonuje walidacji stosowanego podejścia AMA. Walidacja ma na celu niezależne zapewnienie, aby system pomiaru i zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku wraz z istotnymi składowymi funkcjonowały zgodnie z założeniami. Przedmiotem walidacji jest weryfikacja dokładności, obiektywności, konserwatywności oraz poprawności stosowanego przez Bank modelu pomiaru zgodnie z podejściem AMA.

2.10.2.2. Polityka ubezpieczeniowa Banku

W celu zminimalizowania niekorzystnych skutków finansowych zdarzeń operacyjnych PKO Bank Polski SA prowadzi politykę ubezpieczeniową polegającą na zapewnieniu ciągłej i efektywnej ochrony ubezpieczeniowej w zamian za akceptowalny poziom kosztów. PKO Bank Polski SA dąży do stosowania jednolitych zasad ubezpieczenia dla całej Grupy Kapitałowej Banku tak aby zoptymalizować zakres oraz koszty ochrony ubezpieczeniowej poprzez wykorzystanie efektu skali.

Program ubezpieczeniowy Banku jest na bieżąco monitorowany pod kątem identyfikacji potrzeby niezbędnych zmian.

2.10.2.3. Wpływ ubezpieczeń

Bank w obliczaniu wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego uwzględnia wpływ ubezpieczeń.

Wykorzystywane przez Bank do pomniejszenia wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego polisy ubezpieczeniowe spełniają kryteria określone w art. 323 Rozporządzenia CRR i są zgodne z przepisami wewnętrznymi Banku w zakresie wyliczenia wartości pomniejszeń wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ubezpieczeń. Polisy ubezpieczeniowe Banku dotyczą przede wszystkim ubezpieczenia mienia od wszystkich ryzyk oraz odpowiedzialności cywilnej Banku. Przy wyliczeniu pomniejszeń z tytułu posiadanych ubezpieczeń Bank uwzględnia udział własny oraz franszyzę.

Zgodnie z art. 323 Rozporządzenia CRR obniżenie wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu uznania ubezpieczeń i innych mechanizmów transferu ryzyka nie przekracza wartości 20% wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego przed uwzględnieniem technik ograniczania ryzyka.

2.10.3. Kontrola ryzyka operacyjnego

Celem kontroli ryzyka operacyjnego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka operacyjnego Banku i Grupy Kapitałowej Banku na ustalonym poziomie.

Kontrola ryzyka operacyjnego obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów ryzyka operacyjnego, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne, limitów strat oraz KRI, wraz z wartościami progowymi i krytycznymi.

Strategiczne limity tolerancji na ryzyko operacyjne określa Zarząd i zatwierdza Rada Nadzorcza. Dodatkowo Zarząd określa poziomy wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne dla Banku oraz dla Grupy Kapitałowej Banku, których przekroczenie jest sygnałem do podjęcia działań zarządczych ograniczających ryzyko operacyjne.

W Banku funkcjonuje system limitów strat przypisanych poszczególnym jednostkom organizacyjnym Banku i komórkom organizacyjnym Centrali lub pionom funkcjonalnym, którego celem jest określenie maksymalnego, dopuszczalnego poziomu ryzyka operacyjnego dla poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku i komórek organizacyjnych Centrali lub pionów funkcjonalnych, zapewniającego niedopuszczenie do przekroczenia strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne.

2.10.4. Monitorowanie ryzyka operacyjnego

Monitorowanie ryzyka operacyjnego ma na celu obserwację odchyleń od założonych punktów odniesienia (w szczególności limitów, wartości progowych, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń) w celu diagnozowania obszarów wymagających działań zarządczych.

Bank regularnie monitoruje w szczególności:

- 1) stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji dla Banku, Grupy Kapitałowej Banku oraz limitów strat na ryzyko operacyjne dla Banku,
- 2) zdarzenia operacyjne i ich skutki,
- 3) wyniki samooceny ryzyka operacyjnego,
- 4) wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem BIA w zakresie działalności oddziałów w Niemczech i w Czechach oraz zgodnie z podejściem AMA w zakresie pozostałej działalności prowadzonej przez Bank, a dla podmiotów Grupy Kapitałowej Banku objętych konsolidacją ostrożnościową zgodnie z podejściem BIA,
- 5) wyniki testów warunków skrajnych, w tym odwrotnych testów warunków skrajnych,
- 6) wartości KRI w relacji do wartości progowych i krytycznych,
- 7) poziom ryzyka dla Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku takich jak samoocena, KRI, limity strat,
- 8) skuteczność i terminowość podejmowanych działań zarządczych w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego,
- 9) działania zarządcze związane z występowaniem podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka operacyjnego oraz ich skuteczność w zakresie obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego.

2.10.5. Raportowanie ryzyka operacyjnego

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego prowadzi się na potrzeby wyższej kadry kierowniczej, KRO, KR, Zarządu oraz Rady Nadzorczej w cyklach miesięcznych i kwartalnych.

Odbiorcami informacji miesięcznych są KRO, wyższa kadra kierownicza, komórki organizacyjne Centrali oraz specjalistyczne jednostki organizacyjne odpowiedzialne za systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Informacja miesięczna zawiera w szczególności informacje o:

- 1) liczbie i skutkach zdarzeń operacyjnych,
- 2) strukturze zdarzeń operacyjnych,
- 3) wartościach KRI.

Odbiorcami raportów kwartalnych są KRO, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza. Raporty kwartalne zawierają w szczególności informacje na temat:

- 1) profilu ryzyka operacyjnego Banku wynikającego z procesu identyfikacji i oceny zagrożeń dla produktów, procesów i aplikacji Banku, pomiaru *LDA*,
- 2) poziomu ryzyka operacyjnego dla Banku, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym takich jak samoocena, *KRI*, limity strat,
- 3) wyników pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego,
- 4) działań podjętych celem ograniczenia ryzyka operacyjnego oraz oceny skuteczności podejmowanych działań w celu obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego.

2.10.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka operacyjnego

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym realizuje się na poziomie całego Banku oraz na poziomach poszczególnych obszarów systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu rozwiązań służących kontroli poziomu ryzyka operacyjnego, umożliwiającym realizację celów Banku. Głównymi obszarami systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym są:

- 1) bezpieczeństwo,
- 2) informatyka,
- 3) rozliczenia,
- 4) zasoby ludzkie,
- 5) działalność biznesowa,
- 6) administracja,
- 7) wsparcie (w szczególności zarządzanie ubezpieczeniami, powierzenie wykonania czynności podmiotom zewnętrznym, budowa i wdrażanie wewnętrznego modelu pomiaru ryzyka operacyjnego oraz systemów identyfikowania, oceny, monitorowania i limitowania ryzyka operacyjnego itp.).

Działania zarządcze podejmuje się w następujących przypadkach:

- 1) z inicjatywy KRO lub Zarządu,
- 2) z inicjatywy jednostek i komórek organizacyjnych Banku zarządzających ryzykiem operacyjnym,
- 3) gdy ryzyko operacyjne przekroczyło poziom ustalony przez Zarząd lub KRO.

W szczególności w przypadku, gdy poziom ryzyka operacyjnego osiągnął stan podwyższony lub wysoki Bank stosuje następujące podejścia i instrumenty zarządzania ryzykiem operacyjnym:

- 1) redukcja ryzyka – łagodzenie wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji przez wprowadzenie lub wzmocnienie instrumentów zarządzania ryzykiem operacyjnym takich jak:
  - a) instrumenty kontrolne (m.in. autoryzacja, kontrola wewnętrzna, rozdzielność funkcji),
  - b) instrumenty zarządzania zasobami ludzkimi (dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne),
  - c) ustalenie lub weryfikacja wartości progowych i krytycznych *KRI*,
  - d) ustalenie lub weryfikacja limitów ryzyka operacyjnego,
  - e) plany awaryjne,
- 2) transfer ryzyka – przeniesienie odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat na podmiot zewnętrzny:
  - a) ubezpieczenia,
  - b) outsourcing.
- 3) unikanie ryzyka – rezygnacja z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowanie prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka.

2.10.7. Poniesione straty i działania zarządcze ograniczające ryzyko operacyjne

W 2017 roku w Banku zostały ujawnione zdarzenia z tytułu ryzyka operacyjnego, z wyłączeniem strat powiązanych z procesem kredytowania, które obejmowały straty zaprezentowane w tabeli 2.32 na łączną kwotę netto w wysokości 16,55 mln PLN (63,86 mln PLN brutto).

Najistotniejsze zdarzenie operacyjne, niezwiązane z ryzykiem kredytowym, zostało ujawnione w kategorii Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi i polegało na dwukrotnej realizacji przelewu. Wszystkie środki zostały odzyskane w tym samym dniu. Bank podjął odpowiednie działania proceduralne ograniczające ryzyko operacyjne.

Tabela 2.32 Straty* z tytułu zdarzeń ujawnionych

PKO Bank Polski SA		2017	
Kategoria ogólna	Kategoria szczegółowa	Wysokość straty brutto**	Wysokość straty netto***
Oszustwa wewnętrzne	Działania nieuprawnione	0,20	0,04
	Kradzież i oszustwo	5,09	4,54
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	1,48	0,52
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	Obsługa klientów, ujawnianie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów	1,06	1,06
	Niewłaściwe praktyki biznesowe lub rynkowe	3,60	3,60
	Wady produktów	1,30	0,56
	Klasyfikacja klienta i ekspozycje	0,04	0,01
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	Systemy	1,23	0,01
Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	38,57	2,65
	Napływ i dokumentacja klientów	0,29	0,28
	Zarządzanie rachunkami klientów	0,71	0,16
	Sprzedawcy i dostawcy	0,28	0,14
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia	1,34	0,60
Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	8,65	2,38
Razem		63,86	16,55

* Straty nie uwzględniają strat z tytułu ryzyka operacyjnego powiązanych z ryzykiem kredytowym, które traktowane są jako straty ryzyka kredytowego do celów obliczania minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych

** Straty brutto według stanu na 31.12.2017 roku obejmują zgodnie z Rekomendacją M straty zrealizowane (np. rezerwy, odpisy, koszty) jak i straty niezrealizowane (straty potencjalne); nie uwzględniają z kolei odzysków bezpośrednich ani odzysków z tytułu mechanizmu transferu ryzyka

*** Straty netto według stanu na 31.12.2017 roku obejmują straty zrealizowane (np. rezerwy, odpisy, koszty)

W celu ograniczania strat z tytułu ryzyka operacyjnego w Banku podejmowane są działania zarządcze mające zarówno charakter doraźny, jak i systemowy. Działania doraźne obejmują bezpośrednie reagowanie na identyfikowane źródła ryzyka, niwelowanie nieprawidłowości o charakterze odwracalnym oraz odzyskiwanie utraconych środków. Na działania systemowe składają się m.in. zabezpieczenia systemów informatycznych, doskonalenie sposobów autoryzacji transakcji, blokowanie przelewów na rachunki zidentyfikowane jako przestępcze, rozwój systemu antyfraudowego, doskonalenie procesów, optymalizacja kontroli wewnętrznej, szkolenia, transfer ryzyka (ubezpieczenia, outsourcing).

Bank stale podnosi zabezpieczenia systemów IT, w szczególności w zakresie aplikacji wykorzystywanych przez klientów Banku - dotyczy to m.in. aktywnego zwalczania stron phishingowych podszywających się pod serwisy Banku, śledzenie rozwoju złośliwego oprogramowania atakującego klientów Banku, rozwoju mechanizmów detekcji zainfekowanych komputerów klientów oraz doskonalenia reguł i rozszerzenia zakresu prowadzonego monitoringu transakcji elektronicznych. W 2017 roku wprowadzono obrazek antyphishingowy w procesie logowania do serwisów internetowych Banku. Kontynuowane były prace nad doskonaleniem funkcjonalności polegającej na definiowaniu limitów płatności zlecanych poprzez bankowość internetową oraz możliwością samodzielnego zarządzania nimi przez klientów z poziomu serwisu www. Całkowite wdrożenie ww. funkcjonalności dla wszystkich segmentów klientów planowane jest na II kwartał 2018 roku. W celu ograniczenia ryzyka związanego z operacjami kartowymi w Internecie w 2017 roku wszystkie produkty kartowe Banku zostały objęte uruchomioną w 2016 roku usługą 3D-Secure jako obowiązkową metodą autoryzacji transakcji internetowych wykonywanych przy użyciu karty.

Podniesieniu poziomu bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni służy także współpraca z Microsoft w ramach programu *Enterprise Customers Cyber Threat Intelligence Program (ECCTIP)*, w ramach której prowadzona jest wymiana informacji dotyczących potencjalnych zagrożeń.

Dodatkowo przedstawiciele Banku angażują się w prace realizowane w ramach Bankowego Centrum Cyberbezpieczeństwa (BCC), działającego w ramach Związku Banków Polskich. Celem BCC jest realizacja kompleksowych i długofalowych działań na kilku poziomach: wewnątrzsektorowym, międzysektorowym (m.in. współpraca z instytucjami z sektora telekomunikacji, transportu czy energetyki), ogólnokrajowym (współpraca z administracją państwową, organami ścigania) i międzynarodowym, zmierzających do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa bankowości mobilnej i elektronicznej oraz przygotowanie narzędzi (struktury, procedury, mechanizmy wymiany informacji) umożliwiających zarządzanie sytuacją kryzysową (np. w przypadku zmasowanego ataku cyberprzestępców na sektor bankowy).

W lipcu 2017 roku CERT Banku (z ang. *Computer Emergency Response Team*) jako pierwszy w polskim sektorze bankowym otrzymał akredytację na członka środowiska europejskich zespołów CERT, w ramach rejestru i systemu autoryzacji prowadzonego przez *GÉANT TF-CSIRT Trusted Introducer*. Zespół działający w Banku jest również pierwszym, w polskiej branży finansowej, członkiem elitarniej inicjatywy *FIRST (Forum of Incident Response and Security Teams)*, która jest światową organizacją zrzeszającą zespoły reagowania na incydenty teleinformatyczne.

Dołączenie do międzynarodowych organizacji pozwala zespołowi CERT Banku na bardziej skuteczne i szybsze reagowanie na zagrożenia cyberbezpieczeństwa poprzez współpracę operacyjną oraz wymianę doświadczeń i wiedzy z podobnymi jednostkami na całym świecie. Członkostwo jest również potwierdzeniem wysokiego poziomu realizowanych usług oraz uznaniem dla profesjonalizmu i umiejętności w zakresie zapewniania

bezpieczeństwa informatycznego Banku. Przekłada się to na postrzeganie Banku jako organizacji spełniającej najwyższe standardy nie tylko krajowe, ale również międzynarodowe w zakresie cyberbezpieczeństwa.

Zespół CERT Banku realizuje strategię w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa informatycznego usług świadczonych przez Bank. Pozycja, jaką na rynku ma Bank, szeroki zakres jego działalności, stale rosnąca liczba zagrożeń i pojawiające się oraz rozwijane przez Bank innowacyjne rozwiązania informatyczne wymagają ciągłego rozwoju CERT. CERT Banku jest wiodącym uczestnikiem Bankowego Centrum Cyberbezpieczeństwa, jak również aktywnie prowadzi działalność w ramach powołanego w 2016 roku Narodowego Centrum Cyberbezpieczeństwa, co ma bezpośrednie przełożenie na wzrost bezpieczeństwa firm i instytucji działających w Polsce.

W ramach współpracy w zakresie wymiany informacji o zagrożeniach, w 2017 roku Bank wdrożył platformę MISP (*Malware Information Sharing Platform & Threat Sharing*), która jest systemem służącym do efektywnego gromadzenia oraz wymiany informacji o incydentach i zagrożeniach sieciowych, hostowych, fraudowych rachunkach bankowych i innych (tzw. *IoC - Indicators of Compromise*). Dane zgromadzone na platformie MISP, zawierające techniczne i nietechniczne informacje o złośliwym oprogramowaniu, incydentach czy atakach phishingowych są automatycznie korelowane na podstawie wspólnych cech, co znacznie ułatwia prowadzenie obsługi incydentów bezpieczeństwa. W szczególności MISP umożliwia wymianę danych pomiędzy podmiotami Grupy Kapitałowej Banku. Ponadto platforma umożliwia pozyskiwanie danych o trendach i nowych zagrożeniach z CIRCL - *The Computer Incident Response Center Luxembourg* oraz NICP - instytucji biorących udział w *NATO Industry Cyber Partnership*, którego członkiem jest PKO Bank Polski SA, jedyny bank z Polski.

Dodatkowo PKO Bank Polski SA, wraz z Politechniką Gdańską i firmą Microsystem, realizuje projekt badawczy związany z przygotowaniem pierwszego w polskiej bankowości kompleksowego rozwiązania biometrycznego. Celem badania jest opracowanie innowacyjnej technologii, która bezpiecznie i skutecznie zweryfikuje daną osobę na podstawie jej niepowtarzalnych cech fizycznych czy behawioralnych.

Wykorzystanie danych biometrycznych w bankowości wprowadzi nową jakość w podejściu do bezpieczeństwa, szybkości autoryzacji oraz kosztów obsługi klienta. Zastosowana technologia jest bezpieczna i odporna na fałszerstwa. Danych biometrycznych nie da się skopiować i wykorzystać przez osoby trzecie. Rozwiązanie przygotowywane przez Bank będzie uzupełnieniem dotychczasowych metod autoryzacji oraz punktem wyjścia do prac nad nowymi technologiami wykorzystywanymi w bankowości.

W zakresie fizycznego bezpieczeństwa obiektów oraz przechowywanych w nich wartości pieniężnych i przetwarzanych informacji, w Banku stosowane są zabezpieczenia techniczne (budowlane, mechaniczne i elektroniczne), ochrona fizyczna stacjonarna oraz zdalna ochrona w formie monitorowania sygnałów alarmowych z zapewnionym dojazdem grup interwencyjnych. Bieżące działania Banku w zakresie ochrony fizycznej i monitorowania sygnałów alarmowych oraz realizowane zabezpieczenia techniczne mają na celu minimalizację zagrożeń związanych z przechowywaniem znacznych ilości gotówki, zwłaszcza napadom i włamaniom oraz innym zagrożeniom fizycznego bezpieczeństwa, jak pożary, zniszczenia mienia, wandalizm i terroryzm. Zabezpieczenia techniczne i ochrona fizyczna podnoszą jednocześnie bezpieczeństwo infrastruktury teleinformatycznej Banku oraz przetwarzanych w Banku informacji, zwłaszcza stanowiących tajemnicę bankową i dane osobowe. Zabezpieczenie techniczne obiektów Banku i stacjonarna ochrona fizyczna oraz monitorowanie sygnałów alarmowych zapewniają poziom bezpieczeństwa wymagany przepisami prawa i adekwatny do oceny ryzyka operacyjnego. Bezpieczeństwo wewnątrz obiektów zapewniane jest poprzez fizyczne ograniczenie i kontrolę dostępu osób do stref chronionych, w których przechowywane są wartości pieniężne i depozyty oraz przetwarzania danych chronionych i kluczowe elementy Sieci Informatycznej Banku, poprzez stosowanie systemów alarmowych, systemów kontroli dostępu i systemów telewizji dozorowej.

2.11. Ryzyko biznesowe

2.11.1. Wstęp

Ryzyko biznesowe (strategiczne) to ryzyko nieosiągnięcia założonych celów finansowych, w tym poniesienia strat, wynikające z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany.

Celem zarządzania ryzykiem biznesowym jest utrzymywanie na akceptowalnym poziomie potencjalnych, negatywnych konsekwencji finansowych wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, z podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym.

2.11.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka biznesowego

Identyfikacja ryzyka biznesowego polega na rozpoznaniu i określeniu czynników zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Grupy Kapitałowej Banku i które mogą znacznie wpływać na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku, powstanie lub zmianę wysokości przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej Banku. Identyfikacja ryzyka biznesowego odbywa się poprzez jakościową ocenę ryzyka biznesowego oraz identyfikację i analizę czynników, które miały wpływ na znaczne odchylenia realizacji przychodów oraz kosztów od ich prognozowanych wartości.

Pomiar ryzyka biznesowego ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka biznesowego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka biznesowego obejmuje:

- 1) wyliczenie kapitału wewnętrznego,
- 2) przeprowadzanie testów warunków skrajnych (*stress testów*),
- 3) przeprowadzanie odwrotnych testów warunków skrajnych.

Ocena poziomu ryzyka biznesowego dokonywana jest w ujęciu kwartalnym, w oparciu o:

- 1) poziom wyliczonych strategicznych limitów tolerancji,
- 2) jakościową ocenę ryzyka biznesowego,
- 3) wyniki pomiaru kapitału wewnętrznego na ryzyko biznesowe.

2.11.3. Kontrola ryzyka biznesowego

Celem kontroli ryzyka biznesowego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka biznesowego Grupy Kapitałowej Banku na akceptowalnym poziomie.

Kontrola ryzyka biznesowego obejmuje ustalenie i cykliczny przegląd mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów tolerancji na ryzyko biznesowe, wraz z jego wartościami progowymi i krytycznymi, adekwatnymi do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej Banku.

2.11.4. Monitorowanie ryzyka biznesowego

Celem monitorowania ryzyka biznesowego jest diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Monitorowaniu podlegają w szczególności:

- 1) strategiczne limity tolerancji na ryzyko biznesowe,
- 2) wyniki testów warunków skrajnych,
- 3) wyniki odwrotnych testów warunków skrajnych,
- 4) poziom kapitału wewnętrznego,
- 5) odchylenia realizacji ryzyka biznesowego od prognozy,
- 6) wyniki jakościowej oceny ryzyka biznesowego.

2.11.5. Raportowanie ryzyka biznesowego

Raportowanie ryzyka biznesowego Grupy Kapitałowej Banku prowadzone jest w okresach kwartalnych. Odbiorcami raportów ryzyka biznesowego są KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza. Raporty zawierają m.in. wyniki pomiaru ryzyka biznesowego, w szczególności kapitał wewnętrzny, stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe, wyniki jakościowej oceny ryzyka biznesowego, prognozę kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka biznesowego, testowanie wsteczne prognozy oraz wyniki monitoringu wysokości przychodów i kosztów Banku, wyniki testów warunków skrajnych oraz odwrotnych testów warunków skrajnych, wyniki corocznej oceny adekwatności i skuteczności zarządzania ryzykiem, w tym przeglądu procesu zarządzania ryzykiem biznesowym, informacje na temat ryzyka biznesowego w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku, w szczególności kapitał wewnętrzny oraz stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe.

2.11.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka biznesowego

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- 1) weryfikacji i aktualizacji kwartalnych prognoz finansowych, z uwzględnieniem działań zmierzających do ograniczenia poziomu ryzyka biznesowego,
- 2) monitorowaniu poziomu strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe.

2.12. Ryzyko modeli

2.12.1. Wstęp

Ryzyko modeli jest to ryzyko poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli. W ramach Grupy Kapitałowej Banku ryzyko modeli zarządzane jest zarówno na poziomie danego podmiotu Grupy Kapitałowej Banku (właściciela modelu), jak i na poziomie Banku jako podmiotu dominującego Grupy Kapitałowej Banku.

Celem zarządzania ryzykiem modeli jest ograniczanie ryzyka poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli poprzez odpowiednio zdefiniowany i realizowany proces zarządzania modelami.

Wszystkie modele istotne w Banku oraz modele podmiotów Grupy Kapitałowej Banku istotne dla Grupy Kapitałowej Banku objęte są procesem regularnej, niezależnej walidacji przeprowadzanej przez jednostkę walidacyjną PKO Banku Polskiego SA.

2.12.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka modeli

Identyfikacja ryzyka modeli polega w szczególności na:

- 1) gromadzeniu informacji o wykorzystywanych, a także planowanych do wdrożenia modelach,
- 2) cyklicznym określaniu istotności modeli.

Ocena ryzyka modeli ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka modeli. Oceny dokonuje się na poziomie pojedynczego modelu, a także w ujęciu zagregowanym na poziomie poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku.

2.12.3. Kontrola ryzyka modeli

Celem kontroli ryzyka modeli jest utrzymanie zagregowanej oceny ryzyka modeli na poziomie akceptowanym przez Grupę Kapitałową Banku. Kontrola ryzyka modeli polega na określeniu mechanizmów wykorzystywanych do diagnozowania poziomu ryzyka modeli oraz narzędzi ograniczania poziomu tego ryzyka. W ramach narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania ryzyka modeli wyróżnia się w szczególności strategiczny limit tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowe ryzyka modeli.

2.12.4. Monitorowanie i raportowanie ryzyka modeli

Celem monitorowania ryzyka modeli jest diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Monitorowanie ryzyka modeli, obejmuje w szczególności:

- 1) aktualizację poziomu ryzyka modeli,
- 2) ocenę wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowych ryzyka modeli,
- 3) weryfikację statusu wykonania oraz ocenę skuteczności realizacji działań w ramach ograniczania ryzyka modeli.

Wyniki monitorowania są cyklicznie prezentowane w raportach skierowanych do KR, Zarządu, Rady Nadzorczej i zawierają kompleksową ocenę ryzyka modeli, a w szczególności:

- 1) informacje o stopniu wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli,
- 2) informacje o poziomie ryzyka modeli (w ujęciu jednostkowym i skonsolidowanym),
- 3) mapę ryzyka modeli,
- 4) ocenę skuteczności zaleceń podejmowanych w celu obniżenia poziomu ryzyka modeli,
- 5) ewentualne propozycje nowych działań zarządczych ograniczających ryzyko modeli.

2.12.5. Działania zarządcze dotyczące ryzyka modeli

Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem modeli oraz poziomu tego ryzyka, w szczególności poprzez ustalanie akceptowalnych poziomów ryzyka oraz podejmowanie decyzji o zastosowaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem modeli.

2.13. Ryzyko zmian makroekonomicznych

2.13.1. Wstęp

Ryzyko zmian makroekonomicznych jest to ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych.

Celem zarządzania ryzykiem zmian makroekonomicznych jest identyfikacja czynników makroekonomicznych mających znaczący wpływ na działalność Grupy Kapitałowej Banku oraz podejmowanie działań mających na celu ograniczenie niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku.

2.13.2. Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka zmian makroekonomicznych

Identyfikacja ryzyka zmian makroekonomicznych polega na określeniu scenariuszy potencjalnych zmian makroekonomicznych oraz określeniu czynników ryzyka mających największy wpływ na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku. Ryzyko zmian makroekonomicznych powstaje w wyniku oddziaływania czynników zależnych (w szczególności struktura bilansu i plany reakcji przygotowywane na potrzeby scenariuszy stresowych) i niezależnych od działań Grupy Kapitałowej Banku (czynniki makroekonomiczne). Grupa Kapitałowa Banku identyfikuje czynniki wpływające na poziom ryzyka zmian makroekonomicznych w trakcie przeprowadzania kompleksowych testów warunków skrajnych.

Pomiar ryzyka zmian makroekonomicznych ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka zmian makroekonomicznych i obejmuje:

- 1) wyznaczenie w ramach kompleksowych testów warunków skrajnych wyniku finansowego wraz z jego składowymi oraz miar ryzyka,
- 2) przeprowadzanie odwrotnych testów warunków skrajnych,
- 3) wyliczanie kapitału wewnętrznego.

Ocena poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych dokonywana jest w cyklu rocznym, w oparciu o wyniki cyklicznych kompleksowych testów warunków skrajnych. Poziom ryzyka zmian makroekonomicznych określa się jako umiarkowany, podwyższony lub wysoki.

2.13.3. Kontrola ryzyka zmian makroekonomicznych

Celem kontroli ryzyka zmian makroekonomicznych jest dążenie do ograniczenia niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku.

Kontrola ryzyka zmian makroekonomicznych polega na określeniu dostosowanego do skali działalności Grupy Kapitałowej Banku dopuszczalnego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych i jego wpływu na funkcjonowanie i sytuację finansową Grupy Kapitałowej Banku. Dopuszczalny poziom ryzyka zmian makroekonomicznych oznacza sytuację, w której wyniki kompleksowych testów warunków skrajnych nie wskazują na konieczność podejmowania działań naprawczych, lub działania naprawcze, konieczne do podjęcia będą wystarczające do poprawy sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej Banku.

2.13.4. Monitorowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Monitorowanie ryzyka zmian makroekonomicznych polega na analizie sytuacji makroekonomicznej, czynników makroekonomicznych, na które Grupa Kapitałowa Banku jest wrażliwa, poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych oraz wyników kompleksowych testów warunków skrajnych.

2.13.5. Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych

Raportowanie ryzyka zmian makroekonomicznych realizowane jest w cyklu kwartalnym w postaci raportu przekazywanego KZAP, KR, Zarządowi, Komitetowi ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Radzie Nadzorczej. Raport prezentuje w szczególności:

- 1) wyniki pomiaru ryzyka zmian makroekonomicznych, w szczególności kapitał wewnętrzny,
- 2) poziom ryzyka zmian makroekonomicznych,
- 3) wyniki kompleksowych testów warunków skrajnych,
- 4) wyniki odwrotnych testów warunków skrajnych.

2.13.6. Działania zarządcze dotyczące ryzyka zmian makroekonomicznych

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- 1) ustaleniu akceptowalnych poziomów ryzyka,
- 2) podjęciu działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka w przypadku wystąpienia podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych.

2.14. Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA

W PKO Banku Hipotecznym SA obowiązuje system zarządzania ryzykiem spójny z systemem obowiązującym w Grupie Kapitałowej Banku. Specjalistyczny charakter banku hipotecznego sprawia, że:

- 1) zarządzanie ryzykiem kredytowym dotyczy głównie kompetencji w zakresie segmentu kredytów hipotecznych, oceny zdolności kredytowej klienta detalicznego i oceny bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości (BHWN),
- 2) głównym źródłem finansowania jest emisja długoterminowych listów zastawnych, kompetencje w zakresie zarządzania płynnością koncentrują się w obszarze emisji instrumentów na krajowym i zagranicznym rynku długu zabezpieczonego.

PKO Bank Hipoteczny SA buduje portfel kredytów hipotecznych w drodze sprzedaży agencyjnej oraz nabywania wierzytelności od podmiotu dominującego. Portfel kredytów hipotecznych stanowi podstawę puli zabezpieczającej emisję listów zastawnych.

Bankowo-hipoteczna wartość nieruchomości jest to ustalona przez PKO Bank Hipoteczny SA wartość, która w ocenie banku odzwierciedla poziom ryzyka związanego z nieruchomością jako przedmiotem zabezpieczenia udzielanych kredytów oraz służy do określenia kwoty, do jakiej może być udzielony kredyt zabezpieczony hipoteką na danej nieruchomości lub do decyzji, czy wierzytelność zabezpieczona na przedmiotowej nieruchomości może być nabyta przez bank.

PKO Bank Hipoteczny SA ustala BHWN w oparciu o ekspertyzę bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości, która jest wykonywana z zachowaniem należytej staranności i ostrożności, uwzględniając jedynie te cechy nieruchomości i nakłady konieczne do jej budowy, które będą miały charakter trwały i przy założeniu racjonalnej eksploatacji będą możliwe do uzyskania przez każdego posiadacza nieruchomości. W ekspertyzie, sporządzonej na określonej dacie, udokumentowane są założenia i parametry przyjęte do analizy, proces ustalania BHWN i wynikająca z niego propozycja BHWN. Ekspertyza uwzględnia analizy i prognozy dotyczące parametrów specyficznych dla danej nieruchomości, które mają wpływ na ocenę ryzyka kredytowego, a także czynniki o charakterze ogólnym np. rozwój liczby ludności, stopę bezrobocia, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Hipoteczny list zastawny to dłużny papier wartościowy imienny lub na okaziciela, emitowany przez banki hipoteczne, którego podstawą emisji jest pula wierzytelności zabezpieczonych hipoteką. Listy zastawne są emitowane głównie na dłuższe terminy, stanowią więc źródło długoterminowego finansowania dla Grupy Kapitałowej Banku.

Model biznesowy PKO Banku Hipotecznego SA zakłada wysoki udział listów zastawnych w strukturze finansowania. List zastawny jest stabilnym źródłem finansowania, ale balonowy charakter wykupu sprawia, że w większości przypadków w chwili wykupu powstaje potrzeba zastąpienia tego finansowania kolejnymi emisjami lub alternatywnym źródłem finansowania. W procesie zarządzania płynnością finansową PKO Bank Hipoteczny SA zwraca szczególną uwagę na dopasowanie terminów przepływów i możliwości odnowienia źródeł finansowania w momentach wymagalności znacznych wartościowo pasywów (wykup listów zastawnych).

3. Fundusze własne

Fundusze własne na potrzeby adekwatności kapitałowej wyliczane są zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe, części drugiej Rozporządzenia CRR oraz aktami wykonawczymi do Rozporządzenia CRR.

Fundusze własne Grupy Kapitałowej Banku składają się z kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier II. W Grupie Kapitałowej Banku nie są identyfikowane elementy dodatkowego kapitału Tier I.

W skład kapitału podstawowego Tier I wchodzi:

- 1) kapitał zakładowy, prezentowany zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego według wartości nominalnej,
- 2) kapitał zapasowy, tworzony z corocznych odpisów z zysku netto i przeznaczony na pokrycie strat bilansowych, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Grupy,
- 3) kapitał rezerwowy, tworzony niezależnie od kapitału zapasowego z corocznych odpisów z zysku netto w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie (zwane dalej „WZ”) i przeznaczony wyłącznie na pokrycie mogących powstać strat bilansowych,
- 4) inne skumulowane całkowite dochody (z wyłączeniem zysków i strat dotyczących zabezpieczenia przepływów pieniężnych), przy czym niezrealizowane zyski i straty na instrumentach zaliczonych do portfela DDS (dostępnych do sprzedaży) ujmowane były w okresie przejściowym (do końca roku 2017) w wysokości określonej przez ustawę Prawo bankowe,
- 5) fundusz ogólnego ryzyka, tworzony z odpisów z zysku netto w wysokości uchwalonej przez WZ i przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyka działalności bankowej,
- 6) zyski zatrzymane (niepodzielony wynik z lat ubiegłych),
- 7) wynik finansowy netto w trakcie zatwierdzania oraz wynik netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczony zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszony o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłego rewidenta; warunkiem zaliczenia wyniku do funduszy własnych jest jego zatwierdzenie przez WZ lub przed zatwierdzeniem przez WZ, uzyskanie zgody KNF na jego zaliczenie do funduszy własnych.

Kapitał podstawowy Tier I pomniejsza się o:

- 1) straty za bieżący rok obrotowy,
- 2) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej po pomniejszeniu o kwotę powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, odliczana kwota zawiera wartość firmy uwzględnioną w wycenie znacznych inwestycji,
- 3) dodatkowe korekty wartości aktywów wycenianych według wartości godziwej, które wynikają ze stosowania wymogów w zakresie ostrożnej wyceny i odliczane są od kapitału podstawowego Tier I,
- 4) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i nie wynikające z różnic przejściowych, przy czym w okresie przejściowym (do końca roku 2017) ujmowane były w wysokości określonej przez ustawę Prawo bankowe,
- 5) dodatkowe korekty wartości godziwej zobowiązań oraz instrumentów pochodnych będących zobowiązaniami, wynikające z własnego ryzyka kredytowego Banku, przy czym w okresie przejściowym (do końca roku 2017) ujmowane były w wysokości określonej przez ustawę Prawo bankowe,
- 6) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych, w kwocie przekraczającej 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7),
- 7) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego, jeżeli Grupa Kapitałowej Banku nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału podstawowego Tier I lub instrumentów w Tier II tych podmiotów, o ile ich suma przekracza 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5),
- 8) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego, jeżeli Grupa Kapitałowa Banku dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału podstawowego Tier I tych podmiotów, których suma przekracza 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7),
- 9) kwotę, o jaką suma:
  - a) aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego opartych na przyszłej rentowności i wynikających z różnic przejściowych, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (obliczonego po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7) oraz
  - b) zaangażowań kapitałowych bezpośrednich i pośrednich w podmioty sektora finansowego, jeżeli Grupa Kapitałowej Banku dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażonych w postaci posiadanych akcji lub udziałów lub instrumentów kapitału podstawowego Tier I tych podmiotów, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (obliczonego po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7),przekracza równowartość 17,65% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (wyliczonego z uwzględnieniem wszystkich pomniejszeń określonych w pkt 1-7); kwota poniżej progu (17,65%) jest uwzględniana w ekspozycjach ważonych ryzykiem,
- 10) w okresie przejściowym określonym w Rozporządzeniu CRR (do końca roku 2017), na zasadzie odstępstwa od pkt 9, stosuje się pomniejszenie kapitału podstawowego Tier I o kwotę, o jaką suma:
  - a) aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego opartych na przyszłej rentowności i wynikających z różnic przejściowych, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (obliczonego po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-4 i 6) oraz
  - b) zaangażowań kapitałowych w podmioty sektora finansowego, jeżeli Grupa Kapitałowa Banku dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażonych w postaci posiadanych akcji lub udziałów lub innych instrumentów kapitału podstawowego Tier I tych podmiotów, do wysokości 10% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku (obliczonego po uwzględnieniu pomniejszeń o kwoty określone w pkt 1-5 i 7),przekracza próg 15% kapitału podstawowego Tier I Grupy Kapitałowej Banku.

Kwota poniżej progu (15%) jest uwzględniana w aktywach ważonych ryzykiem.

W skład kapitału Tier II wchodzi zobowiązania podporządkowane, rozumiane jako zobowiązania z tytułu przyjęcia przez Bank, w kwocie i na zasadach ustalonych w decyzji KNF wydawanej na wniosek Banku, środków pieniężnych spełniających warunki określone w art. 63 Rozporządzenia CRR.

Kapitał Tier II pomniejszany jest o:

- 1) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego w postaci instrumentów kapitału Tier II tych podmiotów, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty,
- 2) zaangażowania kapitałowe bezpośrednie i pośrednie w podmioty sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty, wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału Tier II, o ile łączna kwota tych zaangażowań przekracza 10% kapitału podstawowego Tier I Banku,

- 3) w przypadku, gdyby wartość pomniejszeń, o których mowa w pkt 1 i 2 obniżyłaby wartość kapitału Tier II poniżej zera, wartość nadwyżki tych pomniejszeń ponad wartość kapitału Tier II odejmuje się od kapitału podstawowego Tier I.

W okresie przejściowym określonym w Rozporządzeniu CRR (do końca roku 2017) na zasadzie odstępstwa, rezydualne kwoty określone przez ustawę Prawo bankowe, odlicza się w połowie od kapitału podstawowego Tier I oraz w połowie od kapitału Tier II.

Zgodnie z wymogiem Rozporządzenia Wykonawczego 1423/2013, tabela 3.1 przedstawia uzgodnienia pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej wykorzystywanych do obliczania funduszy własnych z regulacyjnymi funduszami własnymi według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Tabela 3.1. Uzgodnienie pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej wykorzystywanych do obliczania funduszy własnych z regulacyjnymi funduszami własnymi

	2017				
	Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone według MSSF	Dekonsolidacja spółek nieobjętych konsolidacją ostrożnościową	Konsolidacja ostrożnościowa/Sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone zgodnie z Rozporządzeniem CRR	Pozycje nieujmowane w regulacyjnych funduszach własnych	Pozycje ujmowane w regulacyjnych funduszach własnych
Aktywa					
Wartości niematerialne	3 242	-187	3 055	-242	2 813
Zobowiązania					
Zobowiązania podporządkowane	1 720	0	1 720	-20	1 700
Kapitały					
Kapitał zakładowy	1 250	0	1 250	0	1 250
Kapitał zapasowy	27 374	-74	27 300	0	27 300
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 645	-55	3 590	0	3 590
Fundusz ogólnego ryzyka	1 070	0	1 070	0	1 070
Inne dochody całkowite	-110	-4	-114	41	-73
Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	272	-3	269	-75	194
Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniędzy	-116	0	-116	116	0
Różnice kursowe z przeliczenia	-257	-1	-258	0	-258
Zyski i straty aktuarialne	-9	-1	-10	0	-10
Udziały w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej	0	0	0	0	0
Zysk roku bieżącego	3 104	-28	3 076	-3 076	0
Wynik z lat ubiegłych	-66	303	237	1 822	2 059
Udziały niekontrolujące	-11	11	0	0	0
Kapitał własny razem	36 256	154	36 410	-1 213	35 198
Dodatkowe odliczenia					-58
Dodatkowe korekty aktywów wycenianych do wartości godziwej					-58
Aktywa z tytułu podatku odroczonego, które są uzależnione od przyszłej rentowności, ale nie pochodzą z różnic przejściowych					0
Fundusze własne ogółem przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego					34 026

Zgodnie z wymogiem Rozporządzenia Wykonawczego 1423/2013 tabela nr 3.2 przedstawia informacje na temat charakteru i kwot poszczególnych pozycji funduszy własnych wykorzystanych do obliczenia łącznego współczynnika kapitałowego na 31 grudnia 2017 roku. Wiersze zostały pominięte tylko w przypadku, gdy ich wartość wyniosła 0.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Tabela 3.2. Fundusze własne wykorzystane do obliczenia współczynników kapitałowych w ujęciu skonsolidowanym

Kapitał podstawowy Tier I: instrumenty i kapitały rezerwowe		(A) Kwota w dniu ujawnienia	(B) Odniesienie do artykułu Rozporządzenia (UE) nr 575/2013
1	Instrumenty kapitałowe i związane z nim ažio emisyjne	1 250	Art. 26 ust. 1 lit. a) i b)
	w tym: instrument typu 1 Seria A akcje zwykłe imienne	313	
	w tym: instrument typu 2 Seria A akcje zwykłe na okaziciela	198	
	w tym: instrument typu 3 Seria B akcje zwykłe na okaziciela	105	
	w tym: instrument typu 4 Seria C akcje zwykłe na okaziciela	385	
	w tym: instrument typu 5 Seria D akcje zwykłe na okaziciela	250	
2	Zyski zatrzymane	2 059	Art. 26 ust. 1 lit. c), Art. 28
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe)	30 778	Art. 26 ust. 1 lit. d) i e)
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	1 070	Art. 26 ust. 1 lit f)
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	35 157	Art. 26
Kapitał podstawowy Tier I: korekty regulacyjne			
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-49	Art. 34
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-2 813	Art. 36 ust. 1 lit. b)
10	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności z wyłączeniem aktywów wynikających z różnic przejściowych (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)	0	Art. 36 ust. 1 lit. c), Art. 38
11	Kapitały rezerwowe odzwierciedlające wartość godziwą związane z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	115	Art. 33 ust. 1 lit a)
14	Zyski lub straty z tytułu zobowiązań, wycenione według wartości godziwej, które wynikają ze zmian zdolności kredytowej Instytucji	-11	Art. 33 ust. 1 lit c)
26	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału podstawowego Tier I pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR.	2	Art. 469 ust. 1 lit. a) i b), Art. 472 ust. 5, Art. 468 ust. 4, Art. 472 ust. 2, Art. 478
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468;	-75	Art. 467, Art. 468
	w tym: ...filtr dla niezrealizowanego zysku 1	-54	Art. 467
	w tym: ...filtr dla niezrealizowanego zysku 2	-20	Art. 467
	w tym: ...filtr dla niezrealizowanego zysku 3	0	Art. 467
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-2 831	

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

29	Kapitał podstawowy Tier I	32 326	Art. 50
Kapitał dodatkowy Tier I: korekty regulacyjne			
45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	32 326	Art. 25
Kapitał Tier II: instrumenty i rezerwy			
46	Instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne	1 700	Art. 62 lit. a), Art. 63
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	1 700	Art. 62
Kapitał Tier II: korekty regulacyjne			
58	Kapitał Tier II	1 700	Art. 71
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	34 026	Art. 72
Współczynniki i bufor kapitałowe			
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,50%	Art. 92 ust. 1 lit. a)
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	16,50%	Art. 92 ust. 1 lit b)
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	17,37%	Art. 92 ust. 1 lit c)
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji (wymóg dotyczący kapitału podstawowego Tier I zgodnie z art. 92 ust. 1 lit. a) powiększony o wymogi utrzymywania bufora zabezpieczającego i antycyklicznego, jak również bufor ryzyka systemowego oraz bufor instytucji o znaczeniu systemowym wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	2,00%	
65	w tym: wymóg utrzymywania bufora zabezpieczającego	1,25%	
66	w tym: wymóg utrzymywania bufora antycyklicznego		
67	w tym: wymóg utrzymywania bufora ryzyka systemowego		
67a	w tym: bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym	0,75%	
68	Kapitał podstawowy Tier I dostępny w celu pokrycia buforów (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	8,50%	
Kwoty poniżej progów odliczeń (przed waznieniem ryzyka)			
72	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe podmiotów sektora finansowego, jeżeli Grupa nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10% oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	216	Art. 36 ust. 1 lit. h), Art. 46 ust. 4
73	Posiadane przez Grupę bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Grupa dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10% oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	985	Art. 36 ust. 1 lit. i), Art. 48 ust. 1, Art. 470
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10%, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3)	1 997	Art. 36 ust. 1 lit. c), Art. 48 ust. 1, Art. 470

Na 31 grudnia 2017 roku zgodnie z art. 48 Rozporządzenia CRR zaangażowania kapitałowe w podmioty sektora finansowego nie przekroczyły 10% kapitału podstawowego Tier I, nie stanowią więc pomniejszych kapitałów własnych Banku i Grupy Kapitałowej Banku i zostały uwzględniane w aktywach ważonych ryzykiem.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Opis głównych cech instrumentów emitowanych przez Bank zaliczonych do kapitału podstawowego Tier I oraz instrumentów Tier II zaprezentowano w Tabeli 3.3. (dane zostały zaprezentowane w złotych). Wiersze w tabeli zostały pominięte tylko w przypadku, gdy nie dotyczą Grupy Kapitałowej Banku.

Tabela 3.3. Główne cechy instrumentów kapitałowych (w PLN)

Instrumenty kapitałowe		Nazwa I	Nazwa II	Nazwa III	Nazwa IV	Nazwa V	Nazwa VI
1	Emitent	PKO BP	PKO BP	PKO BP	PKO BP	PKO BP	PKO BP
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku niepublicznym)	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000016	PLPKO0000099
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
4	Zasady przejściowe określone w Rozporządzeniu CRR	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał Tier 2
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał podstawowy Tier 1	Kapitał Tier 2
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-)skonsolidowanym/na poziomie jednostkowym oraz (sub-)skonsolidowanym	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany	Poziom jednostkowy i skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje zwykłe	akcje zwykłe	akcje zwykłe	akcje zwykłe	akcje zwykłe	Obligacje
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	312 500 000	197 500 000	105 000 000	385 000 000	250 000 000	1 700 000 000
9	Wartość nominalna instrumentu	312 500 000	197 500 000	105 000 000	385 000 000	250 000 000	1 700 000 000
9a	Cena emisyjna	312 500 000	197 500 000	105 000 000	385 000 000	250 000 000	-
11	Pierwotna data emisji	-	-	-	-	-	28.08.2017
12	Wieczyste czy terminowe	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	terminowe
13	Pierwotny termin zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	brak terminu zapadalności	28.08.2027
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienna dywidenda	Zmienny kupon
30	Odpisy obniżające wartość	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
36	Niezgodne cechy przejściowe	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie

Na 31 grudnia 2017 roku w funduszach własnych Banku wyliczanych na potrzeby adekwatności kapitałowej został ujęty zysk netto Banku za rok 2016 (w kwocie 2 888 mln PLN), bez przeznaczenia kwot na wypłatę dywidendy, przy czym część tej kwoty (1589 mln PLN) była już ujęta w funduszach własnych Banku na 31 grudnia 2016 roku w związku z uzyskaniem zgód KNF na zaliczenie do funduszy własnych zysku netto za 3 kwartały 2016 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia. Zysk ten, powiększył pozostałe kapitały rezerwowe Banku (kapitał zapasowy i rezerwowy), zgodnie z uchwałą nr 7/2017 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej z 22 czerwca 2017 roku w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego SA osiągniętego w 2016 roku.

Dodatkowo, po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, Bank zaliczył do kapitału podstawowego Tier I zysk netto osiągnięty za 3 kwartały 2017 roku, po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia (w kwocie 1 822 mln PLN). Ponadto, Bank po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF, wykonał opcję call obligacji podporządkowanych w kwocie 1 600 mln PLN oraz dokonał wcześniejszej spłaty pożyczki podporządkowanej o wartości 224mln CHF (równowartość 884 mln PLN). Oba te instrumenty były na 31 grudnia 2016 roku zaliczone do kapitału Tier 2. Równocześnie Bank uzyskał zgodę KNF na zaliczenie do funduszy własnych nowej emisji obligacji podporządkowanych Banku w kwocie 1 700 mln PLN.

4. Wymogi w zakresie funduszy własnych

Grupa Kapitałowa Banku wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych, zgodnie z Rozporządzeniem CRR, dla następujących rodzajów ryzyka:

- 1) ryzyko kredytowe - metodą standardową (zgodnie z Rozporządzeniem CRR, część III, tytuł II, rozdział 2), stosując następujące formuły w zakresie:
  - a) ekspozycji bilansowych - iloczyn wartości bilansowej (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka przypisanej ekspozycji zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
  - b) udzielonych zobowiązań pozabilansowych - iloczyn wartości zobowiązania (uwzględniającej wartość korekt z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego), wagi ryzyka produktu, wagi ryzyka przypisanej ekspozycji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz 8% (przy uwzględnieniu uznawalnych zabezpieczeń),
  - c) transakcji pozabilansowych (instrumentów pochodnych) - iloczyn wagi ryzyka przypisanej transakcji pozabilansowej zgodnie z metodą standardową wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego, ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych oraz 8% (wartość ekwiwalentu bilansowego wyliczana jest zgodnie z metodą wyceny rynkowej).
- 2) ryzyko operacyjne¹³:
  - a) zgodnie z podejściem AMA - w zakresie działalności prowadzonej przez Bank, z wyłączeniem oddziałów zagranicznych w Niemczech i w Czechach,
  - b) zgodnie z podejściem BIA (zgodnie z Rozporządzeniem CRR, część III, tytuł III) - w zakresie działalności oddziałów zagranicznych w Niemczech i Czechach oraz w zakresie działalności podmiotów Grupy Kapitałowej Banku objętych konsolidacją ostrożnościową.
- 3) ryzyko rynkowe (zgodnie z Rozporządzeniem CRR, część III, tytuł IV, rozdziały 2-4):
  - a) ryzyko walutowe - wyliczane metodą podstawową,
  - b) ryzyko cen towarów - wyliczane metodą uproszczoną,
  - c) ryzyko instrumentów kapitałowych - wyliczane metodą uproszczoną,
  - d) ryzyko szczególne instrumentów dłużnych - wyliczane metodą podstawową,
  - e) ryzyko ogólne instrumentów dłużnych - wyliczane zgodnie z podejściem opartym na duracji,
  - f) pozostałe rodzaje ryzyka, inne niż ryzyko delta (ryzyko non-delta) wyliczane metodą scenariuszową w przypadku opcji, dla których Bank stosuje własne modele wyceny oraz metodą delta plus dla pozostałych opcji;
- 4) pozostałe ryzyka:
  - a) ryzyko rozliczenia i ryzyka dostawy - wyliczane metodą określoną w tytule V, część III Rozporządzenia CRR,
  - b) ryzyko kredytowego kontrahenta - wyliczane metodą wyceny według wartości rynkowej określonej w rozdziale 6, tytuł II, część III Rozporządzenia CRR,
  - c) ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA) - wyliczane metodą standardową określoną w tytule VI, część III Rozporządzenia CRR,
  - d) przekroczenie limitu dużych ekspozycji - wyliczane metodą określoną w art. 395-401 Rozporządzenia CRR,
  - e) dla ekspozycji wobec kontrahenta centralnego wyliczany jest wymóg z tytułu transakcji oraz wniesionych wkładów do funduszu kwalifikującego się kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania (wyznaczony zgodnie z metodą określoną w Części III, Tytuł II, Rozdział 6, Sekcja 9 Rozporządzenia CRR).

Łączny wymóg w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku składa się z sumy wyżej wymienionych wymogów w zakresie funduszy własnych na poszczególne rodzaje ryzyka.

Przy wyliczaniu wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta, Bank wykorzystuje kompensowanie umowne zgodnie z Rozporządzeniem CRR (art. 295-298).

¹³ Bank, od 31 grudnia 2015 roku, na podstawie zgody KNF wydanej w lipcu 2015 roku oraz w styczniu 2017 roku, stosuje do wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego łącznie: podejście AMA w odniesieniu do działalności Banku, z wyłączeniem działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz oddziału Banku w Czechach, dla których stosuje się podejście BIA.

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

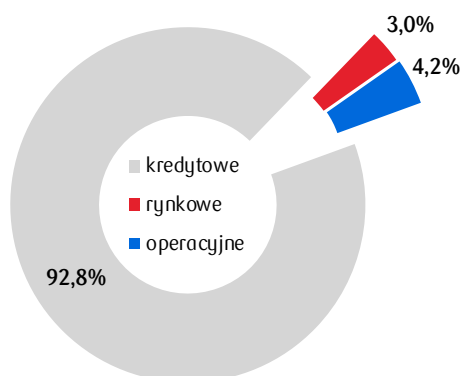
Informacja o wymogach w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku została zawarta w tabeli 4.1.

Tabela 4.1 Aktywa ważone ryzykiem Grupy Kapitałowej Banku

Grupa Kapitałowa Banku		Aktywa ważone ryzykiem	Minimalne wymogi kapitałowe	
		2017		
	1	Ryzyko kredytowe (z wyjątkiem ryzyka kredytowego kontrahenta)	179 664	14 373
art. 438 lit. c) i d)	2	W tym metoda standardowa	179 664	14 373
art. 107 art. 438 lit. c) i d)	6	Ryzyko kredytowe kontrahenta	2 091	167
art. 438 lit. c) i d)	7	W tym metoda wyceny według wartości rynkowej	1 541	123
art. 438 lit. c) i d)	8	W tym wycena pierwotnej wartości ekspozycji	0	0
	9	W tym metoda standardowa	0	0
	10	W tym metoda modeli wewnętrznych (IMM)	0	0
art. 438 lit. c) i d)	11	W tym kwota ekspozycji z tytułu swoich wkładów do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania oraz pozostałych ekspozycji wobec kontrahenta centralnego	36	3
art. 438 lit. c) i d)	12	W tym aktualizacja wyceny kredytowej	515	41
art. 438 lit. e)	13	Ryzyko rozliczenia	0	0
art. 438 lit. e)	19	Ryzyko rynkowe	5 924	474
	20	W tym metoda standardowa	5 924	474
	21	W tym metoda modeli wewnętrznych	0	0
art. 438 lit. e)	22	Duże ekspozycje	0	0
art. 438 lit. f)	23	Ryzyko operacyjne	8 204	656
	24	W tym metoda wskaźnika bazowego	2 520	202
	25	W tym metoda standardowa	0	0
	26	W tym metoda zaawansowanego pomiaru	5 684	454
art. 437 ust. 2) art. 48 i art. 60	27	Kwoty poniżej progów dla odliczenia (podlegające wadze ryzyka 250%)	0	0
art. 500	28	Korekta dla dolnej granicy	0	0
	29	Łącznie	195 884	15 671

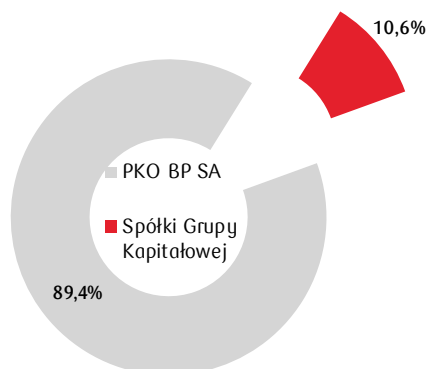
Na 31 grudnia 2017 roku największą część łącznego wymogu w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku stanowił wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego (92,8%) – wykres 4.1. Na wykresie ryzyko kredytowe zostało zaprezentowane uwzględniając ryzyko korekty wyceny kredytowej, natomiast ryzyko rozliczenia/dostawy zostało ujęte w ryzyku rynkowym.

Wykres 4.1. Struktura wymogu w zakresie funduszy własnych według rodzajów ryzyka

Znaczącą część (89,4%) łącznego wymogu w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku stanowiły wymogi w zakresie funduszy własnych Banku (wykres 4.2).

Wykres 4.2. Struktura wymogu w zakresie funduszy własnych – Bank i podmioty Grupy Kapitałowej Banku.

W skład Grupy Kapitałowej Banku wchodzi spółki ubezpieczeniowe PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, które są wyłączone z konsolidacji ostrożnościowej, jako podmioty finansowe objęte odrębnym nadzorem KNF, obejmującym również ocenę spełnienia wymogów kapitałowych dla zakładów ubezpieczeń.

Na 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał instrumentów, które powinny być wykazywane jako nieodliczone udziały w zakładach ubezpieczeniowych zgodnie z art. 49 Rozporządzenia CRR.

4.1. Ryzyko kredytowe

Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego oraz ryzyka kredytowego kontrahenta na 31 grudnia 2017 roku w podziale na poszczególne klasy ekspozycji prezentuje tabela 4.2.

Tabela 4.2. Struktura wymogu w zakresie funduszy własnych na ryzyko kredytowe Grupy Kapitałowej Banku

	2017		2016	
Razem	14 499	100,0%	14 271	100,0%
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	469	3,2%	486	3,4%
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	148	1,0%	153	1,1%
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	17	0,1%	17	0,1%
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje wobec instytucji	192	1,3%	197	1,4%
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 104	21,4%	3 724	26,1%
Ekspozycje detaliczne	5 324	36,7%	5 390	37,8%
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	3 923	27,1%	3 045	21,3%
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	577	4,0%	582	4,1%
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	63	0,4%	102	0,7%
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0,0%	0	0,0%
Pozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0,0%	0	0,0%
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	0	0,0%	1	0,0%
Ekspozycje kapitałowe	268	1,8%	175	1,2%
Inne pozycje	412	2,8%	401	2,8%

Najwyższy wymóg w zakresie funduszy własnych Grupa Kapitałowa Banku jest zobowiązana utrzymywać na pokrycie ryzyka związanego z ekspozycjami detalicznymi (36,7%), ekspozycjami zabezpieczonymi na nieruchomościach (27,1%), co wynika z dużego zaangażowania Banku w tych segmentach oraz ekspozycjami wobec przedsiębiorstw (21,4%).

4.1.1. Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta

Tabela 4.3. Analiza ekspozycji podlegających ramom CCR (z wyłączeniem wymogów kapitałowych lub ekspozycji rozliczanych przez kontrahenta centralnego)

	2017						
	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	Wartość referencyjna	Koszt odtworzenia/ aktualna wartość rynkowa	Potencjalne przyszłe ekspozycje kredytowe	Efektowna EPE	Mnożnik	EAD po ograniczeniu ryzyka kredytowego	Aktywa ważone ryzykiem
1	Wycena wg wartości rynkowej	1 523	2 360			2 956	1 506
2	Pierwotna ekspozycja	0				0	0
3	Metoda standardowa	0			0	0	0
4	Metoda modeli wewnętrznych (dla instrumentów pochodnych i transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)			0	0	0	0
5	W tym transakcje finansowania papierów wartościowych			0	0	0	0
6	W tym instrumenty pochodne i transakcje z długim terminem rozliczenia			0	0	0	0
7	W tym w ramach umów o kompensowaniu międzyproduktowym			0	0	0	0
8	Uproszczona metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych (dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)					0	0
9	Kompleksowa metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych (dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)					38	35
10	Wartość zagrożona dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych					0	0
11	Łącznie						1 541

Tabela 4.4. Ekspozycje wobec kontrahentów centralnych

	2017	
	a)	b)
	EAD po ograniczeniu ryzyka kredytowego	Aktywa ważone ryzykiem
1	Ekspozycje wobec kwalifikujących się kontrahentów centralnych (łącznie)	
2		36
2	Ekspozycje dla transakcji z kwalifikującymi się kontrahentami centralnymi (z wyłączeniem początkowych depozytów zabezpieczających i wkładów do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania); w tym:	
3	466	8
3	(i) instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym;	
4	463	8
4	(ii) giełdowe instrumenty pochodne;	
5	3	0
5	(iii) transakcje finansowania z użyciem papierów wartościowych;	
6	0	0
6	(iv) pakiety kompensowania, dla których zatwierdzono kompensowanie międzyproduktowe.	
7	0	0
7	Wyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	
8	50	
8	Niewyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	
9	0	0
9	Wniesione z góry wkłady do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania	
10	23	0
10	Alternatywny sposób obliczania wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ekspozycji	
11		28
11	Ekspozycje wobec niekwalifikujących się kontrahentów centralnych (łącznie)	
12		0
12	Ekspozycje dla transakcji z niekwalifikującymi się kontrahentami centralnymi (z wyłączeniem początkowych depozytów zabezpieczających i wkładów do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania); w tym:	
13	0	0
13	(i) instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym;	
14	0	0
14	(ii) giełdowe instrumenty pochodne;	
15	0	0
15	(iii) transakcje finansowania z użyciem papierów wartościowych;	
16	0	0
16	(iv) pakiety kompensowania, dla których zatwierdzono kompensowanie międzyproduktowe.	
17	0	
17	Wyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	
18	0	0
18	Niewyodrębnione początkowe depozyty zabezpieczające	
19	0	0
19	Wniesione z góry wkłady do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania	
20	0	0
20	Wkłady rzeczyste do funduszy na wypadek niewykonania zobowiązania	

Tabela 4.5. Narzut kapitałowy CVA

		2017	
		a)	b)
		Wartość ekspozycji	Aktywa ważone ryzykiem
1	Wszystkie portfele podlegające metodzie zaawansowanego pomiaru	0	0
2	(i) wartość zagrożona (z uwzględnieniem mnożnika ×3)		0
3	(i) wartość zagrożona w warunkach skrajnych (z uwzględnieniem mnożnika ×3)		0
4	Wszystkie portfele podlegające metodzie standardowej	1 544	515
EU4	W oparciu o metodę wyceny pierwotnej ekspozycji	0	0
5	Całość podlegająca narzutowi kapitałowemu CVA	0	0

Tabela 4.6. Metoda standardowa – wpływ kompensowania i ustanowionego zabezpieczenia na wartość ekspozycji

		2017				
		a)	b)	c)	d)	e)
		Dodatnia wartość godziwa brutto lub wartość bilansowa netto	Korzyści wynikające z kompensowania	Skompensowana bieżąca ekspozycja kredytowa	Ustanowione zabezpieczenie	Wartość netto ekspozycji kredytowej
1	Instrumenty pochodne	828	123	0	746	1 369
2	Transakcje finansowania z użyciem papierów wartościowych	988	0	0	989	38
3	Kompensowanie międzyproduktowe	0	0	0	0	0
4	Łącznie	1 816	123	0	1 735	1 407

Tabela 4.7. Struktura zabezpieczeń dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

		2017											
		a)		b)		c)		d)		e)		f)	
		Zabezpieczenie stosowane w transakcjach dotyczących instrumentów pochodnych				Zabezpieczenie stosowane w transakcjach finansowania papierów wartościowych							
		Wartość godziwa otrzymanych zabezpieczeń		Wartość godziwa przekazanych zabezpieczeń		Wartość godziwa otrzymanych zabezpieczeń		Wartość godziwa przekazanych zabezpieczeń					
		Wyodrębnione	Niewyodrębnione	Wyodrębnione	Niewyodrębnione	Wyodrębnione	Niewyodrębnione	Wyodrębnione	Niewyodrębnione				
Łącznie		746		0		0		0		941		47	

Tabela 4.8. Metoda standardowa – ekspozycje na ryzyko kredytowe kontrahenta według kategorii ekspozycji i wag ryzyka

2017															
Kategorie ekspozycji		Waga ryzyka											Łącznie	W tym bez ratingu	
		0%	2%	4%	10%	20%	50%	70%	75%	100%	150%	Inne kwestie			
1	Rządy centralne lub banki centralne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Samorządy regionalne lub władze lokalne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Wielostronne banki rozwoju	53	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	53	53
5	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Instytucje	450	0	0	0	641	859	0	0	3	0	0	0	1 952	3
7	Przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	5	0	0	983	0	0	0	988	678
8	Detaliczne	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
9	Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Inne pozycje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Łącznie	502	0	0	0	641	864	0	1	985	0	0	2 993	735	

4.1.2. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne

Szczegółowe informacje w tym zakresie zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku, które zostało opublikowane 12 marca 2018 roku (nota 72. Informacje o sekurytyzacji portfela leasingowego i pakietowej sprzedaży wierzytelności, strona 195). W wyniku sekurytyzacji nie nastąpił transfer ryzyka poza Grupę Kapitałową Banku.

4.2. Ryzyko rynkowe

Największy udział w wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rynkowego w Grupie Kapitałowej Banku w roku 2017 występował dla wymogu z tytułu ryzyka szczególnego instrumentów dłużnych (76,0%). Kolejnym, istotnym co do udziału, rodzajem wymogu w zakresie funduszy własnych jest wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego instrumentów dłużnych (23 %) (tabela 4.9).

Tabela 4.9. Ryzyko rynkowe Grupy Kapitałowej Banku w ramach metody standardowej

		2017	
		a)	b)
		Aktywa ważone ryzykiem	Wymogi kapitałowe
	Produkty bezwarunkowe		
1	Ryzyko stopy procentowej (ogólne i szczegółowe)	5 870	470
2	Ryzyko kapitałowe (ogólne i szczegółowe)	32	3
3	Ryzyko walutowe	0	0
4	Ryzyko cen towarów	0	0
	Opcje		
5	Metoda uproszczona	0	0
6	Metoda delta plus	16	1
7	Metoda opierająca się na scenariuszu	6	0
8	Sekurytyzacja (ryzyko szczegółowe)	0	0
9	Łącznie	5 924	474

Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka walutowego wyniósł zero, gdyż całkowita pozycja walutowa nie przekraczała 2% funduszy własnych Grupy Kapitałowej Banku.

Na koniec 2017 roku Grupa Kapitałowa Banku nie posiadała otwartej pozycji na ryzyko cen towarów, więc wymóg w zakresie funduszy własnych z tego tytułu wyniósł zero.

W związku z tym, że Grupa Kapitałowa Banku nie stosuje na potrzeby wyliczenia wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka rynkowego modeli wewnętrznych, art. 455 Rozporządzenia CRR "Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego" nie ma zastosowania.

4.3. Ryzyko operacyjne

Podział wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego, ze względu na stosowaną metodę wyliczania, został zaprezentowany w tabeli 4.10.

Tabela 4.10. Wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego

	Grupa Kapitałowa Banku		Podmioty zależne		Bank	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Łącznie	656	656	201	174	455	482
Podjęcie Wskaźnika Bazowego - BIA	202	174	201	174	1*	0
Podjęcie Zaawansowane - AMA	454	482	0	0	454	482

* wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego dla Oddziału w Niemczech wyniósł 604 tys. PLN, a dla Oddziału w Czechach 148 tys. PLN

5. Aktywa obciążone i wolne od obciążeń

Poniższe tabele przedstawiają informacje na temat aktywów obciążonych i wolnych od obciążeń Grupy Kapitałowej Banku.

Dany składnik aktywów jest traktowany jako obciążony, jeżeli został on zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania). Według stanu na 31 grudnia 2017 roku Grupa Kapitałowa Banku posiadała aktywa obciążone:

- 1) z tytułu transakcji sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (repo),
- 2) obligacje Skarbu Państwa wpisane do rejestru listów zastawnych, zgodnie art. 18 ust. 3a Ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych.

Ponadto Grupa Kapitałowa Banku posiadała wyemitowane dłużne papiery wartościowe w postaci hipotecznych listów zastawnych i obligacji, których zabezpieczeniem są kredyty hipoteczne w wysokości 11 143 mln PLN oraz obligacje w wysokości 1 261 mln PLN zabezpieczone wierzytelnościami z tytułu umów leasingowych w wysokości 1 262 mln zł. Według stanu na 31 grudnia 2017 roku Grupa Kapitałowa Banku posiadała kredyt w wysokości 169 mln PLN udzielony przez Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju zabezpieczony w całości cesją wierzytelności leasingowych.

Tabela 5.1. Aktywa obciążone i nieobciążone

	2017			
	Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
Aktywa Grupy Kapitałowej Banku, w tym	24 193	0	270 384	0
Instrumenty kapitałowe	0	0	479	479
Dłużne papiery wartościowe	351	351	55 310	50 989
Inne aktywa	0	0	18 702	0

	2016			
	Wartość bilansowa aktywów obciążonych	Wartość godziwa aktywów obciążonych	Wartość bilansowa aktywów wolnych od obciążeń	Wartość godziwa aktywów wolnych od obciążeń
Aktywa Grupy Kapitałowej Banku, w tym	19 994	-	263 020	-
Instrumenty kapitałowe	0	0	492	492
Dłużne papiery wartościowe	284	284	52 971	48 105
Inne aktywa	0	-	18 809	-

Tabela 5.2. Zabezpieczenia otrzymane

	2017	
	Wartość godziwa obciążonych zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych	Wartość godziwa zabezpieczeń otrzymanych lub wyemitowanych własnych dłużnych papierów wartościowych dostępnych dla celów obciążenia
Zabezpieczenia otrzymane przez Grupę Kapitałową Banku, w tym	0	0
Instrumenty kapitałowe	0	0
Dłużne papiery wartościowe	0	0
Inne zabezpieczenia otrzymane	0	0
Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obligacje zabezpieczone lub papiery typu ABS	0	0

Tabela 5.3. Aktywa obciążone/zabezpieczenia otrzymane i powiązane zobowiązania

	2017	
	Odpowiadające zobowiązania, zobowiązania warunkowe i udzielone pożyczki papierów wartościowych	Aktywa, zabezpieczenia otrzymane i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obciążone obligacje zabezpieczone i papiery typu ABS
Wartość bilansowa wybranych zobowiązań finansowych	10 359	13 187

	2016	
	Odpowiadające zobowiązania, zobowiązania warunkowe i udzielone pożyczki papierów wartościowych	Aktywa, zabezpieczenia otrzymane i wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe inne niż obciążone obligacje zabezpieczone i papiery typu ABS
Wartość bilansowa wybranych zobowiązań finansowych	4 823	6 363

Transakcje repo i sell-buy-back są transakcjami warunkowymi skutkującymi obciążeniem aktywów przekazanych kontrahentom jako zabezpieczenia pożyczki. Transakcje są standardowo wykorzystywane przez Bank w modelu biznesowym stosowanym w zakresie zarządzania płynnością na rynkach finansowych i w ramach obsługi potrzeb transakcyjnych instytucji finansowych będących kontrahentami Banku. Przekazywane zabezpieczenia z tytułu wycen bieżących zawartych transakcji pochodnych stanowią standardowy mechanizm zabezpieczania ekspozycji kredytowej Banku wynikający z zawartych umów zabezpieczających i jako takie są częścią modelu biznesowego Banku związanego z aktywnością transakcyjną na rynkach finansowych.

6. Bufory kapitałowe

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, instytucje finansowe mają obowiązek utrzymywania wymogu połączonego bufora ponad poziomy minimalne określone w Rozporządzeniu CRR dla:

- 1) łącznego współczynnika kapitałowego (TCR),
- 2) współczynnika kapitału Tier I (T1),
- 3) współczynnika kapitału podstawowego Tier I (CET1).

Wymóg połączonego bufora jest sumą wszystkich obowiązujących buforów, tj. bufora zabezpieczającego, bufora antycyklicznego, bufora ryzyka systemowego oraz bufora z tytułu zidentyfikowania Banku jako instytucji o znaczeniu systemowym. Bufory te muszą być pokrywane kapitałem podstawowym typu Tier I.

Bufor zabezpieczający obowiązuje wszystkie banki. Sukcesywnie co roku będzie zwiększany do ostatecznego, stałego poziomu równego 2,5% (od 1 stycznia 2019 roku). Według stanu na 31 grudnia 2017 roku bufor zabezpieczający wynosił 1,25%, a od 1 stycznia 2018 roku bufor zabezpieczający przyjął wartość 1,875%.

Bufor antycykliczny nakładany jest w celu ograniczenia ryzyka systemowego wynikającego z cyklu kredytowego. Wprowadzany jest przez ministra właściwego ds. instytucji finansowych w okresach nadmiernego wzrostu akcji kredytowej i rozwiązywany w sytuacji jej spowolnienia. Bank wylicza wskaźnik bufora antycyklicznego w wartości wyznaczonej przez właściwy organ państwa, w którym Bank posiada ekspozycje. Według stanu na 31 grudnia 2017 roku wskaźnik bufora antycyklicznego wynosił 2% dla ekspozycji kredytowych na terenie Norwegii i Szwecji, 1,25% na terenie Hongkongu i Islandii, 0,5% w Czechach i Słowacji, oraz 0% dla ekspozycji kredytowych na terytorium pozostałych krajów.

Grupa Kapitałowa Banku wylicza wskaźnik bufora antycyklicznego specyficznego dla danej instytucji uwzględniając w wyliczeniach wartość wszystkich ekspozycji kredytowych w innych krajach i odpowiedniej dla tych krajów wartości bufora antycyklicznego. Według stanu na 31 grudnia 2017 roku bufor antycykliczny specyficzny dla Grupy Kapitałowej Banku wynosił 0%.

Tabele 6.1. oraz 6.2 prezentują informację dotyczącą rozkładu geograficznego odnośnych ekspozycji kredytowych oraz kwotę bufora antycyklicznego specyficznego dla Grupy Kapitałowej Banku.

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Tabela 6.1. Rozkład geograficzny odnośnych ekspozycji kredytowych na potrzeby obliczania bufora antycyklicznego Grupy Kapitałowej Banku*

		2017											
		Ogólne ekspozycje kredytowe		handlowego		Ekspozycja sekurytyzacyjna		Wymogi w zakresie funduszy własnych				Wagi stosowane przy wymogu w zakresie funduszy własnych	Wskaźnik bufora antycyklicznego
		Wartość ekspozycji według metody standardowej	Wartość ekspozycji według metody IRB	Suma długich i krótkich pozycji portfela handlowego	Wartość ekspozycji zaliczonych do portfela handlowego według metody modeli wewnętrznych	Wartość ekspozycji według metody standardowej	Wartość ekspozycji według metody IRB	Z czego: Ogólne ekspozycje kredytowe	Z czego: Ekspozycje zaliczone do portfela handlowego	Z czego: Ekspozycje sekurytyzacyjne	Ogółem		
		010	020	030	040	050	060	070	080	090	100	110	120
010	Podział według państwa												
1	Polska	256 115	0	5 719	0	0	0	13 471	260	0	13 730	0,983641	0,00
2	Luksemburg	368	0	0	0	0	0	6	0	0	6	0,000427	0,00
3	Norwegia	302	0	0	0	0	0	16	0	0	16	0,001147	2,00
4	Szwecja	370	0	329	0	0	0	29	26	0	55	0,003935	2,00
5	Bahamy	202	0	0	0	0	0	16	0	0	16	0,001159	0,00
6	Niemcy	200	0	0	0	0	0	12	0	0	12	0,000886	0,00
7	Wielka Brytania	176	0	0	0	0	0	13	0	0	13	0,000906	0,00
8	Liberia	146	0	0	0	0	0	12	0	0	12	0,000839	0,00
9	Cypr	94	0	0	0	0	0	7	0	0	7	0,000500	0,00
10	Holandia	78	0	0	0	0	0	5	0	0	5	0,000357	0,00
11	Francja	44	0	0	0	0	0	3	0	0	3	0,000214	0,00
12	Malta	36	0	0	0	0	0	3	0	0	3	0,000195	0,00
13	Czechy	31	0	0	0	0	0	2	0	0	2	0,000170	0,50
14	Irlandia	9	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,000050	0,00
15	Szwajcaria	8	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0,000053	0,00
16	Ukraina	941	0	0	0	0	0	75	0	0	75	0,005379	0,00
17	Belgia	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000026	0,00
18	Stany Zjednoczone	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000022	0,00
19	Włochy	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000019	0,00
20	Dania	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000014	0,00
21	Korea Południowa	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000011	0,00
22	Austria	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000005	0,00
23	Hiszpania	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000005	0,00
24	Australia	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000005	0,00
25	Estonia	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000002	0,00

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

26	Kanada	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000003	0,00
27	Rosja	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000004	0,00
28	Bułgaria	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000002	0,00
29	Republika Środkowoafrykańska	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
30	Litwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
31	Grecja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
32	Finlandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000002	0,00
33	Kazachstan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
34	Zjednoczone Emiraty Arabskie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
35	Białorus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
36	Portugalia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000002	0,00
37	Moldawia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
38	Kolumbia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
39	Islandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	1,25
40	Brazylia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
41	Łotwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000001	0,00
42	Hongkong	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000002	1,25
43	Słowenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
44	Armenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
45	Słowacja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,50
46	Indie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
47	Uganda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
48	Rumunia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
49	Chiny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
50	Polinezja Francuska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
51	Gruzja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
52	Afganistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
53	Republika Południowej Afryki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
54	Turcja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
55	Izrael	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
56	Nepal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
57	Węgry	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
58	Arabia Saudyjska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
59	Wietnam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

60	Namibia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
61	Tunezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
62	Egipt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
63	Chorwacja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
64	Kuba	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
65	Uzbekistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
66	Filipiny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
67	Azerbejdżan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
68	Iran	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
69	Syria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
70	Pakistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
71	Nigeria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
72	Panama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
73	Macedonia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
74	Bangladesz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
75	Grenada	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
76	Niue	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
77	Serbia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
78	Irak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
79	Japonia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
80	Tadżykistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
81	Wenezuela	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
82	Malezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
83	Meksyk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
84	Zambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
85	Algieria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
86	Liban	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
87	Sri Lanka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
88	Sahara Zachodnia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
89	Brytyjskie Wyspy Dziewicze	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
90	Kuwejt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
91	Libia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
92	Ghana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
93	Senegal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
94	Kamerun	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
95	Jordania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

96	Mongolia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
97	Tajlandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
98	Kenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
99	Bosnia i Hercegowina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
100	Korea Północna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
101	Kirgistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
102	Wyspy Marshalla	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
103	Belize	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
104	Albania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
105	Turkmenistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
106	Indonezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
107	Maroko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
108	Somalia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
109	Kongo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
110	Jemen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
111	Angola	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
112	Gibraltar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
113	Seszele	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
114	Liechtenstein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
115	Wybrzeże Kosci Słoniowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
116	Etiopia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
117	Argentyna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
118	Mali	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
119	Erytrea	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
120	Peru	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
121	Nowa Zelandia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
122	Chile	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
123	Tajwan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
124	Zimbabwe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
125	Georgia Południowa i Sandwich Południowy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
126	Sudan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
127	Laos	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
128	Malawi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
129	Singapur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
130	Gwinea	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
131	Togo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

132	Curacao	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
133	Czarnogóra	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
134	Paragwaj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
135	Andora	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
136	Guernsey	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
137	Mikronezja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
138	Boliwia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
139	Monako	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
140	Burkina Faso	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
141	Gambia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
142	Wyspa Bouveta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
143	Katar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
144	Czad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
145	Tanzania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
146	Benin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
147	Dominikana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
148	Dzibuti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
149	Bermudy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
151	Ekwador	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
152	Gwatemala	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
153	Vanuatu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
154	Oman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
155	Dominika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,000000	0,00
156	Watykan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0,00
020	Razem	259 147	0	6 049	0	0	0	13 673	286	0		

* Wartość ekspozycji według metody standardowej równa 0 wynika z zaokrąglenia do mln PLN, nie jest równoznaczna z brakiem ekspozycji dla danego państwa

Tabela 6.2. Kwota bufora antycyklicznego specyficznego dla Grupy Kapitałowej Banku

		2017	2016
010	Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	195 884	195 320
020	Specyficzny dla instytucji wskaźnik bufora antycyklicznego	0	0
030	Wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego	-	-

Bufor ryzyka systemowego służy do zapobiegania i ograniczania długoterminowego ryzyka niecyklicznego lub ryzyka makroostrożnościowego, które może spowodować silne negatywne konsekwencje dla systemu finansowego i gospodarki danego kraju. Według stanu na 31 grudnia 2017 roku bufor ryzyka systemowego wynosił 0%. Wskaźnik ten od 1 stycznia 2018 roku został ustalony na poziomie 3%.

Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym jest dodatkowym wymogiem dla instytucji mogących kreować ryzyko systemowe. Bank został zidentyfikowany jako inna instytucja o znaczeniu systemowym, na podstawie decyzji KNF z 10 października 2016 roku. 24 listopada 2017 roku, na podstawie przeprowadzonej oceny znaczenia systemowego Banku, zgodnie z ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, Bank otrzymał indywidualną decyzję KNF o nałożeniu na Bank bufora w wysokości 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 Rozporządzenia CRR. Bufor musi być utrzymywany zarówno w ujęciu jednostkowym, jak i skonsolidowanym.

7. Dźwignia finansowa

Grupa Kapitałowa Banku wylicza wskaźnik dźwigni, jako jedną z miar adekwatności kapitałowej.

Celem zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej jest zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału podstawowego (Tier I) i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Banku. Sposób zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej został uregulowany w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących adekwatności kapitałowej. Za ocenę ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej odpowiada Pion Ryzyka Bankowego (Departament Adekwatności Kapitałowej i Ryzyka Operacyjnego) oraz Pion Rachunkowości (Departament Rachunkowości i Sprawozdawczości).

Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, kalkuluje się wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Grupa Kapitałowa Banku oblicza wskaźnik dźwigni na datę sprawozdawczą. Wskaźnik dźwigni według stanu na 31 grudnia 2017 rok był kalkulowany zarówno w odniesieniu do kapitału Tier I, jak i według definicji przejściowej kapitału Tier I.

Dla utrzymania wskaźnika dźwigni na akceptowalnym poziomie ustala się strategiczny limit tolerancji i wartość progową, których poziom są monitorowane i weryfikowane przynajmniej raz w roku. Poziom ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej określa się jako poziom niski, gdy wartość wskaźnika dźwigni jest równa lub wyższa niż wartość progowa, poziom podwyższony, gdy wartość wskaźnika dźwigni jest poniżej wartości progowej i jest równa lub wyższa niż strategiczny limit tolerancji, zaś poziom wysoki, gdy wartość wskaźnika dźwigni jest poniżej strategicznego limitu tolerancji.

Poziom wskaźnika dźwigni jest regularnie wyliczany i raportowany oraz przygotowywana jest prognoza na cztery kolejne kwartały. W wyniku wystąpienia wysokiego lub podwyższonego poziomu ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej przygotowuje się propozycje działań zarządczych z uwzględnieniem bieżącej sytuacji makroekonomicznej oraz kosztów związanych z proponowanymi działaniami. Wskaźnik dźwigni prognozowany jest w procesie planowania finansowego i uwzględnia planowane zmiany w działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz wpływ struktury aktywów na jego poziom. Bank posiada listę potencjalnych narzędzi do wykorzystania, w przypadku zaistnienia potrzeby zwiększenia kapitału Tier I lub dostosowania struktury ekspozycji bilansowych i pozabilansowych (mianownika wskaźnika dźwigni), w celu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej.

W 2017 roku wartość wskaźnika dźwigni utrzymywała się powyżej limitów wewnętrznych, zewnętrznych, a także powyżej wartości minimalnych rekomendowanych przez KNF.

Tabela 7.1. Uzgodnienie pozycji aktywów wykazanych w zbadanym sprawozdaniu finansowym i ekspozycji do kalkulacji wskaźnika dźwigni

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu sprawie wymogów kapitałowych	
		2017	2016
1	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	296 939	285 573
2	Korekta z tytułu jednostek objętych konsolidacją na potrzeby rachunkowości, ale nieobjętych zakresem konsolidacji regulacyjnej	-2 358	-2 559
4	Korekta z tytułu instrumentów pochodnych	2 528	1 754
5	Korekta z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (SFT)	0	2
6	Korekty z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. przekształcenie ekspozycji pozabilansowych do ich ekwiwalentu bilansowego)	11 919	12 042
7	Inne korekty	-2 199	-2 005
8	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	306 830	294 807

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Tabela 7.2. Wskaźnik dźwigni. Ekspozycja do obliczenia wskaźnika dźwigni w rozumieniu Rozporządzenia CRR

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
		2017	2016
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych i transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych)			
1	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych, ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	294 748	282 962
2	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	-2 831	-3 000
3	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	291 917	279 962
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych			
4	Koszt odtworzenia związany z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (tj. z pominięciem kwalifikującego się zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce)	1 133	1 362
5	Kwoty narzutu w odniesieniu do potencjalnej przyszłej ekspozycji związanej z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (metoda wyceny według wartości rynkowej)	2 528	1 754
7	(Odliczenia aktywów wierzycelności w odniesieniu do zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce zapewnionego w transakcjach na instrumentach pochodnych)	-705	-389
11	Całkowite ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych (suma wierszy 4-10)	2 956	2 727
Ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych			
12	Aktywa z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto (bez uwzględnienia kompensowania), po korekcie z tytułu transakcji księgowych dotyczących sprzedaży	38	74
14	Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta w odniesieniu do aktywów z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych	0	2
16	Całkowite ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (suma wierszy 12-15a)	38	76
Inne ekspozycje pozabilansowe			
17	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	51 898	53 909
18	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-39 979	-41 867
19	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17 i 18)	11 919	12 042
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej			
20	Kapitał Tier I	32 326	28 350
21	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a i EU-19b)	306 830	294 807
Wskaźnik dźwigni			
22	Wskaźnik dźwigni	10,54%	9,62%
Wybór przepisów przejściowych i kwota wyłączonych pozycji powierniczych			
EU-23	Wybór przepisów przejściowych na potrzeby określenia miary kapitału	Przejściowe	Przejściowe

Tabela 7.3. Ekspozycje bilansowe

		Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych	
		2017	2016
EU-1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych), w tym:	294 748	282 962
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	9 905	9 898
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego, w tym:	284 843	273 064
EU-4	Obligacje zabezpieczone	0	0
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	56 980	50 889
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego, których nie traktuje się jak państwa	9 458	9 604
EU-7	Instytucje	4 790	4 576
EU-8	Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	55 019	49 011
EU-9	Ekspozycje detaliczne	92 680	93 034
EU-10	Przedsiębiorstwa	42 685	42 396
EU-11	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	5 879	6 213
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa niegenerujące zobowiązania kredytowego)	17 353	17 342

Na wielkość wskaźnika dźwigni w roku 2017 miały wpływ następujące czynniki:

- 1) wzrost ekspozycji w wyniku:
  - a) zwiększenia wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom,
  - b) zwiększenia wartości obligacji skarbowych,
- 2) wzrost wysokości funduszy własnych w wyniku dokonania podziału zysku Banku za rok 2016 na kapitały zapasowy i rezerwową bez przeznaczania kwot na wypłatę dywidendy oraz z tytułu zaliczenia zysku za 3 kwartały 2017 roku (po pomniejszeniu o przewidywane obciążenia, po uzyskaniu odpowiednich zgód KNF).

8. Kapitał wewnętrzny (filar II)

W 2017 roku Grupa Kapitałowa Banku wyznaczała kapitał wewnętrzny zgodnie z przepisami zewnętrznymi:

- 1) Rozporządzeniem CRR,
- 2) ustawą Prawo bankowe,
- 3) Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- 4) uchwałą nr 258/2011 KNF¹⁴,
- 5) ustawą o nadzorze makroostrożnościowym,
- 6) przepisami wewnętrznymi Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Kapitał wewnętrzny to wielkość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

Celem szacowania kapitału wewnętrznego jest określenie minimalnego poziomu funduszy własnych zapewniającego bezpieczeństwo działalności przy uwzględnieniu zmian profilu i skali prowadzonej działalności oraz niekorzystnych warunków skrajnych.

Dla każdego ryzyka uznanego za istotne, Grupa Kapitałowego Banku opracowuje i stosuje odpowiednie metody jego oceny i pomiaru. Bank cyklicznie monitoruje istotność poszczególnych rodzajów ryzyka odnoszących się do działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Kapitał wewnętrzny na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka jest ustalany zgodnie z metodami określonymi w przepisach wewnętrznych.

Łączny kapitał wewnętrzny Grupy Kapitałowej Banku stanowi sumę wysokości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka, na które Bank i Grupa Kapitałowa Banku są narażone, z uwzględnieniem podmiotów objętych konsolidacją ostrożnościową. Przyjmowany do kalkulacji kapitału wewnętrznego współczynnik korelacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz poszczególnymi podmiotami Grupy Kapitałowej Banku wynosi 1.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka kredytowego niewypłacalności, Banku wyznacza się jako różnicę między maksymalną stratą, którą Bank może ponieść w okresie jednego roku, szacowaną z wykorzystaniem metody CR+, a wartością oczekiwaną przez Bank straty kredytowej dla podmiotów niebędących instytucjami finansowymi, krajami i bankami centralnymi oraz zmodyfikowaną metodą standardową wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, określoną Rozporządzeniem CRR dla instytucji finansowych, krajów i banków centralnych. Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka kredytowego niewypłacalności Banku wyznacza się dla ekspozycji obciążonych ryzykiem kredytowym obejmujących pozycje bilansowe i pozabilansowe. Podmioty Grupy Kapitałowej Banku, w których ryzyko kredytowe niewypłacalności jest istotne wyznaczają kapitał wewnętrzny na ryzyko kredytowe na podstawie wartości wymogu w zakresie funduszy własnych na ryzyko kredytowe. Łączny kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka kredytowego niewypłacalności stanowi sumę kapitału wewnętrznego ustalonego dla wyodrębnionych portfeli ekspozycji oraz podmiotów Grupy Kapitałowej Banku, w których szacuje się kapitał wewnętrzny na ryzyko kredytowe.

Do obliczenia kapitału wewnętrznego z tytułu ryzyka stopy procentowej oraz ryzyka walutowego stosowana jest metoda wartości zagrożonej z uwzględnieniem wyników testów warunków skrajnych.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka płynności obejmuje oszacowany łączny koszt związany z szybkim upłynnieniem portfela papierów wartościowych w celu pokrycia stress-testowych wpływów środków oraz koszt pozyskania dodatkowych środków w celu sfinansowania aktywów płynnych w wartości brakującej do wymaganego w Banku poziomu aktywów płynnych.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka operacyjnego Banku jest równy poziomowi ryzyka operacyjnego Banku obliczonemu przy wykorzystaniu podejścia AMA oraz BIA. Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka operacyjnego podmiotów Grupy Kapitałowej Banku przyjmowany jest:

- 1) dla podmiotów Grupy Kapitałowej Banku objętych konsolidacją ostrożnościową – w wysokości wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczanego zgodnie z podejściem BIA,
- 2) dla podmiotów Grupy Kapitałowej Banku nieobjętych konsolidacją ostrożnościową z wyłączeniem spółek ubezpieczeniowych – w wysokości maksymalnej z ostatnich 3 lat wartości rocznych strat z tytułu ryzyka operacyjnego, poniesionych przez dany podmiot.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka biznesowego Banku wyznacza się na podstawie analizy historycznej zmienności odchyłań zrealizowanych przychodów biznesowych netto od wartości prognozowanych zgodnie z koncepcją wyniku narażonego na ryzyko (Earnings at Risk).

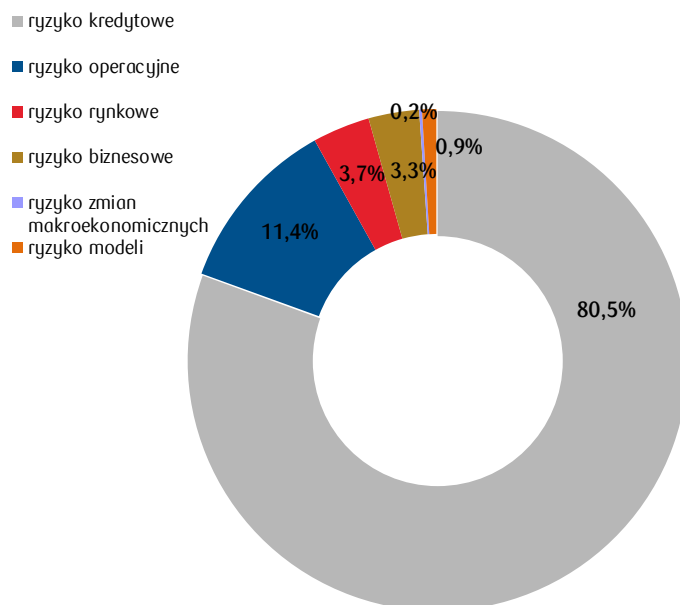
Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka biznesowego Grupy Kapitałowej Banku wyznacza się jako sumę kapitału wewnętrznego Banku oraz kapitałów wewnętrznych podmiotów Grupy Kapitałowej Banku.

Kapitał wewnętrzny na pokrycie ryzyka zmian makroekonomicznych wyznaczany jest jako maksymalna, wynikająca z cyklicznych KTWS, kwota niedoboru kapitału niezbędnego do spełnienia wymogu KNF dotyczącego minimalnego poziomu wskaźnika TCR.

Poniższy wykres obrazuje strukturę kapitału wewnętrznego, w podziale na poszczególne rodzaje ryzyka, oszacowaną na 31 grudnia 2017 roku dla Grupy Kapitałowej Banku.

¹⁴ Uchwała nr 258/2011 KNF przestała obowiązywać w momencie wejścia w życie Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

Wykres 8.1. Struktura kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej Banku według stanu na 31.12.2017 roku

Alokacja łącznego kapitału wewnętrznego jest przeprowadzana w podziale na obszary biznesowe, segmenty klienta oraz podmioty Grupy Kapitałowej Banku.

9. Adekwatność kapitałowa

Adekwatność kapitałowa to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Bank oraz Grupa Kapitałowa Banku podejmują w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej to:

- 1) Rozporządzenie CRR,
- 2) ustawa Prawo bankowe,
- 3) ustawa o nadzorze makroostrożnościowym,
- 4) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy Kapitałowej Banku obejmuje:

- 1) określanie oraz realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych,
- 2) identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- 3) pomiar lub szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- 4) ustalanie wewnętrznych limitów na poziom adekwatności kapitałowej,
- 5) prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- 6) zarządzanie strukturą bilansu pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Bank funduszy własnych,
- 7) kapitałowe działania awaryjne,
- 8) testy warunków skrajnych,
- 9) planowanie i alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku oraz poszczególne podmioty Grupy Kapitałowej Banku,
- 10) ocenę rentowności obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Miarami adekwatności kapitałowej są:

- 1) łączny współczynnik kapitałowy (TCR),
- 2) współczynnik kapitału Tier I (T1),
- 3) współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1),
- 4) relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- 5) wskaźnik dźwigni.

Celem monitorowania poziomu miar adekwatności kapitałowej jest określenie stopnia spełniania norm nadzorczych oraz identyfikacja przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych.

Zgodnie z art. 92 Rozporządzenia CRR, minimalny poziom współczynników kapitałowych utrzymywanych przez Grupę Kapitałową Banku wynosi:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR) – 8,0%,
- współczynnik kapitału Tier I (T1) – 6,0%,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) – 4,5%.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, Grupa Kapitałowa Banku ma obowiązek utrzymywania wymogu połączonego bufora, który stanowi sumę obowiązujących buforów. Szczegółowe informacje dotyczące buforów kapitałowych zostały przedstawione w rozdziale 6 niniejszego Raportu.

Dodatkowo, Grupa Kapitałowa Banku jest zobowiązana utrzymywać fundusze własne na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z zabezpieczonych hipotek walutowych kredytów i pożyczek dla gospodarstw domowych, tzw. domiar kapitałowy. 15 grudnia 2017 roku, Bank otrzymał pismo KNF dotyczące indywidualnego zalecenia przestrzegania dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych dla skonsolidowanych współczynników kapitałowych: łącznego współczynnika kapitałowego: 0,61 p.p., współczynnika kapitału Tier I: 0,46 p.p. oraz współczynnika kapitału podstawowego Tier I: 0,34 p.p.

Tabela 9.1. Minimalne poziomy miar adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku

	TCR	T1	CET1
Minimalne wymagania regulacyjne	8,0%	6,0%	4,5%
Domiar CHF	0,6%	0,5%	0,3%
Wymóg połączonego bufora	5,6%	5,6%	5,6%
bufor zabezpieczający	1,9%	1,9%	1,9%
bufor O-SII	0,8%	0,8%	0,8%
bufor ryzyka systemowego	3,0%	3,0%	3,0%
Łącznie	14,2%	12,1%	10,5%

Grupa Kapitałowa Banku utrzymała w 2017 roku i w 2016 roku bezpieczną bazę kapitałową, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych. Poniższy wykres prezentuje zmiany poziomu łącznego współczynnika kapitałowego Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku.

Wykres 9.1. Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)

Poniższy wykres prezentuje zmiany poziomu współczynnika kapitału Tier I (współczynnika kapitału podstawowego Tier I)¹⁵ Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku.

Wykres 9.2. Współczynnik kapitału Tier I (T1)/Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1)

W 2017 roku wartość miar adekwatności kapitałowej utrzymywała się powyżej limitów wewnętrznych i zewnętrznych.

¹⁵ Współczynnik kapitału Tier I oraz współczynnik kapitału podstawowego Tier I w Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku są sobie równe.

10. Polityka wynagrodzeń

Podstawową regulację wewnętrzną w zakresie polityki wynagradzania stanowi Polityka wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej PKO BP (Polityka) przyjęta uchwałą Rady Nadzorczej nr 42/2017 z 14 czerwca 2017 roku. Do czasu wprowadzenia Polityki, poszczególne zasady systemu wynagrodzeń były rozproszone w poszczególnych regulacjach płacowych, w tym Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy (ZUZP).

Polityka zapewnia spójny system wynagradzania poprzez:

- 1) stosowanie systemu wynagradzania zgodnego z trendami rynkowymi,
- 2) pozyskiwanie optymalnych kandydatów do pracy,
- 3) dostosowanie mechanizmów narzędzi i poziomów wynagrodzeń do strategii i celów Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku,
- 4) uwzględnienie możliwości Grupy Kapitałowej Banku w zakresie kształtowania pożądanych mechanizmów i poziomów wynagrodzeń,
- 5) kształtowanie płac stałych w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy,
- 6) kształtowanie struktury wynagrodzenia na podstawie osiąganych efektów pracy i oceny kompetencji pracowników,
- 7) budowanie w pracownikach odpowiedzialności za realizowane zadania oceniane w oparciu o zobiektywizowane kryteria,
- 8) zagwarantowanie, że zmienne składniki wynagrodzeń będą tak sparametryzowane, żeby uwzględniały koszt ryzyka, koszt kapitału i ryzyko płynności Banku i Grupy Kapitałowej Banku w perspektywie długoterminowej,
- 9) zapewnienie, aby pieniężne lub niepieniężne formy wynagrodzenia nie zachęcały osób zaangażowanych do faworyzowania własnych interesów lub interesów Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej Banku ze szkodą dla klientów.

ZUZP zawarty 28 marca 1994 roku (z późn. zm.) z zakładowymi organizacjami związków zawodowych stanowi podstawę przyznawania pracownikom Banku następujących składników wynagrodzeń:

- 1) wynagrodzenie zasadnicze,
- 2) dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych oraz w warunkach szczególnie uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia,
- 3) premie i nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej.

Wynagrodzenia zasadnicze oraz przyznawane pracownikom świadczenia dodatkowe są kształtowane w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy (kategorie zaszerogowania przypisane do poszczególnych stanowisk organizacyjnych) oraz analizę wynagrodzeń rynkowych w sektorze bankowym.

Polityka wynagrodzeń w Banku w 2017 roku była spójna z zasadami należytego i skutecznego zarządzania ryzykiem, co zostało potwierdzone oceną przeprowadzoną we współpracy z zewnętrznym doradcą pod kątem oceny realizacji celów polityki, w szczególności długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i stabilności funkcjonowania Banku. Polityka nie zachęcała do podejmowania nadmiernego ryzyka i, biorąc pod uwagę sytuację finansową Banku, miała zrównoważony charakter, wspomagała realizację celów strategicznych Banku oraz jego długoterminowy rozwój. Powyższa ocena została zawarta w Projekcie Raportu „Ocena Funkcjonowania Polityki Wynagradzania w PKO Banku Polskim SA w 2017 roku”.

W 2017 roku miały miejsca następujące zmiany w polityce wynagradzania w Banku:

- 1) Rada Nadzorcza Banku przyjęła dokument „Polityka Wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej PKO BP”. Polityka ma charakter nadrzędny w stosunku do innych wewnętrznych przepisów wynagrodzeniowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku. Celem Polityki jest zapewnienie spójnego systemu wynagradzania, uwzględniającego dostosowanie narzędzi i poziomów wynagrodzeń do poszczególnych grup stanowisk i lokalnych warunków rynku pracy, a także sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku i podmiotów Grupy Kapitałowej Banku oraz wymogów nadzorczych.
- 2) Dostosowane zostały zasady zatrudniania i wynagradzania Członków Zarządu Banku do wymogów nakładanych na Bank przez ustawę z 9 czerwca 2016 roku o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami oraz wynikających z niej zapisów wyżej wymienionej Polityki wynagradzania.
- 3) W 2017 roku rozpoczęto prace nad wdrożeniem zapisów Polityki wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej PKO BP w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku.

10.1. Zmienne składniki wynagrodzeń członków Zarządu i kluczowych menedżerów o wysokim wpływem na profil ryzyka banku - Material Risk Takers (MRT)

Zgodnie z wymogami dyrektywy CRD IV i Rozporządzenia nr 604/2014 z 4 marca 2014 roku¹⁶, Bank na bieżąco aktualizuje wdrożone w 2012 roku dla MRT zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń (premiów i nagród), poprzez uchwały:

- 1) Rady Nadzorczej w sprawie „Polityki wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA”, oraz w sprawie „Zasad zatrudniania i wynagradzania członków Zarządu”,
- 2) Zarządu w sprawie „Zasad wynagradzania pracowników, których działalność ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku – Material Risk Takers w Banku”.

Wykaz MRT niebędących członkami Zarządu ustala Zarząd w oparciu o kryteria jakościowe i ilościowe ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka, wymienione w Rozporządzeniu 604/2014. Na podstawie wyżej wymienionych kryteriów za MRT uznaje się w szczególności:

- 1) kadrę kierowniczą wyższego szczebla odpowiedzialną za istotne jednostki gospodarcze, za zarządzanie określonymi kategoriami ryzyka oraz za funkcje kontrolne,

¹⁶ Rozporządzenie delegowane nr 604/2014 z 4 marca 2014 roku uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji (RTS).

- 2) stanowiska odpowiedzialne za zapewnianie wsparcia wewnętrznego, które mają decydujące znaczenie dla prowadzenia działalności, narażając Bank na istotne ryzyko operacyjne i inne rodzaje ryzyka,
- 3) stanowiska generujące ryzyko kredytowe i ryzyko rynkowe wyodrębnione przy użyciu kryteriów opartych na limitach uprawnień,
- 4) stanowiska, na których zatrudnieni pracownicy otrzymali łączne wynagrodzenie, które przekracza odpowiedni próg określony przepisami (o ile pracownicy w rzeczywistości mają istotny wpływ na profil ryzyka),
- 5) stanowiska, na których zatrudnieni pracownicy mieszczą się w tym samym przedziale wynagrodzeń, co kadra kierownicza wyższego szczebla i osoby podejmujące ryzyko działalności (o ile mają istotny wpływ na profil ryzyka).

W 2017 roku odrębne regulacje ustalające zasady zmiennych składników wynagrodzeń funkcjonowały także w wybranych podmiotach Grupy Kapitałowej Banku. Zasady zmiennych składników wynagrodzeń dla członków zarządu obowiązywały w PKO Banku Hipotecznym SA, PKO BP BANKOWYM PTE SA, PKO Leasing SA, PKO Towarzystwie Ubezpieczeń SA oraz PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA. Jednocześnie w spółkach PKO Bank Hipoteczny SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA zasadami zmiennych składników wynagrodzeń objęci byli pracownicy na wybranych stanowiskach kierowniczych, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka spółki.

Ponadto, w związku z ustawą z 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi oraz rozporządzeniem Ministra Finansów z 30 sierpnia 2016 roku w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinna odpowiadać polityka wynagrodzeń w towarzystwie funduszy inwestycyjnych, w 2017 roku w spółce PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA funkcjonowała polityka wynagrodzeń ustalająca zasady zmiennych składników wynagrodzeń zarówno dla wszystkich członków zarządu, jak i dla wybranych pracowników, do których zadań należą czynności istotnie wpływające na profil ryzyka spółki lub zarządzanych przez spółkę funduszy inwestycyjnych.¹⁷

10.1.1. Proces ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń MRT

Przy opracowywaniu przepisów wewnętrznych Banku dotyczących zmiennych składników wynagrodzeń, brali udział eksperci i kadra menedżerska Banku z Departamentu Zarządzania Personalem i Efektywnością (zasady premiowania i nagradzania), Departamentu Spraw Pracowniczych (prawo pracy), Departamentu Planowania i Kontrolingu (planowanie, nakładanie i rozliczanie celów finansowych).

W zakresie przygotowania Polityki Bank korzystał z usług konsultanta zewnętrznego, firmy doradczej PwC Polska. Przy aktualizacji Polityki Bank wspierała firma doradcza EY Polska. Politykę ocenia i modyfikuje Rada Nadzorcza na podstawie rekomendacji Zarządu i z wykorzystaniem opinii Komitetu ds. Wynagrodzeń.

10.1.2. Komitet ds. wynagrodzeń Rady Nadzorczej (KWRN)

W Banku funkcjonuje KWRN mający na celu wspieranie Rady Nadzorczej w wykonywaniu jej statutowych obowiązków oraz zadań wynikających z przepisów prawa. KWRN tworzą członkowie Rady Nadzorczej Banku (Tabela 10.1).

Tabela 10.1. Członkowie Rady Nadzorczej Banku tworzący KWRN

2017	
Imię i nazwisko	Funkcja
Piotr Sadownik	Przewodniczący Komitetu
Grażyna Ciurzyńska	Wiceprzewodniczący Komitetu
Wojciech Jasiński	Członek Komitetu
Elżbieta Mączyńska-Ziemacka	Członek Komitetu
Janusz Ostaszewski	Członek Komitetu

KWRN wydaje opinie na temat Polityki zmiennych składników wynagrodzeń wysokości i składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, w tym wynagrodzeń zasadniczych i zmiennych członków Zarządu.

KWRN odpowiada w szczególności za realizację następujących zadań:

- 1) dokonywanie okresowego przeglądu ogólnych zasad polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku oraz przedstawianie wyników z przeglądu Radzie Nadzorczej,
- 2) przedstawianie Radzie Nadzorczej propozycji zasad wynagradzania członków Zarządu, w tym polityki zmiennych składników wynagrodzeń oraz wynagrodzenia zasadniczego członków Zarządu,
- 3) opiniowanie wniosków dotyczących zgody dla członka Zarządu na zajmowanie się interesami konkurencyjnymi lub uczestniczenie w spółce konkurencyjnej jako współnik spółki cywilnej, spółki osobowej lub jako członek organu spółki kapitałowej bądź uczestniczenie w innej konkurencyjnej osobie prawnej jako członek jej organu,
- 4) opiniowanie raportu z przeprowadzonego przez Departament Audytu Wewnętrznego, przeglądu wdrożenia polityki zmiennych składników wynagrodzeń,
- 5) przygotowanie projektu raportu z oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w Banku, który jest przedstawiany Walnemu Zgromadzeniu przez Radę Nadzorczą.

¹⁷ W KBC Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (będącej podmiotem pośrednio zależnym od PKO Banku Polskiego SA od grudnia 2017 roku) w 2017 roku obowiązywała polityka wynagrodzeń obejmująca członków zarządu i wszystkich pracowników uwzględniająca wymogi Rozporządzenia Ministra Finansów z 30 sierpnia 2016 roku w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinna odpowiadać polityka wynagrodzeń w towarzystwie funduszy inwestycyjnych w zakresie uproszczonym, obowiązującym towarzystwa niebędące znacznymi towarzystwami funduszy inwestycyjnych (tj. z uwzględnieniem §6 ust 2 tego Rozporządzenia), która nie przewiduje odroczenia wypłaty zmiennych składników wynagrodzenia oraz wypłaty wynagrodzeń w innej formie niż gotówkowa.

W 2017 roku odbyło się 5 posiedzeń Komitetu ds. Wynagrodzeń Rady Nadzorczej.

10.1.3. Najważniejsze informacje na temat cech charakterystycznych systemu zmiennych składników wynagrodzeń MRT

Polityka wynagradzania Pracowników Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz obowiązujące w spółkach regulacje dotyczące wynagrodzeń opisują tryb przyznawania MRT zmiennych składników wynagrodzeń powiązanych z wynikami i efektami pracy, w tym nagród za szczególne osiągnięcia w pracy oraz premii.

Podstawą przyznania zmiennych składników wynagrodzeń są przede wszystkim cele premiowe nadawane w ramach zarządzania przez cele - *Management by Objectives (MbO)*.

Zasady zawarte w Polityce wskazują, że nadawane cele mają zagwarantować uwzględnienie cyklu koniunkturalnego Banku oraz ryzyka związanego z prowadzoną przez Bank działalnością – mogą dotyczyć w szczególności wyników Grupy Kapitałowej Banku, wskaźnika C/I Grupy Kapitałowej Banku, wskaźnika ROE Grupy Kapitałowej Banku, wyników na działalności biznesowej poszczególnych obszarów, realizacji projektów wspierających strategię. Ryzyko uwzględniane jest poprzez zarówno ustalenie odpowiednich, wrażliwych na ryzyko kryteriów oceny efektywności pracy, jak i redukcję lub brak premii w przypadku pogorszonych wyników finansowych lub straty Banku (w tym stosowanie tzw. malusa w odniesieniu do odroczonego na trzy lata części wynagrodzeń zmiennych).

Kryteria oceny realizacji celów przez osobę zajmującą stanowisko MRT, w tym członka Zarządu, obejmują m.in.:

- 1) wpływ na kapitał regulacyjny, współczynnik wypłacalności i kapitał własny Banku tak, aby wypłata wynagrodzenia zmiennego nie ograniczała możliwości ich wzmocnienia,
- 2) wynik Banku w obszarze odpowiedzialności danej osoby, z uwzględnieniem wyników całego Banku.

W konstrukcji struktury mierników efektywności zestawione są różne rodzaje *KPI*, w szczególności wskaźniki ilościowe i efektywnościowe wynikające z posiadanych danych systemowych oraz spójne ze specyfiką organizacji. Wszystkie mierniki efektywnościowe są sparametryzowane i mają charakter mierzalny. Z uwagi na charakter danego stanowiska kierowniczego, określana jest różna proporcja udziału poszczególnych poziomów oceny oraz wagi wyżej wymienionych rodzajów *KPI*. Zastosowano odpowiedzialność za długoterminowe wyniki finansowe korygowane o ryzyko i koszty z różną konstrukcją celu w zależności od specyfiki realizowanych zadań. Stanowiska odpowiedzialne za funkcje kontrolne rozliczane są z celów niezależnych od wyników kontrolowanych struktur.

Zmienne składniki wynagrodzeń za dany okres oceny (rok kalendarzowy) przyznawane są na podstawie regulaminów, po rozliczeniu celów premiowych, w formie:

- 1) nieodroczonej – w wysokości 60% wynagrodzenia zmiennego (w pierwszym roku po okresie oceny),
- 2) odroczonej – w wysokości 40% wynagrodzenia zmiennego (w równych ratach w kolejnych trzech latach po pierwszym roku po okresie oceny),

przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone, jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę według aktualizowanego kursu cen akcji Banku jest dokonywane po okresie retencyjnym, a w przypadku wynagrodzenia odroczonego – po okresie odroczenia).

W przypadku, gdyby kwota wynagrodzenia zmiennego za dany rok przekroczyła 1 mln PLN, odroczeniu podlega 400 tys. PLN plus 60% z nadwyżki ponad kwotę 1 mln PLN.

Tabela 10.2. Maksymalne poziomy wnągrodzeń zmiennych w PKO Banku Polskim oraz w podmiotach Grupy Kapitałowej Banku

Według stanu na 31.12.2017 roku wynagrodzenia zmienne nie mogły przekroczyć:

w Banku, w PKO TFI SA i PKO Banku Hipotecznym SA*:	w PKO BP BANKOWYM PTE SA i PKO Leasingu SA:	w PKO TU SA* i PKO Życie TU SA*:
100% rocznego wynagrodzenia stałego dla MRT i członków Zarządu Banku	100% rocznego wynagrodzenia stałego dla członków Zarządu	100% rocznego wynagrodzenia stałego dla MRT i 60% dla członków Zarządu

*www. limit wynagrodzenia zmiennego dla członków Zarządu Banku Hipotecznego SA, PKO TU SA i PKO Życie TU SA może zostać podniesiony maksymalnie do poziomu 200% wynagrodzenia stałego pod warunkiem zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. Dotychczas takie podwyższenie nie zostało zastosowane.

50% każdego składnika wynagrodzeń zmiennych MRT powiązane jest z wartością akcji fantomowych opartych na kursie akcji Banku zmieniającym się w czasie. Zgodnie z wymogami prawa, w PKO Banku Hipotecznym SA instrumenty finansowe są powiązane z wartością księgową aktywów netto, a w PKO TFI SA – z wartością jednostek funduszy inwestycyjnych.

Każdy z naliczonych składników wynagrodzenia zmiennego może zostać obniżony w następująco:

- 1) naruszenia obowiązków pracowniczych,
- 2) uchybień w przestrzeganiu przepisów prawa lub standardów obsługi klientów,
- 3) nieprawidłowego wykonywania wyznaczonych zadań służbowych,
- 4) zachowań w stosunku do innych pracowników naruszających zasady współżycia społecznego.

Kwota premii:

- 1) członka Zarządu może zostać skorygowana na minus lub na plus o określony wskaźnik - w zależności od osiągniętych wyników Banku określonych w rocznej Nocie Banku (zestaw kluczowych wskaźników zarządczych określonych na dany rok kalendarzowy),
- 2) MRT nie będącego członkiem Zarządu może zostać skorygowana na plus o określony wskaźnik w zależności od wyników Banku określonych w rocznej Nocie Banku.

W przypadku członków Zarządu warunkiem przyznania i uruchomienia wypłat wynagrodzeń zmiennych jest zatwierdzenie przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy sprawozdania finansowego za dany okres oceny.

Rada Nadzorcza w stosunku do członków Zarządu oraz Zarząd w stosunku do osób na stanowiskach kierowniczych może także przed każdą wypłatą wynagrodzeń zmiennych podjąć decyzję o ewentualnym proporcjonalnym ograniczeniu wysokości środków na te wynagrodzenia uwzględniając:

- 1) wpływ na kapitał regulacyjny, współczynnik wypłacalności i kapitał własny Banku, aby wypłata wynagrodzenia zmiennego nie ograniczała możliwości ich wzmocnienia,
- 2) wpływ na koszt kapitału, by wypłata wynagrodzenia zmiennego nie ograniczała możliwości zachowania odpowiedniej bazy kapitałowej,
- 3) pożądany profil ryzyka Banku,
- 4) wyniki finansowe Banku w odniesieniu do długoterminowych planów rozwoju.

W przypadku:

- 1) znacznego pogorszenia się wyników Banku,
- 2) ustalenia, że nastąpiła znacząca negatywna zmiana w kapitale własnym,
- 3) naruszenia przez MRT przepisu prawa lub popełnienia przezeń istotnych błędów,
- 4) korekty realizacji i stopnia realizacji wyników lub celów MRT,
- 5) pogorszenia wyników nadzorowanych lub kierowanych przez wyżej wymienione osoby struktur,
- 6) przyznania wynagrodzenia zmiennego na podstawie nieprawidłowych, wprowadzających w błąd informacji lub w wyniku oszustwa MRT,

możliwe jest zastosowanie – odpowiednio przez Radę Nadzorczą lub Zarząd – rozwiązania typu malus obniżającego wielkość należnego wynagrodzenia zmiennego odroczonego w kolejnych okresach rozliczeniowych.

Material Risk Takers (z wyłączeniem Członków Zarządu Banku) mogą korzystać z finansowanej przez Bank opieki medycznej, funduszu świadczeń socjalnych, PPE.

W przypadku przyznania MRT odprawy związanej z odwołaniem z pełnienia funkcji powiązanej z rozwiązaniem stosunku pracy (innej niż wynikająca z powszechnie obowiązujących przepisów prawa) jej wysokość odzwierciedla ocenę pracy w ciągu ostatnich trzech lat zatrudnienia. Przy tym regulacje Banku określają maksymalną wysokość odpraw. Odprawa przysługuje członkowi Zarządu Banku pod warunkiem pełnienia funkcji członka Zarządu przez okres co najmniej dwunastu miesięcy przed rozwiązaniem wyżej wymienionej umowy. Odprawa MRT może być przyznana pod warunkiem zatrudnienia na stanowisku MRT przez okres co najmniej dwunastu miesięcy przed rozwiązaniem umowy o pracę.

Członkowie Zarządu i wybrani MRT objęci są ponadto umowami o zakazie konkurencji, które z tytułu powstrzymania się przed zatrudnieniem w firmie konkurencyjnej po zakończeniu zatrudnienia w Banku, przewidują wypłaty odszkodowań – maksymalnie przez okres sześciu miesięcy, w wysokości do 100% wynagrodzenia stałego wynikającego z umowy.

Dane ilościowe w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń zostaną opublikowane w czerwcu 2018 roku.

10.2. Zmienne składniki wynagrodzeń pracowników nie będących Material Risk Takers

10.2.1. Premie

W PKO Banku Polskim SA funkcjonuje system premiowania, w którym wysokość premii jest powiązana z poziomem realizacji postawionych celów, składający się z czterech filarów:

- 1) MbO (Zarządzanie przez Cele) - obejmuje stanowiska kadry menedżerskiej i stanowiska eksperckie, na których są realizowane cele kluczowe dla Banku. MbO ma charakter premii zależnej od jakości i stopnia realizacji przypisanych celów;
- 2) PPBiz (Program Premii Biznesowych) - jest filarem premiowym, w którym premia zależy od stopnia wykonania konkretnych zadań sprzedażowych lub efektywnościowych. Obejmuje pracowników realizujących zadania biznesowe, głównie sprzedażowe, w obszarze bankowości korporacyjnej i inwestycyjnej oraz windykacyjne;
- 3) SPS (System Premiowania Sprzedaży) - jest skierowany do stanowisk w oddziałach detalicznych, na których realizowana jest sprzedaż produktów bankowych;
- 4) SPW (System Premiowy Wsparcia) - obejmuje pozostałych pracowników, których stanowiska nie podlegają pod filar MbO, PPBiz albo SPS.

Cele premiowe pracowników pozostają powiązane z kluczowymi wskaźnikami zarządczymi Banku uwzględnianymi w celach premiowych nakładanych na poszczególne jednostki Banku. Zasada kaskady ujęta w zasadach premiowania, której przestrzeganie jest monitorowane, wymaga przypisywania celów do pracowników zatrudnionych w ramach poszczególnych struktur.

Dodatkowo każdy cel jest stawiany zgodnie z zasadą SMART (S-specyficzny, M-mierzalny, A-ambitny, R-realny, T-terminowy), co również podlega cyklicznemu monitorowaniu.

10.2.2. Nagrody

Niezależnie od systemu premiowego funkcjonuje system nagradzania pracowników Banku. Do grudnia 2017 roku w Banku obowiązywał Regulamin Nagradzania Pracowników PKO Banku Polskiego, który regulował tryb przyznawania nagród pracownikom za szczególne osiągnięcia. Od grudnia 2017 obowiązuje zaktualizowany Regulamin Nagradzania Pracowników PKO Banku Polskiego, w ramach którego w Banku może być tworzony fundusz nagród z przeznaczeniem na:

- 1) indywidualne uznaniowe nagrody dla pracowników Banku uzyskujących wyróżniające wyniki w pracy zawodowej lub za osiągnięcia, w wyniku których uzyskano efekty ważne dla Banku,
- 2) nagrody dla pracowników rekomendujących kandydatów do pracy w Banku,
- 3) działania związane z retencją pracowników zajmujących istotne stanowiska.

10.2.3. Pozapłacowe świadczenia przysługujące pracownikom Banku

10.2.3.1. Opieka medyczna

Bank zapewnia pracownikom dodatkową, oprócz świadczeń medycyny pracy, do zapewnienia których zobowiązują pracodawcę przepisy Kodeksu pracy, opiekę medyczną, przysługującą pracownikom według zróżnicowanych pakietów świadczeń, dedykowanych określonym grupom stanowisk pracy. Wszyscy pracownicy mają możliwość korzystania nieodpłatnie z konsultacji lekarskich lekarzy wszystkich specjalności i szerokiego zakresu badań diagnostycznych. Pracownicy mają również możliwość korzystania z programu profilaktycznego „Zdrowie jak w Banku”, ukierunkowanego na wczesne wykrywanie chorób i promowanie zdrowego stylu życia.

Pozostałe podmioty Grupy Kapitałowej Banku (w Polsce) zapewniają swoim pracownikom opiekę medyczną na warunkach wynegocjowanych z dostawcą przez Bank, na podstawie odrębnie zawieranych umów.

10.2.3.2. PPE

Od lipca 2013 roku funkcjonuje w Banku Pracowniczy Program Emerytalny (PPE), w ramach którego pracownicy mają możliwość długookresowego oszczędzania w celu uzupełnienia dochodów emerytalnych otrzymywanych z obowiązkowych części systemu emerytalnego. PPE Banku prowadzone jest w formie umowy o wnoszenie przez Bank Składki Podstawowej (3% wynagrodzenia) i Składki Dodatkowej Pracowników do Funduszy Inwestycyjnych zarządzanych przez PKO TFI.

Pracownicze Programy Emerytalne zapewniają swoim pracownikom również, większe podmioty Grupy Kapitałowej Banku: PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO BP Finat Sp. z o.o., PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA oraz PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA.

10.2.3.3. Ubezpieczenia

Pracownicy mogą skorzystać z możliwości przystąpienia do atrakcyjnego kosztowo grupowego ubezpieczenia na życie, za odpłatnością ponoszoną za pośrednictwem Banku.

10.2.3.4. ZFSS

Bank zapewnia pracownikom możliwość korzystania z systemu kafeterijnego MyBenefit, w ramach którego każdy Pracownik Banku, za pośrednictwem platformy internetowej, ma możliwość samodzielnego dysponowania przyznanymi mu środkami z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Platforma zapewnia szeroki katalog świadczeń do wyboru, w tym m.in. dofinansowanie do kosztów wypoczynku pracowników i dzieci oraz do kart sportowych różnych firm.

Wysokość otrzymanych środków w ramach systemu kafeterijnego jest uzależniona od dochodu brutto na osobę w rodzinie.

Ponadto w ramach Funduszu Socjalnego pracownicy mogą korzystać z pożyczek na cele mieszkaniowe, zapomóg losowych i socjalnych oraz środków na akcje dodatkowe związane m.in. ze sportem, kulturą, edukacją, imprezami integracyjnymi.

11. Słownik użytych pojęć i skrótów

AMA (<i>Advanced Measurement Approach</i>)	zaawansowane podejście do pomiaru ryzyka operacyjnego do wyznaczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z Rozporządzeniem CRR
CIRS (<i>Currency Interest Rate Swap</i>)	transakcja polegająca na wymianie między kontrahentami płatności odsetkowych naliczanych od kwot nominowanych w różnych walutach i określanych według różnych stóp procentowych
CRD IV	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26 czerwca 2013 roku w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE
CSA (<i>Credit Support Annex</i>)	umowa zabezpieczająca – załącznik do umowy ramowej
Częstkowa urealniona luka płynności	różnica pomiędzy aktywami razem a pasywami razem, wyliczana dla każdego przedziału zapadalności (wymagalności); informuje o niedopasowaniu pomiędzy zapadającymi aktywami oraz wymagalnymi pasywami w danym przedziale czasowym z uwzględnieniem urealnienia ich terminu zapadalności (wymagalności)
DDS	dostępne do sprzedaży – rodzaj portfela papierów wartościowych zgodnie z MSR
EaR (<i>Earnings at risk</i>)	określa maksymalne odchylenie przychodów biznesowych netto od wartości oczekiwanej przy założonym poziomie ufności w określonym horyzoncie czasowym
EBA (<i>European Banking Authority</i>)	Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
ECAI (<i>External Credit Assessment Institutions</i>)	zewnętrzna instytucja oceny wiarygodności kredytowej
Ekspozycja kredytowa	suma aktywów finansowych powstałych w wyniku udostępnienia dłużnikowi środków pieniężnych lub świadczenia usług, obejmująca kwoty główne i wszelkie należności z nimi powiązane (np. odsetki, premie, dyskonta), wycenianych metodą zamortyzowanego kosztu lub w kwocie wymaganej zapłaty oraz udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych
FRA (<i>Forward Rate Agreement</i>)	kontrakt terminowy na stopę procentową. Kontrahenci ustalają wysokość stopy procentowej, która będzie obowiązywała w przyszłości dla określonej kwoty wyrażonej w walucie transakcji dla z góry ustalonego okresu
FX Swap	swap walutowy - jest to transakcja w której dwie strony wymieniają między sobą uzgodnione kwoty z uwzględnieniem należnych odsetek w różnych walutach na określony czas
IBNR (<i>incurred but not reported</i>)	grupa ekspozycji kredytowych, w przypadku której nastąpiła utrata wartości, jednak nie została ona udokumentowana zarportowaniem przesłanki indywidualnej utraty wartości w odniesieniu do konkretnych ekspozycji wchodzących w skład portfela
IRB (<i>Internal Ratings Based Approach</i>)	metoda wewnętrznych ratingów stosowana do wyznaczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego
IRS (<i>Interest Rate Swap</i>)	transakcja zamiany stóp procentowych - kontrahenci wypłacają sobie wzajemnie (w określonych odstępach czasu w trakcie trwania kontraktu) odsetki od umownego nominału kontraktu, naliczane według odmiennej stopy procentowej
ISDA (<i>International Swap and Derivatives Association</i>)	Międzynarodowe Stowarzyszenie Dealerów Swapowych
ISMA (<i>International Securities Market Association</i>)	Międzynarodowe Stowarzyszenie Rynku Papierów Wartościowych
Kapitał wewnętrzny	wysokość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku i Grupy Kapitałowej Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka
KRI - Kluczowy wskaźnik ryzyka (<i>Key</i>	miernik ryzyka operacyjnego istotny dla danego obszaru, aplikacji lub procesu

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

<i>Risk Indicator</i>)	
<i>KPI</i> - Kluczowy wskaźnik efektywności (<i>Key Performance Indicator</i>)	finansowy i niefinansowy wskaźnik stosowany jako miernik w procesach pomiaru stopnia realizacji celów organizacji
Korekta CVA (<i>Credit Value Adjustment</i>)	korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca ryzyko kredytowe kontrahenta
Korekta DVA (<i>Debt Value Adjustment</i>)	korekta wartości godziwej zobowiązań oraz instrumentów pochodnych będących zobowiązaniami, wynikająca z własnego ryzyka kredytowego Banku
LDA (<i>Loss Distribution Approach</i>)	podejście polegające na wykorzystaniu danych historycznych o zdarzeniach operacyjnych wewnętrznych jak i zewnętrznych oraz informacji o kształtowaniu się czynników otoczenia biznesowego do statystycznego pomiaru ryzyka operacyjnego
LGD (<i>Loss Given Default</i>)	strata ponoszona przez Bank w przypadku wystąpienia niewypłacalności klienta
Łączny współczynnik kapitałowy	główny miernik adekwatności kapitałowej, wyliczany jako iloraz funduszy własnych i sumy wymogów w zakresie funduszy własnych, przemnożonych przez 12,5
Material Risk Takers (MRT)	członkowie Zarządu i kluczowi menedżerowie o wysokim wpływie na profil ryzyka Banku
MSR	Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
MSSF	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
NBP	Narodowy Bank Polski
Outsourcing	korzystanie z zewnętrznych zasobów, poprzez przekazanie określonych zadań i działań do wykonania przez firmy zewnętrzne na podstawie umów
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
Portfel bankowy	portfel obejmujący operacje niezaliczone do portfela handlowego, w szczególności udzielanie kredytów, pożyczek, składanie lokat i przyjmowanie depozytów, wykonywane w ramach działalności Banku
Portfel handlowy	portfel obejmujący wszystkie pozycje w instrumentach finansowych i w towarach, które to pozycje Bank przeznacza do obrotu lub do celów zabezpieczenia pozycji przeznaczonych do obrotu
Poziom ufności	prawdopodobieństwo, wyrażone najczęściej procentowo, z jakim analizowana zmienna (strata banku) nie przekroczy określonej wartości
Pozycja indywidualna dla danej waluty obcej (pozycja walutowa)	- różnica sumy aktywów w danej walucie, pozabilansowych zobowiązań otrzymanych i aktywów indeksowanych do tej waluty obcej oraz sumy pasywów w tej walucie, pozabilansowych zobowiązań udzielonych i pasywów indeksowanych do tej waluty obcej
Prawdopodobieństwo niewypłacalności (<i>Probability of Default - PD</i>)	statystycznie oszacowane prawdopodobieństwo wystąpienia niewypłacalności kredytobiorcy w skali roku (określa poziom ryzyka kredytowego związanego z portfelem, które zmaterializuje się w przyszłości)
Punkt odcięcia	minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego) bądź klasa ratingu klienta oraz klasa ratingu łącznego (dla klienta instytucjonalnego), od których można dokonać z klientem transakcji kredytowej
Ryzyko biznesowe	ryzyko nieosiągnięcia założonych celów finansowych, w tym poniesienia strat, wynikające z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany
Ryzyko kredytowe	ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Banku lub ryzyko spadku wartości ekonomicznej wiarygodności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań; w ramach ryzyka kredytowego wyróżnia się również ryzyko korekty wyceny instrumentów pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta (CVA), które jest ryzykiem poniesienia straty w wyniku zmiany czynników rynkowych i kredytowych (w szczególności w wyniku zmiany prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta)
Ryzyko modeli	możliwość poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
 PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
 KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
 WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
 (W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Ryzyko operacyjne	ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych obejmuje ryzyko prawne (ryzyko poniesienia straty wynikającej z niezajomości, niezrozumienia i niestosowania norm prawnych oraz standardów rachunkowości, niemożności wyegzekwowania postanowień umów, niekorzystnych interpretacji lub rozstrzygnięć sądów albo organów administracji publicznej), nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego
Ryzyko płynności	ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się ze zobowiązań w wyniku braku płynnych środków
Ryzyko przedroczliczeniowe	ryzyko utraty zdolności kredytowej kontrahenta w trakcie trwania transakcji zawartej z Bankiem
Ryzyko stopy procentowej	ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Banku wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku
Ryzyko walutowe	ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w poszczególnych walutach
Ryzyko zmian makroekonomicznych	ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych
Rzeczywista ochrona ryzyka kredytowego	technika ograniczania ryzyka kredytowego, w przypadku której Bank jest uprawniony do upłynnienia, dokonania transferu lub przejęcia, bądź zatrzymania określonych aktywów lub kwot w przypadku niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, obejmująca zabezpieczenia finansowe oraz umowy o kompensowaniu ekspozycji bilansowych
Skumulowana kontraktowa luka płynności	suma wszystkich cząstkowych kontraktowych luk płynności liczonych od pierwszego przedziału a'vista do przedziału, dla którego liczona jest skumulowana kontraktowa luka płynności
Skumulowana urealniona luka płynności	suma wszystkich cząstkowych urealnionych luk płynności liczonych od pierwszego przedziału a'vista do przedziału, dla którego liczona jest skumulowana urealniona luka płynności
Strata nieoczekiwana (<i>Unexpected Loss, UL</i>)	oznacza nadwyżkę straty kredytowej, której Bank nie przekroczy z określonym prawdopodobieństwem w rocznym horyzoncie czasu, nad stratą oczekiwaną
Strata oczekiwana (<i>Expected Loss, EL</i>)	statystycznie oszacowana wartość średniej (oczekiwanej) straty z tytułu ryzyka kredytowego, jaką Bank spodziewa się ponieść na portfelu w ciągu jednego roku
Strategiczny limit tolerancji	poziom tolerancji na ryzyko ustalony przez Zarząd
Metoda ratingowa	metoda oceny ryzyka kredytowego banku związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych przy udzielaniu lub zmianie istotnych warunków transakcji kredytowej oraz w okresie realizacji transakcji kredytowej
Metoda scoringu aplikacyjnego	metoda oceny ryzyka kredytowego banku związanego z finansowaniem klientów na podstawie ocen scoringowych zgodnie z informacjami dostarczonymi przez klienta
System scoringu behawioralnego	system oceny ryzyka kredytowego banku związanego z finansowaniem klientów głównie na podstawie transakcji występujących na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym służące do wyznaczania limitów kredytów odnawialnych
Testy warunków skrajnych	element zarządzania ryzykiem służący do oceny potencjalnego wpływu na sytuację Banku lub Grupy Kapitałowej Banku określonego niekorzystnego zdarzenia lub zmian parametrów rynkowych
Umowa ramowa	porozumienie stron regulujące zasady współdziałania banku z kontrahentami na rynku finansowym w odniesieniu do terminowych transakcji finansowych
Wartość godziwa	kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane, na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi nie powiązanimi ze sobą stronami
Wartość zagrożona (<i>Value-at-Risk, VaR</i>)	potencjalna wartość straty, wynikająca ze zmiany wartości bieżącej przepływów pieniężnych z instrumentów finansowych lub potencjalna wartość straty na utrzymywanych pozycjach walutowych z tytułu zmian kursu walutowego, przy założeniu określonego poziomu ufności oraz okresu utrzymywania pozycji
Wartość zagrożona ryzykiem kredytowym (<i>Credit Value-at-Risk, CVaR</i>)	potencjalna strata, jaka nie powinna zostać przekroczona z tytułu ryzyka kredytowego na utrzymywanym portfelu kredytowym, przy założeniu określonego (wysokiego) poziomu ufności oraz okresu utrzymywania pozycji

ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ Powszechniej
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Wskaźnik <i>LtV</i> (<i>Loan to Value</i>)	wskaźnik wysokości ekspozycji kredytowej do wartości nieruchomości, stanowiącej jej zabezpieczenie
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznana utratą wartości odpisami	stosunek stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek do wartości kredytów i pożyczek z utratą wartości
Współczynnik kapitału Tier I (T1)	miara adekwatności kapitałowej, wyliczana jako iloraz kapitału Tier I i sumy wymogów w zakresie funduszy własnych, pomnożonych przez 12,5. W Banku oraz Grupie Kapitałowej Banku nie są identyfikowane elementy kapitału dodatkowego Tier I, w konsekwencji wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier I (CET1) jest równa wartości współczynnika kapitału Tier I (T1)
Wymogi w zakresie funduszy własnych	suma wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w Rozporządzeniu CRR
ZBP	Związek Banków Polskich

**ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ INNE INFORMACJE
PODLEGAJĄCE OGŁASZANIU GRUPY KAPITAŁOWEJ POWSZECHNEJ
KASY OSZCZĘDNOŚCI BANKU POLSKIEGO SPÓŁKI AKCYJNEJ
WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU
(W MILIONACH ZŁOTYCH)**

Bank Polski

Oświadczenie Zarządu PKO Banku Polskiego SA

Zarząd PKO Banku Polskiego SA:

- oświadcza, że według jego najlepszej wiedzy, informacje ujawniane zgodnie z częścią ósmą Rozporządzenia CRR zostały przygotowane w zgodności z wewnętrznymi procesami kontroli;
- oświadcza, że według jego najlepszej wiedzy, adekwatność ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem, w szczególności ryzykiem płynności, w PKO Banku Polskim SA, daje pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu ryzyka i strategii Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku;
- zatwierdza niniejszy Raport „Adekwatność kapitałowa oraz inne informacje podlegające ogłaszaniu Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej według stanu na 31 grudnia 2017 roku”, w którym umieszczono informacje na temat ryzyka, w tym ryzyka płynności, omówiono ogólny profil ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku związany ze strategią działalności oraz zawarto kluczowe wskaźniki i dane liczbowe, zapewniające zewnętrznym zainteresowanym stronom całościowy obraz zarządzania ryzykiem przez PKO Bank Polski SA i Grupę Kapitałową Banku, w tym interakcji między profilem ryzyka Banku, a tolerancją na ryzyko wyrażoną w formie strategicznych limitów tolerancji, określonej przez Zarząd i zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu PKO Banku Polskiego SA

17.04.2018	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Rafał Antczak	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Rafał Kozłowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Adam Marciniak	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)
17.04.2018	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	..... (podpis)